VITA B. M.
MEINWERCI
CLARISSIMI ET
NOBILISSIMI PATHERBORNENSIS ECCLESIÆ EPISCOPI.

NVNC PRIMVM EX MSS. AVTHENTICIS PVBLICATA ET SCHOLIIS *ILLVSTRATA*

STVDIVM NAVANTE

R. P. CHRISTOPHORO BROVVERO DE SOCIETATE IESV PRESBYTERO.

ACCESSIT ET VITA S. MEINVLPHI DIACONI ET Confeſſoris ex M. S. Collegij Societatis IESV Paderbornenſi.

MOGVNTIÆ,
EX TYPOGRAPHIA IOANNIS Albini.

ANNO M. DC. XVI.

VITA B. M.

MEINWERCI CLARISSIMI ET NOBILISSIMI PATHERBORNENSIS ECCLESIÆ EPISCOPI.

NVNC PRIMVM EX MSS. AVTHENTICIS PVBLICATA ET SCHOLIIS *ILLVSTRATA*

STVDIVM NAVANTE

R. P. CHRISTOPHORO BROVVERO DE SOCIETATE IESV PRESBYTERO.

ACCESSIT ET VITA S. MEINVLPHI DIACONI ET Confessoris ex M. S. Collegij Societatis IESV Paderbornensi.

MOGVNTIÆ,
EX TYPOGRAPHIA IOANNIS Albini.

ANNO M. DC. XVI.

VITA B. M.

MEINWERCI

CLARISSIMI ET

NOBILISSIMI PATHERBORNENSIS ECCLESIÆ

EPISCOPI.

NVNC PRIMVM EX MSS. AVTHENTICIS PVBLICATA ET SCHOLIIS ILLVSTRATA

STVDIVM NAVANTE

R. P. CHRISTOPHORO BROVVERO DE SOCIETATE IESV PRESBYTERO.

ACCESSIT ET VITA S. MEINVLPHI DIACONI ET Confessoris ex M. S. Collegij Societatis IESV Paderbornensi.

MOGVNTIÆ,

EX TYPOGRAPHIA IOANNIS Albini.

ANNO M. DC. XVI.

REVERENDISSIMO ET ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO;

D. THEODORO, DEI GRATIA PADERBORNENSIS ECCLESIÆ EPISCOPO, SACRI Romani Imperij Principi,

DOMINO CLEMENTISSIMO.

T rara Phœnix auis, & non nisi quinto quoque sæculo ex rogo suo renascens, Indiæ vicinitatem, & cedrina nemora in Libano permeare dicitur, & vix se credere oculis mortalium; ita ætatum certis interuallis Dei optimi parentis summo beneficio, viri quidam heroicis virtutibus excellentes, humani generis commodo exoriri, & tanquam Phœnices rari apparere solent; qui vel Ecclesiæ præclarè consulant, vel Remp. cum laude, & multorum insigni vtilitate, feliciter, & tranquillè gubernent. In his ego Meinvvercum numerare non verear, ornatißimum cum alijs virtutũ insignibus Paderbornensis Ecclesiæ Pontificem; tum hoc supra ceteros omnes, qui multis retro annis eum antecesserunt

ſerunt eximium, quod ciuitatem, & ſedem, quam, templo exuſto, nactus erat inopem, & afflictam, ſic opibus ac operibus ornarit, vt, quod de quodam dicitur, ex lateritia fecerit marmoream, id eſt ex lutea, & ruderibus immerſa, cultam & ſplendidam. Sed Clerum, quem cenſu mediocrem, & exemplis ac diſciplina propemodum nactus erat orbum, idem quoque locupletauit, non ſolum vectigalibus, ſed Buſterpiano à fundamentis exſtructo, fundatoque nouo Collegio, auxit; quin & Cluniaco ab vſque Burgundia præclaris morum inſtitutis ad ſe vocatis Monachis, & peramplo cum baſilica ijs conſtituto domicilio, omnes ſuos iuuit, rariſsimis pietatis exemplis. De populo quid dicam? cuius vt ſalutem tueretur & tranquillitatem, mœnibus oppidum cinxit, leges ciuibus optimas dedit, ſtipe multa, & liberalitate egentium inopiam ſubleuauit. Iam etiam de litterarum ſtudijs, & optimarum artium cultu num tacebo, cum Meinvverci ætate Paderbornenſis clerus gymnaſium habuerit, præſtantium ingeniorum laude, & doctrinarum vſu florentiſsimum?

Denique, vt in pauca rem conferam, Meinvvercus is Sacerdos, & Epiſcopus fuit, cuius opera, ſtudio, munificentia, pietate, & religione, perfectum eſt, vt vbi morum barbaries, & agreſtis hominum auſteritas olim domicilium collocarant, iſtuc, virtutis cultus, & humanitas eruditione iuncta, mutatis quaſi ſedibus, commigraſſe videretur. Quæ quidem cum in Meinvverco magna ſint, vt certè ſunt, haud profectò

decuit,

decuit, eius Pontificis claritatem, à quo decora, & merita tanta, in Paderbornensem Ecclesiam profecta sunt, diutius, aut tenebris oblitescere, aut obliuione inobscurari. Quin, vt ipse prodiret vltro, hoc facilius eum exorari posse, confisus sum; quia ætatum hoc interuallo, te Illustrissime Princeps, & Reuerendissime Præsul, ceu renatum alterum Meinvvercum, & tanquam eius Ecclesiæ Phœnicem agnosceret, & sibi ac Clero populoque, palingenesiam illam gratularetur. Enimuero, ni pudor mihi modum statueret, & tua, Reuerendissime Præsul, modestia, officij admoneret, ex te ipso possim omnia, quæ in Meinvvercum cadunt, laudis argumenta contexere, & in latissimum inde campum prædicationis virtutum tuarum, excurrere. Ecclesiæ iacentes fortunas subleuatas, Clerum auctum vectigalibus, splendidum, & amplum Societati nostræ Collegium positum fundatumque; idque addita Probationis domo, & Academia illustratum. Erecta, quæ prostrata prope iacebant, auitæ pietatis, & ingenuarum artium studia. Ciuitatem improborum machinatione perditam prope, manu bellica recuperatam, & feliciter legibus suis restitutam. Denique nouas arces, plena dignitatis ampla exstructa domicilia, ærarium, quod antea nullum, parsimonia, & nullius iactura copiosum; rem familiarem, nec sumptu inutili dilapsam, nec luxu imminutam, sed munificè, & fructuosè expensam: quid aliud inquam hæc omnia, nisi reuiuiscentis Meinvverci meritorum testata quædam, & clarissima documenta sunt? Sed ne nimium auribus

tuis Illustrißime Princeps dedisse videar, alijs hæc commemoranda relinquo. Illud quidē hoc pertenui lucubrationis munusculo, efficere conatus sum, vt Reuerendissime, & Illustrißime Patrone intelligeres, quæ singularia, & maxima in Societatem nostram beneficia contulisti, eorum memoriam non istius tui Collegij parietibus concludi, sed omnium nostrum, quotquot Societati nomen dedimus animo gratißimo recoli, & conseruari. Fuldæ XXVI. Augusti Anno MDCXIV.

Celsitudini Vestræ Deuotißimus
Christophorus Brovverus.

EX

E X

PERVETVSTO POEMATE

QVOD

DE B. MEINWERCO

FVNDATORE SVO PADERBORNÆ ASSERVAT ABDINGHOFFENSIS ABBATIA.

HÆc de Meinvverco narret breuiter modo (sermo,
Cuias extiterit, Domino placuitue, quid (egit.
Vt celerem vitâ veniam mereretur in istâ.
Saxo natus erat, bene relligione cluebat,
Vnus primorum consistens nobiliorum,
Pollens magnarum dominatu diuitiarum.
Imadusque Comes pater eius, & Attyla mater.
Doctus diuinis primæuo tempore libris,
Fit Cappellanus Heinrici Regis amatus.
Paderbornensem sub eodem tempore sedem
Suscipit inuitus, magnâ Regis prece victus.
Attamen Ecclesiæ valdè bene præfuit isti
Omnigenâ cura, tractus mercede futurâ,
Pro meritis sacris, quæ iustis fertur in astris.
Commissos verbis, simul incitat ad bona factis.
Nam fuit ipse pius, prudens, humilisque, pudicus,
Ostendens in se virtutum semina quæque.

Vere

Vere pauperibus Pater extitit ipse benignus,
Quos ope largarum recreauit Eleemosynarum
Deuotâ curâ struit oratoria plura.
Pleniter his aptum procurans quemque paratum.
Sedis at Ecclesiam compsit pulchrè satis ipsam.
Res & Episcopij cumulauit munere diti,
Siue paternarum de censu diuitiarum,
Siue alijs rebus, quas conquisiuit honestè.
Castrum appellatũ WARBVRG nanciscitur ipsum
Magnum nempe decus munimen sedis & eius,
Quod fuerat Comitis celebris quondam Dudeconis.
Nec non Cœnobium vitæ struxit Monachorum
Ipsâ sede suâ, Paderbornon vocitatâ,
Cæsaris Henrici cum consilio memorati;
Qui tulit auxilium non paruum promptus ad ipsum,
Ad Fratrum victum dat plurima quotidianum
Qui laudis sacræ libamina nocte dieque
Omne bonum danti persoluant Omnipotenti
Huncque Dei Sanctum, nobis non est dubitandum.

DE

DE MEINWERCI TRANSLATIONE ET EIVS INCORRVPTA CASVLA.

Documenta ex actis Abbatum excerpta, verbis & sententia retentis.

AD miraculum vsque memoria dignum est, quod Casulam, seu pallium sacrum, quo anno Christi MCCCXXXVI. amictus sepulturæ traditur, ac humatur in Cryptâ S. Stephani Protomartyris, sub principali choro; atque ibidem trecentis, & quadraginta annis in tumulo quieuit, B. Meinvvercus Episcopus, nec vermes, nec putredo totum absumpserunt. Nam etiamnum in Monasterio nostro hodie visitur: quin etiam singulis annis, quintâ die Mensis Iunij, quando Meinvvercus vitâ humanâ exemptus est, Monasterij huius Antistes in eadem Casula summum peragit sacrum.

Casula Meinvverci incorrupta.

Abbas ea indutus sacrificat.

Hinc extant versus, qui, vt tunc ætas tulit, compositi, Cistæ ligneæ, quæ pallium custodit, præfixi sunt.

Vestem, quam cernis, & præsens continet Arca,
Meinvverci egregij Præsulis ipsa fuit.
Vt nobis veteres, C ter XL que loquuntur,
Annis sic latuit corpus, & ipsa simul.

Casula specimen. *Pallium autem hoc ſacrum ex albo Damaſceno confectum, noſtris, quibus hodie vtimur, admodum diſsimile eſt. Nam ante, & retro, & in vtroq; latere clauſum, & integrum; infra, amplum, rotundum, & apertum, ad imos pedes dimiſſum ſupra foramen, per quod exerere ſeſe hominis caput poſsit, habens. Fimbrias quoque habet; à fronte, & à tergo; aureis litteris, verum exoleſcentibus, intextas.*

Translatio. *Huius B. Meinvverci corporis reliquias, & caſulam præfatam, ex inferiori Crypta ad ſuperiorem chorum, Dominus Conradus ab Allenhauſen, Abbas, ordine vigeſimus ſecundus, transferri fecit, anno Domini MCCCC. LXXVI. in Feſto S. Marci Euangeliſtæ. Tumbæ eminentiori ante annos aliquot fuit inciſum tale Diſtichon, ibidem in medio chori.*

Hic lapis ad ſpeciem Meinvverci ſculptus eundem,
Plurima qui Chriſti fecit amore, tegit.

MEIN-

MEINVVERCI ENCOMIASTICON

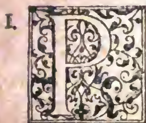
Inscriptum recens parieti Basilicæ iuxta summum Altare.

Visquis in effigiem tua lumina dirigis istam,
Meinvverci hic digni Præsulis esse scias.
Geldrorum Comitum, qui clara stirpe creatus,
Plurima pro Christi fecit amore pius.
Ille quod extruxit Præcessor diruit Ædis
Summæ, & magnificè reædificauit opus.
Cœnobium hoc Diuis Petro Pauloque dicatum
Condidit, Henrici Cæsaris auxilio.
*A Sylua * Pagoque locum, qui nomen adeptus,*
Ordinibus sacris, primus habere dedit
Inclusit positis Padibornam mœnibus vrbem,
Et varijs auxit publica iura modis.
Clero alijsque bonis gratus, gratissimus astris,
Hic cubat in medio dignus honore chori.

* Busdorp. Colleg. Canon.

INCIPIT VITA MEINWERCI EPISCOPI PATHERBORNENSIS.

I.
POSTEAQVAM *Mediator Dei & hominum carnem sumere, & Crucem* subire pro salute omnium dignatus est, discipuli ab ipso electi & dilecti post eius gloriosam ascensionem, Spiritus sancti visitatione & consolatione confortati, & omni scientia veritatis sunt imbuti, secundum ipsius promissionem: vt per eos saluarentur ante mundi consummationem; qui saluandi per gratiam praeordinati erant ante mundi constitutionem. Quorum prędicationis instantia conuersa sunt ad Dominum innumerabilia multorum hominum milia; agnitaque fide Christianae religionis respuerunt cultum antiquae superstitionis. In cuius vnitatem fidei cum diuersarum terrarum & linguarum alacriter & salubriter conuenirent populi, conuenit quoque magna Clementis Saluatoris clementia; sedulaque magni Karoli multimodi laboris instantia, gens Saxonica, quam ad credēdum eo cōpulit difficilius, quo id genus hominum natura animi erat ferocius. Subiecta autem iugo fidei, facta est sacerdotibus tributaria, quae tributa aliorum exegerat temeraria; caepitque sua pro Christi amore Christianis tribuere, quae raptu aliorum, solebat viuere. Destruuntur hinc fana idolorum; & exstruuntur oratoria Sanctorum. Designantur parochiarum termini; constituuntur Episcopalium sediū in locis congruis tituli; in quibus rudis adhuc in fide populus ne ad perfidiam pristinam relaberetur, salutaribus monitis imbueretur; & seruientium Deo multitudo, numero, & merito, quotidie augeretur. Inter omnia verò loca principalibus Ecclesijs constituendis destinata, speciali quadam dignitate Patherbrunnensis sedes praeeminebat; quae semper magnorum titulis signata virorū, prę exteris, terris vndiq; * circumiacentibus, frequenti & varia nemorū diuersitate, agrorum vbertate, cum omnium frugum fertilitate; saluberrimorum fontium in vnum locum inibi latitudine & amoenitate incomparabili confluentium, aliorumq; multorum per quasque vicinias

Saxonum conuersio à Carolo magno.

Saxonia tributaria sacerdotibus.

Dioecesion in Saxonia distributio.

Patherburnensis seu Patherbrunnensis agri opportunitas.

* *amplissima planitie altrinsecus.*

nas id locorũ concurrentium, numerositate excellebat. Cuius iucũda amœnitate placidaq; aëris temperie Rex delectatus, pro publicis disponendis negotijs inibi sæpius est moratus: positisque, regali magnificentia principalis Ecclesiæ fundamentis, magno erga Deũ suæ dilectionis indicio, talem locũ iure belli acquisitum, magis Ecclesiastico, quam proprio deputauit seruitio. Cum autẽ nouiter factæ conuersionis messis multa, nouellæ vero plantationis operarij essent pauci, locum eundem tuitioni Presulum Wirciburgensis Ecclesiæ cõmisit, sub quorum regimine status ipsius nec profecit, nec longa viæ intercapedine, publicaq; variorum negotiorum necessitudine, proficere potuit. Vnde Rex, cum suis, habito & inito consilio eundem locum proprij Pastoris vigilantia tuendum & gubernãdum adiudicauit. Præposuitq; ei anno Saluatoris mundi postquam de virgine nasci dignatus est septingentesimo nonagesimo quinto præfatæ Wirciburgẽsis Ecclesiæ Canonicũ, rus rudis in fide adhuc populi excultũrum Hathumarum; cuius pontificatus anno quarto, Dominicæ verò Incarnationis septingẽtesimo nonagesimo nono, Beati Petri Apostoli vicarius Leo eiusdem nominis tertius iniusta ciuium suorum perpessus odia, in Patherburna Regem Carolum adijt; susceptusq;, vt par erat, cum ingenti honore & gloria, religiosum ac salutare Christianitatis dilatãdæ studium nobiliter inchoatum, Apostolica authoritate firmauit; atque in crypta ibidẽ nouiter constructa, quoddam altare consecrans, adorãdas in eo Protomartyris Stephani reliquias, quas Roma secum attulerat, in priuilegiũ Apostolicæ cõsecrationis collocauit. Tale fundationis Patherburnensis Ecclesiæ, tam Apostolica benedictione, quam Imperatoria sanctione, incrementum per sæculorum sæcula, virtutum omnium cum dilectione Dei & proximi accipiat augmentum; sitq; ei Petrus Petra Ecclesiæ, contra portas errorum omnium firmamentum, vt in templum sanctum in Domino crescat ædificatio constructa super ipsius fundamentum.

Patherbrunna amœnitate Carolus magnus delectatus.
Patherbrunnensis episcopatus origo.
VVirceburgensi inspectioni subditus initio.
Hathumarus I Episcopus Patherbronnensis.
Leonis Papa Patherbronnam aduentus ad Carolum M.
Altare S. Stephano dedicat.

Beato verò Hathumaro nono Episcopatus sui anno, Dominicæ II.
Incarnationis octingentesimo quarto ex hac luce subtracto, atq; ad perennem, vt credimus, vitam assumpto, successit ei vir egregius nomine Baduradus, qui ex nobili Saxonũ prosapia ortus, ex prædictæ Wirciburgensis Ecclesiæ clero fuerat electus, qui præclaræ morum nobilitatis, magnanimitatis, & industriæ merito, familiaritatẽ Caroli Regis intimè consecutus, tantæ dignitatis & dilectionis apud eũ locum promeruit, vt ei nõ minor facultas quam voluntas amplificandæ, prouehendæ, atq; adornandæ Ecclesiæ sibi cõmissę suppeteret. Vnde nihil laboris studijq; sui subtraxit ab acquirendis ac procurandis

Baduradus II. Episcopus Patherbronnensis.

Badurадi Epi/ acta. randis omnibus,quæ ibidem ad laudis diuinæ augmentũ,atq; vtilitatem Christiani populi ptinere agnouit. Ecclesias videlicet p omnem Parochiã suam sub celeritate construere; principalẽ Basilicã, ingenti decore,& grandi opere extollere,res oẽs ad eam ptinentes mod s variis adornare,augmẽtare Clerum,disciplinã monasterialem instituere;pueros,tam nobiles,quam inferioris conditionis in Scholam cõgregatos in diuinæ legis eruditione nutrire. Eius Pon-
Caroli M. obitus. tificatus anno decimo, Dominicæ Incarnationis octingẽtesimo decimo quarto, gloriosus Imperator Carolus Pater Patriæ, Apostolus gentis Saxonicæ, anno regni sui quadragesimo sexto, ab vrbe Roma
** alij ab V C 565. adi Vrspergensem.* condita millesimo quingẽtesimo sexagesimo * septimo, ab hac luce migrauit, æternæ vitæ gloriam, & perpetuam futurorum habiturus memoriam, pro multimodis indefessi laboris studijs, quibus fines Christianæ religionis promouit & dilatauit.

III. Baduradus autem venerabilis Pontifex virtutum imitabilis artifex, vtiliter cæpta feliciter consummans, anno Episcopatus sui quadragesimo octauo, migrauit ad Dñm; rexitque post eum annis
Luitharius III. Episc. Patherbrō. viginti sex Luitharius iam dictæ dicendæque ciuitatis populum.
Biso IV. Cui succedens Biso nomine; præfuit viginti tribus annis ipsi Eccle-
Thiedericus V. siæ; rexitque eandem post eum, Thiedericus annis nouem. Sexto
Vnvvanus VI. loco succedens Vnvvanus fuit nouendecim annis Episcopus: se-
Dudo VII. ptimoque Dudo nomine, annis viginti quinque, virtutes octo bea-
Folcmarus VIII. titudinũ docturus populũ: Octauo loco viginti septem annis præ-
Retharius vel Rethardus IX. fuit Folcmarus Successitq; annis viginti octo consilii sui excellen-
Meinvvercus X. tia dispersa collecturus Retharius. Decimo loco magnorum operum auctor & patrator sibi suisq; Meinvvercus successit vtiliter, qui decalogi legalis vel gratiæ spiritualis perfectionem per Dei & proximi dilectionem adeptus est feliciter. Huius laudum & meritorũ præconia cum aliis,& præ aliis suscipiat Ecclesia; eius amori insistens,& deuotioni, cuius ille honori institit & promotioni. Hæc ergô veraciter posteris intimari, animosque fidelium exemplis priorum decet excitari: vt qui virtutum culmina adipisci desiderant, gradus felicissimæ ascensionis agnoscant.

IV. Germania post Scythiam inferiorẽ sumens initiũ, à flumine Da-
Germaniæ magnæ diuisio. nubio, desinit in Rheno: terra diues & populosa, quæstuosa pariter & bellicosa. Hæc maiorum solertia diuisione distincta bifariam, in superiorem, quæ habet terminum iuxta septentrionalẽ Oceanum; & inferiorẽ, quæ circa Rhenum, finem sui faciens in mari, quod Galliæ Britanniæq; prætẽditur littoribus, ex quo quaq; versus omnium terrarum patet exitus. Ad huius inferioris Germaniæ septen-
Traiectensis Diœcesis trionalem tractum Traiectensis Diocæsis est terminus; locus naui-

um &

um & vectigalium conuentibus quæstuosus; magnorum & nobiliũ virorum gloria, quam in defensione gentis suæ, & patriæ magnanimiter adepti sunt, insignis & famosus: De quorum nobili prosapia ortus est * Imadus, in eadem Prouincia. Qui virtutis, & probitatis, maiorum suorum factus hæres legitimus, & strenuus, Comitatum, suo tempore in eiusdem prouinciæ administrauit partibus: qui tãtæ nobilitatis lineam propagari, nominisq; sui memoriam & posteritatis gloriam cupiens nobilitari, cum multiplici diuitiarum apparatu, ac possessionum prædiorumq; reditu, nobilem duxit vxorẽ de terra Saxoniæ Athelam nomine: de qua, processu temporis genuit Thiedericum & Meinwercum; Glismod &* Azelam. Thiedericus autem paternæ dignitatis & facultatis hæres designatus. Meinvvercus in Ecclesia beati Stephani protomartyris in ciuitate Haluerstadensi, ad clericatus officium à parẽtibus est oblatus. Azela vero castitatis æmulatione agnum secutura, Sanctimonialium cœtui in ecclesia pretiosi Martyris Viti Eltenæ associatur. Glismod autem tricesimum fructum pudicitiæ matronalis adeptura, cuiusdam nobilis principis in Baioaria matrimonio copulatur.

natale Meinvverci.

** Imedus al.*

Meinvverci stirps, parentes, frater, sorores.

** Athelam*

Meinvvercus Haluerstadij in Cleri sorte Deo offertur.

Meinvvercus igitur liberalibus studijs & spiritualibus imbuendus disciplinis, in præfata Haluerstadensi Ecclesia tenerioris ætatis rudimenta; prouectioris verò in Ecclesia Hildeneshemensi peregit. Vbi Heinricus filius ducis Baioariæ Heinrici, cum alijs plurimis, honori & decori Ecclesiæ Christi suo tempore profuturis, secum theoriæ studijs continuam operam dedit. Quam liber autem & integer à vitijs, & in puerili & in iuuenili ætate, vixerit; qualis, quantusue inter coæmulos, vitæ sinceritate, morumque probabilitate, conuersatus fuerit, varijs hinc inde quæsitis laudationum fucis eum colorare non conuenit, cum indicijs operum euidenter postmodum claruerit, quale fundamentum domus suæ in eo sapientia Dei collocauerit: Acceptus autem de scholis, vixit in prædicta Haluerstadensi Ecclesia sub * Præposito canonicæ legis, omnibus carus, & amabilis aspectu; & colloquio affabilis, actu & eloquio irreprehensibilis.

Ibidem & Hildeneshemij cum Henrico post sancto educatur.

Meinvvercus Haluerstadij Canonicam vitam agit.

** proposito.*

Eo tempore monarchiam Romani Imperij Otto eiusdẽ nominis secundus strenuè gubernabat; armis strenuus, fide Catholicus, non minus diuinis, quam humanis rebus deditus, qui postquam III. Idus Iulij contra Saracenos in Calabria periculosissimè dimicans, multis suorum amissis, ipse vnus vix euasit, septimo Idus Decẽbris sequentis anni Dominicæ Incarnationis videlicet nongentesimo octogesimo tertio, regni sui decimo, Indictione duodecima obijt; & filium suum eiusdẽ nominis successorẽ dereliquit; Heinrico duce Ba-

V.

Otto II. Imp.

Ditmar. li 3 Chron. & aliis.

⊖ VII. Idus Decẽbr. Indict. noua inchoata.

Otto III. Imp.

ce Baioariæ, qui priori anno, mortuo patre suo Ottone Duce, ducatum obtinuerat, regnum inuadente, sed victo, desistente. Rex autem puer in proximo natali Domini, ipsa sancta die, vnctione Ioannis Rauennatis Archiepiscopi Aquisgrani Rex consecratus, paternæ virtutis & industriæ vestigia per omnia est imitatus; non minus Christianæ religioni humiliter inseruiens, quam regni negotijs solerter insistens.

Henricus Baioariæ Dux regnũ affectans. Ottonis III. coronatio.

VI. Meinvvercus autem regia stirpe genitus, regio obsequio, morũ elegantia idoneus adiudicatur, euocatusque ad palatium, regius Capellanus efficitur, vt Deo ordinante longius innotesceret, qui longius expetendus erat; fieretque in negotijs tam spiritualibus quam sęcularibus ætate doctior, vsu tritior, processu temporis sapientior. In quo, cum irreprehensibiliter conuersaretur, & regalis celsitudo, & procerum multitudo, eum reuerebatur; vtpote, cuius beneuolentiæ ancillabatur humilitas, grauitatem temperabat affabilitas, in cuius ore veritas & dulcedo; in cuius corde pietas & mansuetudo; in cuius moribus & scientia, verborum & operum regnabat concordia. Omittantur extrinseca; licet enim in consideratione singularitatis præterire communia. Præ participibus suis in domo Domini exaltandus, participio sancti Spiritus erat primitus exornandus; vt videlicet esset discretione prouidus; actione præcipuus; moribus approbatus; virtute perfectus; humilitate communis; compassione singularis; mansuetudine lenis; authoritate grauis; patientia amabilis; vindicta pro Zelo iustitiæ terribilis. Qui pectus haberet consilij, acumen viuacis ingenij, Atticos flores vernantis ingenij præter alia innumera his similia, quibus immorari non conuenit, ne quid præter veritatem, mera veritatis assertio, intendisse videri possit. Rex autem huiusmodi virtutum insignia sapienter animaduertens, & eum regia liberalitate honorare dignum ducens, interuentu Geptæ venerabilis Abbatissæ, duos Mãsos regales in Lutterim in pago * Wentsgoi dicto, in Burwardio * Dalehem, in comitatu Herioldi comitis, ei donauit; de quibus illi regiæ concessionis & confirmationis præceptum conscribi & contradi mandauit suæ sinceræ dilectioni, perhibens testimonium relatu dignum, quod videlicet suam * vitam diligeret vt propriam.

Meinvvercus in Palatio Ottonis III. regijs Capellanis accensetur.

Meinvverci inculpata vita & virtutibus egregijs ornata.

* *Tvventsgou Wentgoi*

* *In Burdardio:*

* *id est eius*

VII. Eo tempore Rethardus Patherburnensis Ecclesiæ venerabilis Episcopus inter alios quam plurimos, qui scientiâ præditi, moribus adornati, secundas partes regni strenuè adiuuabant, enituit; qui nomen Episcopi officio tenuit, moribus impleuit. Denique cura peruigili intendens commisso gregi, in collectione dispersorum,

Rethardi Episc. Patherbron. laus & vigilantia in Ecclesia

rum, in conseruatione congregatorum, operam continuam dedit; & ab eodem Ottone Rege, alijsque fidelibus donaria non modica, diuersis temporibus, acquisiuit. Volens autem Ecclesiam suam super Apostolicam petram fundatam, Apostolicæ tuitionis præsidio arctius communire, priuilegium Apostolicæ confirmationis super bona & iura Ecclesiæ suæ, à Ioanne Papa eiusdem nominis octauo decimo, anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo nonagesimo, Episcopatus illius tertio, Indictione quartâ petijt & obtinuit; vt si aliquando mundanę turbulentiæ eam cornibus suis impeteret aries, tantæ authoritatis reiectus fortitudine dissiliret vt glacies. Electionem quoque Episcoporum inter eiusdem & ab eiusdem Ecclesiæ filijs faciendam quam eis diuersi Reges diuersis temporibus liberaliter & legaliter concesserunt, Karolus videlicet Caluus interuentu videlicet Bisonis Patherbronnensis Episcopi sexta Id. Decembris anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo octogesimo quinto, Indictione quarta: anno, ex quo, patre suo Luthuvvico eiusdem nominis secundo mortuo, cum fratribus suis Karlmanno & Hlodovvico de regno altercari cæperat nouo; ex quo, Karlmanno mortuo, à Ioanne Papa in Imperatorem vnctus fuerat, quinto: ex quo, fratre suo Hlodevvico XIII. Calendas Februarij mortuo, totius regni monarchiam, nullo resistente suscepit, quarto. Otto eiusdem nominis secundus, decimo quinto Calendas Februarij rogatu Folcmari eiusdem ciuitatis Episcopi anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo septuagesimo quarto, Electionis suæ decimo quarto, Imperij primo, Regni septimo, Indictione quarta. * Idem Papa eodem priuilegio confirmauit, vt si vnquam aliquis in ouile ouium aliundè, quam per ostium introiret, excommunicationi subiaceret.

rebus conseruandis.

Ioannis XVIII. al. XV. Papa priuilegium super electione Cleri libera.

Priuilegij origo à diuersis Regibus concessi.

Bisoni Episcopo à Carolo Caluo

Folcmaro ab Ottone II.

**Indict. 2.*

VIII. Qualis autem in huiusmodi studiis Episcopi intentio fuerit, aduersitas probauit; quæ non segnius, immò multò instantius in aduersis, quam prosperis, Ecclesiæ eum commissæ in omnibus fideliter, & vtiliter, prospicere, veraciter demonstrauit. Denique quocunq; Dei iudicio, siue malitia inhabitantium exigente, siue saluti mortalium Deo per id consulente, anno Dominicæ Incarnationis * millesimo, Ordinationis ipsius Rethardi Episcopi nonodecimo, regni Ottonis III. decimo septimo, Imperij quarto, Indictione decima tertia, ciuitas Patherbrunnensis primum incendio vastatur; nobileque principalis Ecclesiæ Monasterium præcipui operis & decoris à Karolo Magno fundatum, à beatæ verò memoriæ Badurado Episcopo consummatum, & XIV. Calendas Nouemb. dedi-

**999 Christi anno Patherbrõnae ciuitatis & principis Ecclesiæ incendium Rethardo Episcopo.*

dedicatum, cum libris, priuilegijs plenarijs, alijsque Ecclesiæ ornamentis propemodum conflagrauit.

Otto. Polonia seu Slauia lustrata Romam petit. S. Adelbertus. Rhetardius Episcopus Ottonem in Italia & S. Apost. per nuntios conuenit: Abolita incendio priuilegia instaurandacurat.

IX. Ipso anno Imperator tempore quadragesimali causa orationis ad S. Athelbertũ Slauiam intrauit; ibiq; coadunata Synodo, septẽ Episcopia disposuit, & Gaudentium Monachum fratrem B. Athelberti Archiepiscopi, qui ante triennium à Prucis martyrizatus, Episcopus fuerat in Praga, Archiepiscopum ibidem constituit. Inde Italiam pertransiens Romam intrauit; ibiq; Natale Domini condecenter celebrauit. Rhetardus ergò Episcopus capta loci & temporis oportunitate, quo tam apud postolicæ sedis authoritatem, quã apud imperialem maiestatem Ecclesiæ suæ calamitates defleret, missis nuntijs, vtrisq; quæ acciderant, innotuit; &, vt antecessorum suorum constituta super immunitate Ecclesiæ eiusdem renouarẽt, & renouata Præceptorum suorum authoritate confirmarent, expetijt. Qui incendio Ecclesiæ & ciuitatis audito intimè condoluerunt, & roganti benignissimè annuentes, omnia, quæ eidem Ecclesiæ eatenus honori vel vsui seruierant, confirmauerunt. Videlicet de Episcopatus statu, de tuitione atque mundiburdio Ecclesiæ, sanctæ Dei, & perpetuæ Virginis Mariæ, de decimis, de omni proprietate ad eandem Ecclesiam pertinente; de electione Episcoporum inter Clericos eiusdem Ecclesiæ facienda; de eius hominibus tam liberis quam & seruis à nulla iudiciaria persona constringendis, nisi eorum Aduocato, quem ipse Episcopus elegerit de proprietate Clericorum, si quis illorum sine hærede obierit, eidem Ecclesiæ concessa, de Comitatibus super pagos Patherchà, Aga, Threuerescha, Auga, Sorethuelt datis pro decimis nouæ Corbeiæ ad Monasterium pertinentibus de tribus Mansis in Duisburg & in Trutmannia * de foreste, quod incipit de Delchiana flumine, & tendit per Osniche * Ardesinã & Sinethsen, * vsq; ad viam, quæ ducit ad Herisi. * Hæc ergò, & alia omnia, quæ Ecclesia illa die, quando combusta est, habuit; vel deinceps habitura erit confirmantes, confirmata per manus Notariorum suorum & Cancellariorum sub firma adstipulatione, sigillorumque suorum impressione roborauerunt, & Romæ data Calendis Ianuarij Episcopo suæque Ecclesiæ, Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo * Pontificatus Syluestri Papæ secundo, regni Ottonis Regis tertij, decimo octauo, Imperij quinto, Indictione XIIII. transmiserunt.

*Tortmansia id est Tremonia VVesphalia. *Osignem *: inethe *Hersii *al. Mill. p°.*

X. Anno * illo Rex in partibus Italiæ commoratus, mortis periculo est præuentus; quo profectò illo tempore caruisset, si beati Heriberti

**MII.*

berti Coloniensis Archiepiscopi monitis obtemperare voluisset. Mortis autem illius occasio hæc fuit. Ante quinquennium Dominicæ Incarnationis videlicet annum nongentesimum nonagesimũ sextum, Rex ad mitigandam sæuitiam Crescentii Romam venit; & tumultu oborto decenter sedato, Iohanne Papa defuncto, Brunonem cognominatum Gregorium Ottonis Ducis * filium, in sedem eius locauit, & ab eo imperialem vnctionem accepit. Imperatore autem Romam egresso, proximo anno, consiliante Crescentiô, Ioannes Placentinus Episcopus contra velle Imperatoris sedem Apostolicam inuasit. Vnde iterum Imperator Romam veniens, proximo anno, prædictum Ioannem inuasorem, cæcatum & naso truncatum deposuit; & Crescentium cum duodecim suis decollatum ante Vrbem suspendi iussit. Bruno autem, qui & Gregorius, ab eo restituitur; sed post discessum eius à Romanis expulsus, ac deinde veneno peremptus; postquam annos fermè duos, & Menses nouem Romanam Ecclesiam rexerat, quarto * Idus Martij moritur; eique Gerbertus, qui & Syluester dictus est, successor eligitur: Rex ergò cum isto Syluestro Papa Natali Domini Tudertinæ * celebrato, cum confusionem tam in Beati Petri Ecclesia, quam in Republica factam decenter composuisset, incidit in insidias mulieris malæ, eius videlicet, cuius virum Crescentium sibi rebellantem captum iusserat capitalem subire sententiam; quam formæ elegantissimæ nimis insipienter thoro suo socians, ab ea non præcauens, quamuis à Sancto viro Heriberto sæpius esset admonitus, veneno intra cubiculum dormiens, infectus est; & sequenti die, Beato Heriberto pestem quam perceperat, confessus, cum se mori sensisset, vt corpus suum Aquisgrani sepeliendum transferret, petijt; & sic Paternum ingressus, cum generali omnium dolore octauo * Calendas Februarij obijt.

Ottonis III. cum Romanis dissensio & caussa ipsius interitus

**Bauariæ*

Ioannis Placentini S. A. inuasoris & Crescentij exitus

Glaber lib. 1 c. 4.

Gregorius V a quo electorum Imperij ius vulgo derivant.

**alij XII. Kalend. Martij. an. 999.*

**Tuderti.*

Otto perit veneno a Crescentij vxore dato.

Adi Ditmarum lib. 4 & cap. X vita S. Heriber.

**alij V. alij IX Kal. Feb.*

XI. Ante successionem autem futuri Principis, confusum est regnũ nimis; insonuitq; inter principes tempestas validæ commotionis, propter ambitionem inanis dominationis; de quibus Ekkihardus Marchio vsurpator regni, Palthi interfectus, occubuit; & Conradus vnus de primoribus regno expulsus, aliquamdiu ab eo exulauit; Herimannus quoque Dux Sueuiæ non expers fuit tantæ discordiæ; qui dum ipse regnare voluit, electioni generali impedimento fuit. Quidam etiam princeps Bruno * nomine regni fastigium obtinere voluit, sed effectu carens, multis, votis eius non fauentibus. & præcipuè beatæ memoriæ Berenvvardo Hildinesheimensis Ecclesiæ Episcopo, in hominibus & bonis eius multa

Tumultus & dissidiũ Principum vacante imperio.

** forte Benno Saxoniæ Dux. de quo tamen id negat Adelboldus.*

multa mala intulit, sed serenante altissimo, & mediante Wiligiso Magontiensi Archiepiscopo, Henricus dux Baioaricus secundum sæculi dignitatem locupletissimus, & litterarum studijs non tenuiter instructus, &, quod his maius est, vir in omni perfectione Ecclesiastica præcipuus, eligitur; &, redditis regalibus à sancto Heriberto Coloniensi Archiepiscopo, qui ideo electioni non interfuit, quoniam in humando corpore defuncti principis occupatus fuit, Maguntiæ Dominica octaua Pentecostes, à Willigiso eiusdem ciuitatis Archiepiscopo ordinatur.

Henricus dux Boiariæ, rex eligitur.

Maguntiæ à VVilligiso coronatur.

XII. Eodem anno, nouo rege Natiuitatem Laurentij in ciuitate Patherbrunnensi celebrante, domina Chunigunda, ipsius, vt putabatur, vxor, re autem vera castitatis æmulatione soror, à prædicto VVilligiso Maguntiensi Archiepiscopo inibi regiæ consecrationis dominium adinuenit; quod eidem Ecclesiæ in augmentum honoris, & profectum magni decoris, Dei misericordia, prouenit.

Chunigunda Patherbronnæ, regina consecratur.

Ipso anno VVotelolffus Osneburgensis Episcopus obijt, eique Thetmarus vir bonus & iustus, fortis, pius & moderatus successit.

VVotelolffus Episcopus Osnabrug. Thietmarus eius successor.

Hic Præsul factus impleuit præsulis actus,
Vt patet in factis, ipsius ibi quoque scriptis.
Denique Baptistæ fundans in honore Ioannis,
Ecclesiam quandam, supplex dedicauit eandem.
Anno milleno bis quino desuper vno,
Ex quo sermo Patris sumpsit preputia carnis.
Osneburgensi qua scitur proxima sedi
Continuis horis tribuens sibi pignus honoris.
Hic apud Ecclesiam per se tam sedule factam,
Constituit cunctis post hæc instantibus annis
Adueniente sui sacro natale Patroni,
Lætitiæ sacræ fraternum fœdus haberi;
Ac in amore Dei miseros inibi recreari.
Et de collata de fratrum munere cera
Candelam fieri Baptistæ in honore Beati.

Ecclesiam S. Ioanni Baptistæ extruit & dotat anno. 1011.

XIII. Meinwercus autem nouo Regi tam carnis propinquitate quam vitæ synceritate iam dudum notissimus, de caro fit carissimus; factusque est ei in negotijs publicis & priuatis comes irremotissimus. Rex autem non habens nec habere disponens liberos, Ecclesiarum Dei exaltationi continue inuigilauit; & æternitatis flagrans desiderio, temporalia bona pro acquirendis æternis liberali manu eis erogauit. Quo regni sui partes solerter circumente*, & necessaria & vtilia quæque vbique sapienter disponente, occurrit ei octauo decimo Calendas Octobris Rethardus Episcopus in loco, qui Borch-

Meinwerci gratia apud Henricum regē. Henrici castitas.

** circumeunte.*

Rethardus ch cane-

Borchharden dicitur, & Ecclesiæ suæ ruinas innotescens, forestim, quæ incipit de * Delgana flumine, & tendit per Osninge & Sinithle vsque in viam quæ ducit ad Horhusen; & de hominibus Ecclesiæ commissæ tam liberis quam seruis, nulla iudiciaria persona constringendis, nisi aduocato ab Episcopo electo, regiæ tuitionis defensionem ipso primo anno regni eius Dominicæ Incarnationis millesimo secundo, Indictione XV. obtinuit. *mus & immunitatem impetrat* ** Delhana.*

Sequenti dehinc anno Dominicæ Incarnationis millesimo tertio, Indictione prima, veniente Rege Quidilingeburg, obuius fuit iterum Episcopus, & Ecclesiæ suæ incendium lamentabiliter conquerens, quæ Dominus Apostolicus & prædecessor eius confirmauerant, confirmari, & confirmata, Præceptali pagina roborari, obnixè petijt, & obtinuit. Quia ergò domino placuerunt vitæ eius, conuertit ad gratiam inimicos ipsius; de quibus Herimannus dux Sueuiæ se ei subdidit, & interuentu principum in suo honore permansit. & plures alij, qui non consenserant eius electioni. Ducatum autem Baioariæ dans Henrico, fratri Dominæ Chunigundæ, contectalis suæ, incurrit offensam fratris sui Brunonis, qui inde plus iusto coniunctus cum Heinrico filio Bertoldi comitis cum ambobus * Bolislais Sclauonibus, Polanico scilicet & Boemico à Rege infideliter defecit. Sed Heinricus ad Regem refugiens, in Geuikanstein custodiæ datur, Bruno verò proximo anno, interuentu dominæ Gislæ matris suæ, Regi reconciliatur. XIV. *Item confirmationem priuilegiorum.* *Henrico omnia hinc secunda factiosis repressis.* ** BoliZlaonibus.* *De Bolislais consule Chron. Ditmari.*

Anno post hæc secundo, Dominicæ Incarnationis Millesimo quinto, Indictione tertia, octauo Kalendas Nouēbris venit Episcopus ad Regem in loco, qui dicitur Corbeia; & Ecclesiæ penuriam nimiam conquerens, & Regij solatij opem suppliciter deposcens. Rege autem in prōptu, quod daret non habente, Meinwercus Capellanus eius iam flammas dilectionis intimæ, operum exhibitione demonstrans, prædium situm in villa Bochineuordi in comitatu Luidolphi comitis, Regi contulit: quod ipse Rex Episcopo suæque Ecclesiæ in proprium donauit, ea ratione, vt prædictus Episcopus, quamdiu viueret, in sua potestate atq; seruitute, hoc possideret: finitis vero suis temporibus, ad stipendia fratrum in Patherburnensi Ecclesia Deo sanctoq; Liborio famulantium, pertineret. Cum igitur his & talibus misericordiæ instaret operibus, venerabilis Episcopus, anno Dominicæ Incarnationis millesimo nono Episcopatus sui XXVIII. Heinrici Regis septimo, pridie nonas Martij, quæ illo anno extitit Sabbatum ante Inuocauit, eductus est de ergastulo carnis, & de valle huius miseriæ & tribulationis, assumptus, vt credimus, ad gaudium sempiternæ consolationis. XV. *Corbeia.* *MeinVVercus adhuc Palatinus donat prædium Ecclesiæ Pather.* *Retharius vel Rethardus Episcopus Pather. moritur.*

XVI. Eo tempere, Rege consistente in Goslaria, ilicò legatos suos ad eum direxit Ecclesia; qui & obitũ Episcopi denunciarent, & clemẽtiæ eius solatium de successore idoneo suppliciter implorarẽt: qua lugubri Rex, audita legatione, talem tantumq; virũ condigno mœrore defleuit, & Missarũ eleemosynarumq; debita cõmemoratione animam eius diuinæ pietati cõmendauit. Post hæc, ascitis Episcopis & principibus, qui aderant, de successore tali loco & tempore idoneo consilium habuit; & diu scrutatis, perspectisque plurimis, Meinvvercum tam nobilium natalium magnitudine, quam rerum & facultatum temporalium multitudine idoneũ perhibuit. Ilicò, fauentibus & congratulantibus omnibus, Meinvvercũ aduocauit; & cõsueta beneuolẽtia ei arridens, sumpta chirotheca, Accipe ait; quo, quid esset accepturus, percontante, Episcopatũ, inquit Rex, Patherburnensis Ecclesiæ. Illo. a. dicente, quid sibi Episcopatus ille deberet, qui de bonis proprijs excellentiorem construere valeret. Quia hoc, inquit Rex, veraciter considero, ideo te inopiæ illius misericorditer subuenire desidero, vt illius in cælo cohæres fieri merearis, cuius piam matrem in terris hæredem tuum feceris. At ille hilariter, ego, inquam ea spe, & cõditione Episcopatum suscipiam. Ostendens liquidò, se non despectu paupertatis, vel appetitu eminentioris sedis, aut dignitatis, sed affectu maioris vtilitatis, simpliciter contradixisse. Ibidem ergò in Goslaria, proxima Dominica ab Willigiso Maguntino Archiepiscopo & cæteris Episcopis, qui aderant, consecratur; electioni eius, & consecrationi congruente officio, q̃ item Dominicæ intitulatur. Ea namq; est Dominica quadragesimæ secunda, quæ in ordine & ratione septem dominicarũ septẽ mundi ætates significantium quinta extat; & pulchra rationabiliq; dispositione, vacat; significans quintam mundi ætatem, quando tẽplo Dei diruto, & populo eius in Babyloniã abducto, Sacerdote, duce, altari legitimo carens, à laude Domini vacabat, non habẽs quæ, vel quibus, aut vbi verba canticorũ Domini decantaret. Cui captiuitati in Euangelio ipsius Dominicæ aptissimè congruit à dæmone vexata filia mulieris Cananææ. Et, sicut Nabuchodonozor typũ tenens diaboli, templum Dei spoliauit, & populũ eius captiuauit; ita diabolus per se filiam Cananęę, templũ vtiq; Dei, captiuauit, & suo atrocissimo dominio & ludibrio mãcipauit. Interueniebat fides Patriarcharum & meritũ Danielis, ac sociorum eius, vt populus ille à captiuitate Babylonica solueretur: clamabat fide & voce magna mulier Cananæa, interuenientibus sanctis Apostolis, vt filia eius à dæmonio liberaretur. Tam captiuitatis ergò Babylonicæ, quã mulieris Euangelicæ per totũ officium Missæ illius formã rectissimè re-

Henricus rex animam Rethary Deo commendat.

Meinvvercum Episcopum Patherborn. nominat porrecta chirotheca.

Meinvvercus quoanimo inopem sedem acceptarit.

Goslariæ à Villigiso Moguntin. ordinatur.

In Dominicam secundam Quadragesimæ mysticus excursus.

præ-

Meinwerci pudicè & diuitis quam Patherbrunnensi Ecclesiæ opportunus ingressus.
1. Thessal. c. 4.

presentauit Ecclesia Patherbornensis; quæ incendio vastata, solicitudine pij Pastoris viduata, in necessitatibus suis pro successore idoneo fideliter clamauit, & instanter clamando eum, qui secundũ voluntatem Dei *à fornicatione abstinens, vas suum in sanctificatione & honore possederat,* interuentu & consultu principum feliciter impetrauit, per quẽ non tantum de micis, quæ cadunt de mensa dominorũ recrearetur, verum etiam largissimis epularum delicijs abundantissimè reficeretur. Solenniter ergò consecratus, cũ digno honore Patherbrunnam, concursu & occursu omnis ætatis & dignitatis deducitur, & excipitur; & verè, via regia in ouile ouium per ostiũ ingressus, episcopali sede inthronisatur. Põtificatus itaq; decoratus infulis, continuè inuigilauit curæ cõmissi gregis; timensq; notam mali serui & pigri, qui reposuit in sudario pecuniã domini sui, nihil remissè faciebat. Cordi suo & corpori, forinsec⁹ ꝓ generali cleri & populi gubernatione Episcopali speculatione solerter insudauit vel inuigilauit: intrinsecus. a. ꝓ omniũ salute vigilijs & ieiunijs precũq; hostijs Deo indesinenter supplicauit. *Lucerna nãq; in domo Domini supra cãdelabrum posita, arsit* in se Dei & ꝓximi dilectione: luxit alijs eiusdẽ lucis sedula exhibitione: deniq; ꝓ adipiscẽda imortalitatis corona, cõtulit Ecclesijs, q̃ hæreditario iure possederat, vel multimodo iugis seruitutis labore obtinuerat, tẽporalia bona; quæ, sicut alios, vsu malo, à salute prępediunt, ita alios, vsu bono, ad salutem promouẽt.

Meinwerci laudabile vitæ institutum.
Matth. 5.
Bonorum temporaliũ conditio.

XVII.

Principalẽ Ecclesiam sumptũ ingenti & magnificentia singulari construxit: quam tertia die aduentus sui, deiecto opere modico à pdecessore suo inchoato, & vsq; ad fenestras negligẽter consumato, à fundamẽtis celeriter atq; alacriter erexit. Operarijs. a. solerter operi instantib. quadam die aduenit quidã vir incognitus, q Episcopum astantem salutauit suppliciter, suumq; seruitium obtulit ei humiliter; quẽ, Episcopo, quã sciret seruitij artem percontante, & cæmentariũ & carpentarium se ꝓfitetur; & mox ab Episcopo clauum tunc fortuito lignis compingendis necessariũ facere iubetur. Quo celeri velocitate velociq; corporis agilitate facto, decenter & cõuenienter, cooperaturus operantib. apponitur, artisq; suæ scientia ꝓbatus, vt approbatus omni experiẽtia ab Episcopo omni operi prępọnitur. Quo non multo post mortuo, aduenam suũ Episcopus digno sepulturæ comendauit officio, fieri mandans ei in crypta iuxta murum monumentum, ponẽs ad caput eius trullam eius & malleũ ad posteritatis monumentum. per tantæ humilitatis & pietatis excellentiam magnam sibi acquirens operantium sibique famulantium beniuolentiam. Præpositis autem operi singulis magistris, ipse ad reliqua episcopij negotia disponenda conuertitur, suæ

Basilicam primariam à fundamentis resuscitat.
Eius in operas comitas.

vide-

Diœcesin suam diligenter inspicit lustratque.

videlicet diœcesis terminos frequenter lustrare, si fidelium fides spei, si spes concordaret rei sollerter inuestigare, bene acta confirmare, neglecta reformare, bene agentes, vt in melius proficerent, admonere, negligentibus vt resipiscerent oportunè importunè instare: *denique omnibus omnia factus*, pro cunctis animæ & corpori eorum necessarijs, erat sollicitus. Primoribus & maioribus exhibens se formidini & honori; subditis, secundum vniuscuiusq; meritum timori pariter & amori. Oculatus autem antè & retrò, vt sic internorum & spiritualium sollicitudinem gereret, vt tamen externorum prouidentiam pro subiectorum necessitatibus supplendis, non negligeret, regni negotijs, vt compellabatur, inseruire cæpit; vbi *reddens Deo, quæ sunt Dei, & Cæsari, quæ sunt Cæsaris*, Ecclesiæ commissæ prodesset; vbi se oportunitas obtulisset loci & temporis. Continuè autem Regi insistens, vt Ecclesiæ sibi commissæ lamentabiliter incendium passæ, secundum sponsionem, qua sibi eam commiserat, succurreret. Rex misericorditer annuit, & Ecclesiæ præfatæ miseratus paupertatem, multa ei bona tam in prædijs, quam facultatibus alijs, larga manu & plena caritate pro Dei amore dilectique sibi Episcopi, assiduo & deuotissimo obsequio, contulit. Sæpius autem in ciuitate Patherbrunnensi commoratus, operũ & studiorum eius adiutor & cooperator extitit, fauente & instante per omnia venerabili Chunigunda Regina, cui non minor voluntas quam facultas in Ecclesijs Dei amplificandis & meliorandis semper fuit.

Matth. 22.

Ecclesiæ suæ ab incendio afflictæ subuenit.

Rex Henricus sæpè Patherbronnæ degens ei strenuè fert opem.

S. Chunigũda item benigne fauet.

NARRATIO DE B. HEIMERAdo Presbytero.

XVIII. QVODAM itaque tempore, inibi commorantibus, beatus Heimeradus de Sueuia oriundus; voluntaria paupertate pro Christo exul, & peregrinus eò aduenit; cumque lurida facie & proceri corporis macie ac vestium vilitate deformem Episcopus vt vidit; vnde ille diabolus emergeret, inquisiuit. Ille autem, cum se diabolum non esse humiliter & patienter dixisset; quæsiuit Episcopus, an Presbyter esset? vbi autem eo die dominica * mysteria eum celebrasse cognouit, protinus sibi libros, in quibus cantauerat, deferri mandauit, quos incomptos & neglectos & nullius ponderis aut precii aspiciens, eodem momento in ignem proiici fecit; cumque iussu Reginæ, Episcopi iusto zelo, vt videbatur, compatientis, verberibus cædi præcepit. Posthæc quidam Comes Dudicho * nomine de monte, qui Wartberge appellatur, superueniente

S. Heimeradus duriter habetur & probatur à Meinwerco.

** diuina.*

** Dudiche & Dudiche Dudeco.*

ueniente festiuitate S. Andreæ Apostoli, Episcopum ad conuiuium inuitauit. Cum autem Comes B. Heimradum quoq; inuitasset, & in vigilia ipsius Apostoli eum ad cænam Episcopo oppositum sedere fecisset, cõmotus Episcopus. Quid vir tantę prudentiæ sibi in illius præsentia & consortio vellet, interrogauit; & multis iniurijs verborũ aduersus illum exardescens, delirum & apostatam eum appellauit. Beato vero Heimerado pro Dei amore cuncta patienter & silẽter ferente, respondit Comes; se nescisse quicquam eum aduersus illum controuersiæ habuisse; cæpitq; verbis lenibus, & humilibus animum Episcopi mitigare; & viro Dei, quoniam pro vitæ suæ merito eum valde venerabatur, veniam obnixius postulare. Sed perstitit in sententia sua Episcopus, placari non valẽs vllis precibus, quatenus tantæ nimietatis pertinacia, fieret ei postmodum humilitatis custodia; & in tantę nobilitatis & dignitatis viro, satisfactio inferiori voluntariè exhibita, ad exemplum humilitatis à discretis commendaretur, quæ vix maioribus à subditis iure subiectionis exhibẽda imitabilis videretur. Deniq;, quoniam ab hominibus Sanctus putaretur, experiri se velle sanctitatem illius dixit. Statimq; coram omnibus, vt altero die Alleluia ad Missam cantaret; sub interminatione plagarum ei iniunxit. Cumq; comes pro eo obnixius supplicãdo, & ei huius actionis remissionem petẽdo, nihil ageret, * ne quod oleũ camino adijceret, nocte, finitis matutinis laudibus, assumpsit hominem Dei secretius; & consolans eum, obsecrabat, vt tentamẽta sanctorum virorum ceu purgamenta non refugeret, sed saltem in nomine sanctæ Trinitatis incipiens, cetera Deo committeret. Qui multum renitens, & se demitti ad hospitiolum flagitãs, multis precibus victus, tandem acquieuit. Et veniente hora, cum Episcopus nullo modo à propositi posset abduci sententia, processit; inchoauit, sollenniter & iucundè percantauit; adeo vt omnes, qui aderãt, mirarentur: & se ex nullius vnquam hominis ore suauiorem modulationem audisse, faterentur. Episcopus autem, finita Missa, virum Dei secretius tulit; & ad pedes eius ruit; & veniam pro commissis in eum humiliter postulans, & celeriter impetrans, perpetuus ac fidelis ei postmodum amicus fuit.

Dudicho comes VVartberge in pretio habet S. Heimeradum.

Meinvvercus Heimeradi sanctitatem ex cantu probare nititur.

** nisi.*

Cantus mira suauitate.

Meinvvercus fractus deprecatur iniuriam.

Episcopus autem ipsum castrum sui munimine vastum Ecclesiæ XIX.
Patherburnensi, in cuius diœcesi consistit, ornamento & munimẽto vtile, situm verò loci in aquis, lignis, pascuis, omnibus modis habile considerans, pro venditione sui vel volũtaria traditione varijs modis Comiti instabat, sed ille filium de pellice, quam duxerat, natum, hæredẽ facere disponens, monitis salutaribus nõ obaudiebat.

VVartbergum castrum optat Ecclesia.

Pontificatus eius itaq; anno secundo, Dominicæ Incarnationis XX.

*Ansfridus Episcopus Traiectensis moritur. Adelboldus succedit. VVilligisus Mog. Ar. moritur. * secundo Kalend. Erkanbaldus succedit. Bernardus Saxoniæ dux ⊖ Bernardus F. homo Meinvverci. Luitderus Bernardi fr. ⊖*

MX. Indictione VIII. Ansfridus venerabilis Traiectēsis Episcopus, cuius mira laudum præconia in gestis suis inueniūtur, ad cælestem vitam sustollitur, eique Adelboldus surrogatur. Sequenti anno VII. Kalend. Martij VVilligisus Moguntinensis Archiepiscopus omni memoria dignissimus, Episcopatus sui anno trigesimo sexto, post incendium Monasterij Moguntinensis honorificè ab eo constructi; quod III. Kalend. Septemb. accidit, * sanctè ad Christum migrauit; & in locum eius Erkinbaldus Abbas Fuldensis subintrauit. V. dehinc proxima Idus Februarij Bernardus pius Dux Saxonicus filius Hermāni ducis obijt; & filius ei⁹ Bernardus fauente sibi Meinvverco Episcopo, amicisque suis ducatum obtinuit, & homo Episcopi factus, iuge obsequium in omni fidelitate sibi exhibuit. Frater quoque præfati ducis Bernardi, comes Luttderus proxima IIII. Kal. Apr. obijt, qui cum vxore sua Emma Senatrice Christianissima, multa bona Ecclesiæ Bremensi contulit.

** profectus * Hariold. Haroldū. Meinvvercus comitatum obtinet Haroldi. * Netrega. Helmvvardeshusen Monasterij Ecclesiam dedicat.*

Posthæc IV. Idus Aprilis, in festo B. Gregorij cum rege in villam regiam *, quæ Triburia dicitur, Episcopus deuenit in comitatum, quem Haold *, dum vixit, tenuit, situm in locis Hauerga, Limga.
XXI. Thiatmalli, Aga, Patherga, Treueresga, Langaneka, Erposfeld, Silbike, Mattelt, * Netringa, Sinatfeldt, Ballenam prope Sypriada, Gambeke, Gession, Sivvardeshuss cum omni legalitate Rex ei in proprium dedit. Post Pentecosten Helmvvardeshuisen venit; & Monasterium, quod Ekkihardus Comes in proprietatis suæ fundo construxerat, in honore Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, sanctique Saluatoris, & victoriosissimæ Crucis & S. Mariæ semper virginis, S. Petri Apostolorum Principis, & omnium Apostolorum & Sanctorum omnium, Nonas Iunij dedicauit.

*An. MXIII Lubentio Bremensi Archiepiscopo à Patherbrunna succedit Vnvvanus. Vnvvani Archiepiscopi acta. * Bodegun. Adi Adami Ecclesiast. histor. lib. 2. c. 33. & seqq.*

Anno sequente pridie Non. Ianuarij Lubentius Bremensis Archiepiscopus obijt, eique Vnvvanus Patherbornensis Ecclesiæ canonicus, fauente Meinvverco Episcopo, successit. Hic omnibus
XXII. hominibus acceptus, & Clero adprimè beniuolus; inter innumera piæ recordationis monumenta, Canonicis Ecclesiæ B. Petri eo loci patroni, curtem quandam * Borengun, vt eius seruitium, per natalitia esset Apostolorum, contulit. In australi parte chori altare in honorem S. Liborij patroni sui construxit, & dedicauit. Primus omnium cōgregationem, quæ antea quidem mixta ex monachis & Canonicis conuersatione degebat, ad canonicam regulam traxit. Lucos in Episcopatu suo, in quibus Paludicolæ regionis illius errore veteri cum professione falsa Christianitatis immolabant, succidit, multos gentiles in Dania, & in eius Borealibus partibus, ad Christum conuertit, plures in diœcesi sua Ecclesias fundauit & dedicauit;

dicauit; & pro obtinendis vitæ æternæ gaudijs, omni vigilantia & instantia insudauit, quam diu in hoc mortalitatis corpore militauit.

XVIII. Februarij præfati anni Dominicæ Incarnationis MXIII. XXIII.
Rex Mulenhusen deuenit. Vbi interuentu Kunigundæ reginæ, Euerhardi Bambergensis Episcopi, Engelberti Frisingensis, prædium Hoinstede situm in pago Rittiga, in comitatu Bernardi comitis, Meinvverco Episcopo attribuit, cum omnibus vtilitatibus & appendicijs, quibus id Vnvvanus Bremensis Archiepiscopus possederat, eique dederat legaliter. Inde Rex Bauenbergam diuertit, vbi Euerhardus primus eiusdem sedis Episcopus venerabile Monasterium nobile ac speciale regiæ deuotionis studium, cum conuentu & suffragio omnium Cisalpinorum Pontificum II°. Non. Maij dedicauit. Rex autem eundem Episcopatum, quem ex integro in suo domate fundauit, terminis eius ab adiacentibus episcopatibus, legitimo concambio commutatis, principibus Apostolorum Petro & Paulo, & preciosissimo Martyri Georgio adtitulatum, speciali iure Romanæ Ecclesiæ tradidit, vt & primæ sedi debitum honorem diuinitus impenderet, & suam plantationem, tanto patrocinio firmiter muniret.

Hoinstede prædium ab Henrico rege Meinvverco donatur.

Bauebergensis Ecclesia dedicatio.

Episcopatus erectio.

Eodem anno Suitgerus sanctæ Mimigardeuordensis Ecclesiæ XXIV.
antistes egregius XIII. Calend. Decemb. obijt; sepeliturque in loco, quo degit. Hic genere Saxonicus in Haluerstadt & Magetheburg à puero est educatus; à tertio verò Ottone præfatæ Ecclesiæ ciuitatis prælatus. quam cum diuino munere fultus, regeret cum omni diligentia, pollebat d uersarum virtutum excellentia. E quibus hic duæ tantum referantur, per quas aliæ veraciter cognoscantur. Camerarius suus pileum quendam furtiuè subtractum celare volens, diligenter à pio Seniore interrogatus, nihil fatetur; sed cultellum supra mensam positum, & ex animo benedictum sumere * coactus, quasi ignitum celeriter proijciens, reum se nimis esse, coram profitetur. Quidam maligno spiritu arreptus, vi magna est captus, & in præsentiam prædicti Patris adductus. Quem solui protinus iubens, * baculo se solum irrumpentem viriliter amouet; &, facto sanctæ crucis signo, diuina potestate hostem * exire imperauit. Sanctus vir hoc non suis meritis, sed diuinæ virtuti asscribens, vixit in Christo dies huius vitæ sibi concessos, ministrans illi fidelis seruus omni studio. Sedit autem in Episcopatu, XVI. annis, magna semper infirmitate, quæ omnigenam virtutem perficit, grauatus, & * Theodoricus pro eo est subrogatus.

Suitgeri Monasteriensis Episcopi mors & vitæ sanctitas.

Ditmarus lib. 7 Chro. vnde hæc pene verbotenus.

** Ciuit isti prædicta præpositus.*

Furtum detegit.

** conatus.*

Dæmonem expellit.

** baculoque solum se acriter ir-*

** securum.*

Theodoricus Suitgeri successor

** Thidericus.*

XXV. Proximo anno expeditionem in Italiam Rex iturus, vt Cæsaris consecrationẽ à Domino Apostolico perciperet, in Castello, quod Gröden * dicitur, conuenire Principes mandauit; & VIII. Kalend. Maij de statu regni inibi cum eis necessaria tractauit. Episcopus autem Meinvvercus cum Rege expeditionem iturus, Ecclesiæ suæ penuriam conquestus, itineris expensam labori suo congruam instanter petijt, & interuentu Kunigundæ Reginæ, Heriberti Coloniensis Archiepiscopi, Athelboldi Traiectensis, Theodorici Mimigardeuordensis, Wigeri Werdensis, Thiedorici Metensis, Bernardi Hildenesheimensis, Thietmari Osnabrugensis, Henrici Hauelbergensis, Berneshusum, situm in pago Lisga, in comitatu Vdonis Comitis obtinuit; tali præcepto sibi Ecclesiæque suæ, cum eo, & de eo dato, vt quicunque ipsum Episcopum, vel aliquem successorem eius super eo molestare, inquietare, aut deuestire præsumeret, perpetuo anathemate condemnatus, C. libras componeret, L. Regiæ Cameræ, L. eidem Ecclesiæ. Eadem quoque die, loco & anno, interuentu sæpenumero dictæ, & cum omni merito dicendæ Reginæ Kunigundæ, in idipsum in fraterna caritate collaborantibus Erchanbaldo Maguntinensi Archiepiscopo, Bernardo Hildenesheimensi, Thiederico Mimigardeuordensi, Arnoldo Haluerstadensi, Henrico VVirciburgensi, Hildevvardo Citticensi Episcopis & sacerdotibus Christi, quandam regiam curtem Moranga dictam, in pago Morangano, in comitatu Bernardi Comitis sitam, obtinuit, quam Vnwanus Bremensis Archiepiscopus cum manu Aduocati sui Vdonis ipsi Regi, omnium hominum contradictione remota, tradidit; quamque ipse Rex, pro remedio animæ, sui prædecessoris tertij Ottonis, diuæ memoriæ Imperatoris Augusti, & incolumitatis suæ vitæ, & spe futuræ, cum omnibus attinentijs suis tali conditione Meinvverco Episcopo concessit, vt eandem curtem, quam diu viueret, in propr os vsus potestatiuè possideret; post finem verò vitæ suæ, ad vestitum Canonicorum in Patherbornensi sede Deo, sanctæq; eius genitrici Mariæ, nec non Beatis Kiliano ac Liborio seruientium, annuatim meliorandum pertineret. Et si quis hanc donationem infringeret, C. libras auri persolueret, L. Patherbornensi Ecclesiæ, L. Cameræ Regiæ. O quantæ dilectionis indicium, simul & semel hæc tribuentis! O quam synceræ deuotionis seruitium, talia & similia accipere merentis!

** Grenna in Saxonia Ditmar. Krantz.*

Berneshusum donatur.

S. Cunigundæ liberalitas.

Item Moranga.

XXVI. Episcopus itaque, quæ desiderauerat, impetratis, Patherbornam reuertitur; & rebus domesticis dispositis, & magistris idoneis operibus præpositis, tempore autumnali cum Rege proficiscitur. Rex

Henrici Regis &

Meinvverci in Italiã profectio.

Rex autem subiectis omnibus & in deditionem redactis, quæ rebellare tentauerant, Vrbibus, proximum Natale Domini Papiæ celebrauit; indeque profectus Apuliam à Græcis diu possessam, Romano imperio recuperauit, eidemque prouinciæ Ismahelem Ducem præfecit. Cum autem ciuitates Apuliæ pertransisset, & quæ ad honorem & vtilitatem regni pertinebant, vbique prudentissime disposuisset, infirmatus morbo calculi, nulla poterat medicorũ arte curari. Remedio autem cessante humano, corde & animo se cõmisit diuino; ascendensq; montem Cassinũ, patrociniũ S. Benedicti & B. Scholasticæ sororis eius pro sanitatis suæ adeptione suppliciter implorauit, & mirabiliter impetrauit. Deniq; completa oratione, ad hospitiũ se contulit, & lassatus ac debilitat[9], in lectulo se collocauit. Quo obdormiẽte, S. Benedictus ei apparuit, & à Deo in quem sperauisset eum exauditum asseruit. Et ferro medicinali, quod tenebat, partem illam, vbi calculus hærebat, aperiens, eundem cum in manu Regis posuit, & hiatu vulneris, subita redintegratione sanato, disparuit. Rex autem euigilans, & calculum in manu sua considerans, aduocatis Episcopis & Principibus ostendit eis in se facta magnalia Dei, & cum eisdem Dominum dignè collaudans, contulit fratribus inibi Deo sub regula S. Benedicti famulantibus, in prædijs, ornamentis plurimis, dona regalia. Ab eo tempore, & deinceps Rex quadam speciali veneratione & deuotione S. Benedicto, & omnibus monasticæ religionis cultoribus studuit deseruire, & in amplificandis & protegendis rebus Ecclesiasticis benignus & deuotus semper existere.

Apulia recuperata.

A calculo Henricus curatur ope S. Benedicti Lege cap. 22. vita S. Henrici. vbi hæc eadem ijsdem prope verbis.

XXVII. Valedicto igitur fratribus, lætus & hilaris inde discedens, Romã cum S. Kunigunda cum triumpho magno intrauit; vbi à Benedicto Papa benignè & honorificè susceptus, quantas miserationes & beneficia per seruum suum Benedictum Dñs ei contulisset, enarrauit. Papa autem Deo pro omnibus beneficijs suis gratias agens, pro salute Regis, & totius populi Christiani sacrificium laudis Domino immolans, & solemni benedictione cum vniuersi populi applausu & inexistimabili exultatione, Regem in Cæsarem & Imperatorem consecrauit. Eodem ergo tempore, Bauenbergensem fundum Rex cum omnib[9] pertinentijs suis B. Petro concedens, Apostolico Præsuli iugiter defendendũ commendauit. Et in commemorationem huius protectionis album ambulatorem cum faleris, singulis annis Romano Præsuli dari constituit. Obtinuit autem magnis humilitatis & super * deuotionis precibus apud Domnum Apostolicum, vt tempore oportuno ad Alemaniam accederet, & Bauenbergensis fundi nouellam plantationem visitaret. Ibi Dominus Apostolicus

Vita S. Henrici cap. 23.

Henricus Romæ Imp. consecratur.

Bauenbergensem Ecclesiam offert S. A.

** Insuper*

Benedictus Papa in Germaniã inuitatur.

Benedicti Papæ in Meinvvercum & Patherbron. Ecclesiam studium. cus Meinvvercum Episcopum, præconio virtutis & pietatis eximiæ, vbiq; carum & præclarum habitum, benignè suscepit, & eius ardentissimæ in Deum dilectioni & deuotioni congaudens & congratulans, de omnibus quæ ab eo petijt, parata & deuota caritatis beneuolentiâ satisfecit. Denique desiderium eius de Reliquijs Sanctorum ad constructionem Monasteriorum audiens * dimidium corpus septem fratrum filiorum S. Felicitatis qui sub Antonino Imperatore passi sunt, Philippi videlicet, Iuuenalis & Felicis; & cranium S. Blasij, qui sub Licinio anno Dominicæ Incarnationis CCCXII gloriosa passione migrauit ad cælos. Brachium quoque S. Miniatis, qui sub Diocletiano * VIII Kal. Nouem. passus est, cum aliorũ plurimorũ Sanctorum Reliquijs tribuit: Et priuilegium de bonis Ecclesiæ suæ concessis & concedendis, Apostolica auctoritate, contulit: quod ad posteritatis monumentum, & Patherbronnensis Ecclesiæ stabile præsidium & firmamentum, hic inseratur, vt ipsa exemplis tantæ deuotionis & vtilitatis instruatur. Raptorum vero quisque ad cumulum suæ damnationis videat, & audiat, & confundatur.

** tertium Reliquia ab eo donata.*

** Florentia sub Decio.*

XXVIII. *Priuilegiũ concessum* Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto in Domino filio Meinvverco & venerabili Episcopo Patherbronnensis Ecclesiæ, suisque successoribus in perpetuum. Desiderium quod ad religiosum propositum & sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua nostra, Deo auctore, dilatione perficiendum, & quoties * in quibusdam eius vtilitatibus commodum nostrum assensum, & solitæ Apostolicæ auctoritatis exposcit præsidium, ibi, * vel illi nostro benignitatis intuitu nos conuenit subuenire, & quod * ratum integra securitate & ratione solidare, vt ex hoc, ipsis venerabilibus locis salus & indemnitas perficiatur, * & nobis quoque lucri potissimum præmium à conditore omnium Domino, in sidereis arcibus proscribatur. Igitur quod postulatis à nobis, quatenus confirmaremus & Apostolica auctoritate corroboraremus, tuæ Ecclesiæ tibique & successoribus tuis in perpetuum, quæcunque pro redemptione animæ suæ ab Imperatoribus siue Regibus, Ducibus, Comitibus, & ab omnibus magnis paruisque personis oblata sunt, siue commutata, siue omnia, quæ tu ductus amore Dei de propriis tuis hæreditatibus eidem tuæ venerabili sponsæ contulisti perpetualiter, inclinati precibus tuis per huius priuilegij seriem confirmamus & corroboramus, Ecclesiæ tuæ, tibi, tuisque successoribus, omnia prædia culta & inculta; nec non omnia, quæ ei pro redemptione animæ suæ ab Impera-

** aliquis*

peratoribus, maximéque à Christianissimo & Serenissimo filio nostro dilectissimo, ac Sanctissimo Imperatore Henrico oblata sunt, siue in Comitatibus, seu vbicunque fuerint. nec non omnia quæ à Regibus, Ducibus, Comitibus, magnisque paruisque personis iam dictæ Ecclesiæ oblata sunt. Simili quoque modo confirmamus ea omnia loca, quæ tu ipse pro redemptione animæ tuæ & parentum tuorum iam dictæ tuæ sponsæ de proprijs hæreditatibus contulisti. Nec non ea, quæ ab aliquibus commutata sunt; statuentes Apostolica censura sub Anathematis interdictione, vt nulli vnquam paruæ magnæque personæ liceat contra hoc nostrum Apostolicum priuilegium insurgere & contraire. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra huius nostræ Apostolicæ præceptionis seriem piè à nobis promulgatam, venire agereue tentauerit, sciat se Domini nostri, Apostolorum Principis Petri anathematis vinculo innodatum; & cum Diabolo & eius atrocissimis Pompis, atque cum Iuda Traditore Domini nostri Iesu Christi in æternum igne cremandum, simulq; & in voragine tartareoq; chaos demersus cum impijs deficiat. Qui vero pro intuitu, * custodes & obseruatores huius nostræ salutiferæ præceptionis extiterint, benedictionis gratiam cælestesque retributiones ac æterna gaudia, ab ipso iudice Domino nostro consequi mereantur. Scriptum per manus Benedicti Notarij & Scrinearij Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in Mense Martio, Indictione XII. Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo decimo quarto.

Henricus hoc anno Imp factus.

XXIX. *Henrici Imp exercitum lues depascitur.*

Cum autem Episcopus inibi cum Rege aliquandiu moratus, de lue grauissimæ mortalitatis, quæ immanissimè exercitum depopulabatur, mæstus esset: accessit ad eum quidam Romanorum consilians ei vt pro suorum incolumitate aliquam se venerationem, in terra sua facturum sancto Alexio voueret. Meinvvercus ilicò, sublatis ad cælum manibus, & oculis, se Monasterium honori & amori eius congruum facturum, si suis precibus suorum incolumitatem à Deo obtineret sinceriter vouit. Et se eius meritis à Deo exauditum, suorum omnium iumentorum & hominum incolumitatis receptionem, & conseruationem veraciter probauit.

Meinvvercus S. Alexio vouens Monasterium suorum sospitatem adipiscitur.

XXX. *Henrici Imp reditus ex Italia.*

Nouus autem Imperator omnia, quæ volebat à Domno Apostolico impetrans, consolatione eius & benedictione in Domino confortatus, Alpes Penninas transcendit. Et Papiam rediens sanctum Pascha ibidem feriauit.

Vene-

Venerabilis autem Episcopus, tam materiali quam spirituali gladio Ecclesiam commissam munire & tueri desiderans, Imperatorem inibi cum amicis suis & Regni Magnatibus adijt, &, vt talia bona imperiali auctoritate confirmaret, qualia Domnus Apostolicus sua canonica confirmauerat suppliciter expetijt. Imperator autem eius ardui itineris laborem, quem suæ dilectionis intuitu, ad Apostolorum limina secum arripuerat, reminiscés, rationabili petitioni solita benignitate promptissimè fauit, & omnia ab eo de bonis hæreditarijs Pathebornensi Ecclesiæ collatis & deinceps conferendis, & alia quælibet, sua instantia & industria à quibuscunque fidelibus acquisita & acquirenda, commutata vel commutanda, Regio auctoritatis præcepto, aureo sigillo bullato, confirmauit & corroborauit.

Meinvverc cum nouo priuilegio cohonestat.

Dimisso autem Imperator exercitu, in terram suam, Regni negotijs vbique prudenter dispositis, per omnia virtutis & pietatis vestigia, dereliquit. Et vbicunque seruorum Dei habitacula inuenisset, eorum res adaugens, & amplificans, omnium se orationibus commendauit. Cluniacum quoque inter alia vbique terrarum, pro suæ Religionis feruore, & situ loci nominatum * cum Domno Meinvverco Episcopo, & paucis familiaribus suis adijt, & multa sanctitatis & Religionis indicia, quæ audierat, vera esse comprobans, coronam auream pretiosissimis gemmis adornatam ad missam, quando Cathedra sancti Petri celebratur, obtulit, & fraternitate monachorum humiliter petita & accepta, cum maxima contritione cordis, omnium se orationibus commendauit. Et in supplemétum necessariarum rerum optima prædia in Alsatia eidem congregationi, testamentaria auctoritate, delegauit. Ibi Imperatore fauente & suum in omnibus auxilium spondente, Episcopus Meinvvercus ab Abbate & congregatione XIII. fratres ad construendum * Monasterium petijt & impetrauit. Cum quibus assumpta libra panis & potus, & Regula, & antiphonario vno, & hymnar[i]o, festinanter repatrians, capellam in honore S. Benedicti in orientali parte Patherbronnensis ciuitatis fundauit, & celeriter consummauit. Monachorum autem æmulis aduentum eorum causantibus, eosque vtilius secundũ nominis sui etymologiam arbitrantibus à ciuitate remotos fore: ciuitati vero honestius, in eo loco clericos & Moniales degere affirmantibus, venerabilis Episcopus humiliter rationem reddidit, dicens, fæmineum sexum naturæ suæ qualitate fragilem esse; & infirmorum animas per eas scandalizare & scandalizari facile posse; Monachos vero conuenientius vicinos & coniunctos esse clericis; quia vt in varijs lubricis vitæ excessibus & euentibus, in diuinis & huma-

Liberalitas in Monasteria.
Cluniacum adit cap. 26. vita S. Henrici.
** Monasterium.*
Offert ibi diadema aureum.
Fundos ex Alsatia adscribit.
Meinvvercus inde Coloniam monachorũ educit.
** Monastica vita cænobium.*
His domicilium & oratorium exstruit.
Monachorum æmuli Patherbr. Meinvverco obtrectant.
Monachi bene iunguntur clericis.

humanis fraterna caritate & vnitate inuicem succurrerent, & consulerent, ceteris regendis norma & forma facti: Episcopo sub cuius vmbra alarum requiescerent, in vtriusque vitæ prouisione & dispositione auxilio & consilio forent. adiiciens id decere & debere fieri, vt ad seruitium Laici, & ad consilium admitterentur Clerici. Qua ratione data, & audita, boni quique & discreti dicta eius & facta approbantes, rationabiliter cœpta feliciter prosperari & consummari optauerunt: Similes autem similibus congaudentes, dissimilibus & melioribus inuidere & derogare non cessauerunt.

Ædificio ergò Principalis Ecclesiæ magnificè consummato, in frequentia & præsentia hominum vtriusque sexus & habitus, ætatis & dignitatis solenniter eam dedicauit XVII. Kalend. Octobris: & Apostolici priuilegio coram populo recitato & interpretato, in eiusdem soliditatis munimine suum ædificium collocauit, & stabiliuit. Episcopus autem sperans se ab Imperatore Eruete impetraturum eum dedicationi interesse postulauerat, sed ille Polaniam contra Bolislaum * tempore æstatis ingressus cum valida suorum manu, interesse non poterat. Idem namque Bolislaus cum Vdelrico Duce Boëmiæ ad Imperatorem in Meresburg venturus fuerat determinatus, sed ipse venire contemnens & rebellare disponens ab Imperatore, Dei misericordia, per Sanctorum patrocinia, quibus se, suumque populum intimè commendauerat, est cum suis omnibus superatus. XXXI. *Dedicatio Principalis Ecclesiæ.* *Henrici Imp in Poloniam expeditio* *Bolisclaum. *Vdelricus, seu Othelricus Bohæmiæ Dux.*

Episcopus autem ex bonis hæreditarijs in Saxonia positis, Vrbem sitam in loco qui Plesse dicitur, eam vndecies centum Mansis iam ante Ecclesiæ traditis, ipso die recognoscendo & reiterando, Ecclesiæ Dei assignauit, * & confirmauit; quibusdam bonis Ecclesiæ construendis designatis. Tali conditione exceptis, vt si eo morte præuento Ecclesiæ imperfectæ manerent, post obitum matris suæ, cui ad temporalis vitæ subsidia honesta concesserat, Ecclesiæ ipsi attinerent. Cuius exemplum, vtriusque sexus, conditionis & ordinis sequi cœperunt: & pro posse suæ facultatis, pro obtinendo brauio perpetuæ felicitatis, salutaribus Episcopi monitis instructi bona sua Ecclesiæ contulerunt. Quia ergo aliquibus tædiosum & onerosum, non autem Pathebornensi Ecclesiæ otiosum esset aut infructuosum, singulorum beneficia describere particulariter, qualis populi vouendi & offerendi integritate actionis, simplicitate intentionis, tranquillitate deuotionis, fuerit puritas, quanta Episcopi rectitudine actionis, af- XXXII. Die Plesse. *Dotatio noua Ecclesiæ Cathedralis Patherbronnensis.* *delegauit.* *Omnium ordinum in Ecclesiã hanc beneficentia.*

fectu mutuæ dilectionis, effectu congruæ retributionis, & omnis & ad oēs extiterit liberalitas, quæ in hæredū rationabili approbatione, testium ꝓbabili adstipulatione, aduocatorū legali executione fuerit seruata æquitas, & auctoritas, perpendatur vniuersaliter, quia, quo vicaria dilectionis relatione in alterutrum lætarentur affectu, quantum vtrinque de Ecclesiæ gratularentur profectu, facilius à sapiente eiusmodi indiciis poterit sufficienter æstimari, quam alieno ore & stylo, conuenienter narrari.

XXXIII. Cum ergo, vt prædictum est, anno Dominicæ Incarnatio-
Monasterij S. Benedicti & primi templi dedicatio & fundatio. nis millesimo decimo quinto, Capellam in honorem S. Benedicti Episcopus inchoasset, tantò citius, quantò deuotius eam consummauit: & in capite Ieiunij proximi anni XVI. Kalend. Martij Meinvvercus solenniter eam consecrans, in dotem eius domum vnam in Nortberge, cum decima, delegauit, de qua
Luminaria eidem Ecclesiæ prouideri luminaria, & infirmorum vsibus ad-
Valetudinarium. ministrari necessaria ordinauit. Domus autem infirmorum postea ita constructa est, vt vnus murus vtrumque, capellam & domum coniungeret; & Sacerdos assistens altari per fenestram
Indulgentia. muri, infirmum communicaret. Ipsa autem die Dedicationis eius, per salutarem confessionis pœnitentiam, generalem absolutionis Episcopus populo tribuit indulgentiam, proponens eis in sermone ad exemplum pœnitentiæ, vitam pœnitentium & pauperum voluntariè. De fratribus autem, quos adduxe-
Sighardus I. Abbas. rat vnum Sighardum nomine in Abbatem consecrans, alijs
Seminarium iuuentutis Monastica. præposuit; & quosdam pueros ministerialium & ciuium suorum regulari norma imduendos inibi, tradidit, qui cum mundi contemptu & virtutum appetitu regulariter incederent, & odore bonæ opinionis & sanctæ conuersationis longè latèque in populos spargerent. De conuersione eorum & conuersatione non modicè Episcopus lætabatur; illum prosequens gratiarum actione, de cuius munere venit, vt ei à fidelibus suis dignè & laudabiliter seruiatur. Vnde Monasterij fundamentis positis, & claustralibus officinis congruè dispositis, inchoata consummari accelerabat; eò instantius, quò ad alia inchoanda feruentius anhelabat. Terminum autem claustralem quieti & vtilita-
Septa Monastica. ti monasteriali congruum latè præfixit: & quicquid in gyro per circuitum Monasterij à via publica qua in vrbem iter est interiectum vsque ad coquinam Episcopi, adiacet, iuri ipsius Ecclesiæ addixit. Areas autem versus occidentem ex vtraque parte
Familiæ distributio. Patheræ contiguas, diuersis curiæ seruitoribus & artificibus & ad

ad mandatum pauperum in cœna Domini deputauit: & in cotidiani ministerij necessitatibus in alimentorum vestimentorumque vtilitatibus non minus decenter, quam vtiliter filiis suis prospicere curauit. Quoties autem claustrum introisset, relictis foris popularibus, assumptis grauibus & religiosis personis, quæ sciebant & sua tegere, & aliena non publicare, claustrum introiuit. Et hoc deinceps faciendum, tam canonum traditione, quam sua institutione mandauit. *Meinwercus in Monasterium cautius ingressus.*

DE MALITIA MATRIS *eius.*

INTER hæc opus Creatoris admirabile in Episcopo, quod in honorem & existimationem, & non in contumeliam factum contemplemur, & ineffabiles diuitias bonitatis eius pro modulo humanæ valetudinis admiremur & veneremur, qui sicut peccata patrum in filiis & nepotibus peccata eorum propriis cumulantibus, & longanimi patientia Dei ad augmentum suæ perditionis abutentibus, in tertiam & quartam generationem reddit; ita malitiæ paternæ expertes tanquam ex sterquilinio preciosam margaritam producit. Dum itaque Episcopus in omnibus, & super omnia diligeret Deum, proximo eandem dilectionem exemplis & monitis exhibuit, & ad viam salutis vnumquemque informare, quantum temporum qualitati & personarum vtilitati congruebat non destitit. Vnde patre suo mortuo, matrem, vt secunda recusans matrimonia, sexagesimum vidualis continentiæ fructum assequi niteretur, sedulo admonuit; exemplum suum ei proponens, qui carnem suam crucifigens cum vitiis & concupiscentiis sponso cœlesti mente actu & habitu applicari malit. Illa autem, quæ carnis sunt sapiens, salutis suæ monita contemnebat; & ingressa latam & spatiosam viam, quæ ducit ad mortem eò infelicius quò voluptuosius eam incedebat. Infamia denique suæ malitiæ & nequitiæ vbique nota & abominata, ad filium suum Episcopum in Patherbrunna * venit, & oblatis ei bonis ad temporalis vitæ subsidia sibi delegatis, nouam domum, cum attinentibus * eius quamdiu viueret, sibi ab eo concedi petiit. Ille autem veluti colubrum intra sinum, pietatis intuitu, suscipere renuens, & ne tacta pice inquinaretur præcauens, consortium eius vel commercium omnimodis recusauit, & se bonis eius non indigere vel curare protestans, Deum verò, cui se suaque omnia deuouisset, ampliora daturum affirmans, ab omni XXXIV. *Meinwercus matrem ad viduitatis statum frustra inuitat.* *Mater latam ingressa viam.* *Patherborna. *attinentiis. *Eam Meinwercus apud se esse non patitur.*

suo Episcopio vel allodio eam quantocius recedere mandauit. Quæ repulsa cum ignominia, maiori aduersus eum exarsit inuidia: ad eius interitum omnem fœmineo furore quærens aditum. Ad eius itaque contumeliam & maiorem inuidiam, Baldericum comitem licet hominem fortem, diuitem & potentem, non tamen eius matrimonio congruentem, maritum accepit: & eius consilio, filium proprium, comitem Thiedericum, Episcopo quasi animam suam dilectum, eo in Longobardia cum rege Heinrico manente, VII. Idus Aprilis * Vplage vrbe munitissima iuxta Eltene sita, ab hominibus eius, occidi præcepit. Et multa nefanda dictu, & relatu horrenda, quæ vllo modo potuit excogitare & inuestigare, non erubuit probare & perpetrare. Itaque, fama malum, quo non aliud velocius vllum, mobilitate viget, volat per populos; pauore & horrore pro innocentis nece cōcutit vniuersos. Tinniunt audientium præ immanitate sceleris aures. Stupent omnes. A remotis & ignotis innocentia & modestia occisi auditur. In communi ab omnibus de parricida vltro expetitur. Amplius autem Episcopo post reditū Imperatoris cum principibus, non nimietate doloris, sed sinceritate Dei amoris & canonici rigoris instante, illa maledicta per legales inducias cum suis fautoribus Drotmanniam vocatur, & maiestatis rea, filijque proprij parricida morti adiudicatur. Quibusdam autem inhumanitatem Episcopi erga matrem suam falsa compassione causantibus, & pro correctione culpæ veniam & vitam postulātibus, Episcopus diu multumque restitit, & carnem quæ peccauerat temporaliter puniendam, vt Spiritus saluaretur in die Domini asseruit. Tandem victus instantia postulantium vix acquieuit. Et accedens ad Imperatorem eius iudicio & arbitrio quomodo terminaretur, secundum quod honori imperij congrueret, & animæ eius expediret, commisit. Consulentibus ergò, qui aderant, prędia quędam in Saxonia, quæ hæreditario iure possederat; quæque ei ad temporalis vitæ subsidia post mortem patris sui Episcopus concesserat, inter quæ principales sortes sunt istæ, * Immeleshusen, Walmontheim, Hauerlon, Hukelhe, Mandelbike, Goltzbiki, Dodonhusen, Hokinesleuo, Wakeresleuo, cum manu Balderici comitis mariti sui, & aduocati, cum consensu hæredum suorum, Imperatori potestatiuè contradidit. Et sic interuentu omnium, vitam carnis obtinuit; & æternam * mortem animæ incurrit. Imperator autem prece & deuotione admonitus Episcopi venerabilis dilecti sui nepotis, quem se, suaque omnia diuino seruitio mancipare cognouit, eadem prædia cum suis appenditijs, quæ dari solent, vel nominari valent vtilitatum omnium attinentijs, ei suæque Ecclesiæ, omnium homi-

Balderico comiti secundis nuptijs se iungit.

** Vpplan Ditmaro Chron lib. 7*

Thiedericum filium Meinvverci fratrem comitem è medio tolle.

Drotmannia conuentu vel Tremoniensi, mater rea capitalis damnatur:

Meinvverci in matrē impiam seueritas.

Vix flectitur vt eius capiti parcatur

Fortuna proscripta.

** Immaleshausen Ditmar. 7. li. Chron.*

** Adoram MS. vnius sed recens. Potuit. pænitere.*

Meinvverco eiusque Ecclesiæ donata:

hominum contradictione remota IV. Idus Ianuarij, anno Dominicæ Incarnationis M.XVI. Indictione * XIII. in Drotmãnia tribuit, regali auctoritate decernens, vt nulla persona, aliqua iudiciaria potestate in eisdem prædijs se intromitteret, nisi aduocatus, quem ipse Episcopus, vel suorum quilibet successorum elegisset: & si quis hoc præceptum infringeret, C. libras auri persolueret. L. regiæ cameræ, L. Patherbronnensi Ecclesiæ. De his prædijs Dodenhusen & Golthbeke Ecclesiæ nouæ, quam summo studio construxerat Episcopus contulit, cætera sibi ad maioris Ecclesiæ dominium retinuit.

* x.V.

Plurimorum autem negotiorum gratia ibi demoratus, multis suis in vinea Domini cooperarijs, tam ad constructionem nouorum, quam ad reparationem collapsorum apud Imperatorem interuentu vsus fuit. Ipseque aliorum obtentu videlicet Erichanbaldi Magontinensis Archiepiscopi, Episcoporum quoque Heinrici Wirciburgensis, Wicgeri Verdensis, * Arnoldi Haluerstadensis, Berenwardi Hildenesheimensis, Thiederici Mimigardeuordensis, Hildiwardi Citicensis, Gregorij atque Azzonis Romanorum, & aliorum multorum, Berneshusen, ab Vnwano Bremensi Archiepiscopo Imperatori legaliter traditum, & comitatum in Hauerga locisque prædictis situm: & ab eodem Imperatore, pro remedio animæ suæ, parentumque suorum, nec non tertij Ottonis bonæ memoriæ Imperatoris, dilectæque contectalis suæ Cunigundæ Imperatricis Augustæ eidem Episcopo Meinvverco suæque Ecclesiæ ante quinquennium datum, quæ inuasione quorundam erant turbata, eis manentibus in Longobardia XIX. Calend. Februa. ibidem in Drotmannia renouari & confirmari obtinuit. XXXV.

Drotmannia conuentus. ** Arnolphi.* *Berneshusen, aliaque prædia Meinwerco recuperat.*

Baldericus quoque Comes prædictus, per consensum suæ contectalis Athelæ, petente Meinvverco Episcopo, in præsentia Heinrici Imperatoris, Archiepiscoporum Meingoz Treuerensis, Heriberti Coloniensis, Episcoporum etiam Athalbaldi Traiectensis, Thiederici Mimigardeuordensis, Thietmari Osneburgensis, Arnoldi Haluerstadensis, Laicorum quoque Bernhardi Ducis, Luidolfi, Thiederici, VViemanni comitum, & aliorum multorum, prædium quoddam in comitatu Vdonis præsidis in Himmerueldun ei in proprium tradidit; quod eiusdem Episcopi aduocatus nomine Herimannus ad Patherbrunnensis Ecclesiæ proprietatem suscepit. XXXVI.

Himmerueldum à Balderico Comite acquirit.

Eodem anno, magnæ molis grando venit: & plurimi fulmine interierunt. Episcopus verò secundum quod scriptum est, *fla* XXXVII.

Fulmine multi afflati pereunt.

Prouer. 12. *gellato pestilente, stultus sapientior erit*, aliorum interitum suæ corruptionis æstimauit profectum, eò intentius anhelans ad æterna, quo sui cursus mutabilitate perpendit non subsistere terrena.

Meinwerci mater eius hæreditati imminet.

Eltenam S. Vito sacrã ex alieno dotat.

Mater autem Episcopi existens ingrata de misericordia collata, iniquitati apposuit iniquitatem, modis omnibus quærens alienare filio omnem hæreditatem. Qua mentis insania fœmineo furore debacchata, X. mansos in monte Lare iuxta Heimmerberg in inferiori terra, Ecclesiæ S. Viti in Eltene quasi sub specie religionis contulit, & alia alijs conferre disposuit; quæ sæcularium, timore Imperatoris & Episcopi, quibus cor vnum & animam vnam esse omnes sciebant, accipere nemo ausus fuit. Quo, celeri nuncio Episcopus comperto, velociter partes terræ inferioris adijt, eamque in monte Lare deprehendens, volentem fuga euadere, ad aquam Emme de monte saliente comprehendit, & deteriorem qualibet creatura protestans, quæ filios vterinos non solum occideret, verum etiam exhæredare disponeret, capi eam fecit. Hominibus autem matris eius, parti Dominæ suæ fauentibus, & X. mansos, quos S. Vito dederat, licitè eam dedisse, & dare potuisse asserentibus, Episcopus nihil præter iustitiam se exigere dixit; & eis ad suæ iustitiæ ostensionem reliquias Sanctorum expetentibus, ipse non renuit. Ilicò allatis reliquijs de Ecclesia vicina Rene constructa, in honore sanctæ Cuneræ in quibus iurare consueuerant, Episcopus eas abiecit; & prolatis de apothecis suis reliquijs sanctorum Apostolorum Petri & Pauli & S. Blasij, super eas eos iurare fecit. Quod votis Dominæ suæ temerarijs satisfacere volentes, VII. viri ad reliquias accesserunt, & manus vt iurarent apponentes, mox cælesti plaga percussi, quatuor ex eis oculos amiserunt, alijs tribus erectæ manus obriguerunt; & omnibus diebus vitæ eorum, tali plaga multati, permanserunt. Manifestam ergo virtutem Dei matri proponens, tandem aliquando eam insipiscere hortabatur, & se bonis beati Viti non indigere dicens, quæ ei dederat, rata fecit; ne vllam occasionem pereundi matri dedisse videretur.

Examen vulgare per reliquias.
Rene oppidum.
S Cuneræ Ecclesia.
Meinwerci reliquiis temere cõtactis pæna sequitur iuratos.

XXXVIII. Quia ergo DEVM intimè dilexit, plures ad eum exemplo suo attraxit. Qui de bonis sibi temporaliter collatis prouidere sibi studuerunt bona perpetuæ claritatis. Quidam denique liber homo, nomine Cuonon lignorum suorum proprietatem in loco qui Are nomen habens, vsque hodie Cononbusch dicitur,

Cuononis nemus.

citur, ei contulit; quoniam quæ agebat adeò prosperari & ab eo omnia ad diuini cultus augmentum fieri veraciter intellexit. Item alius quidam in Helessem molendini aquam; & alij alia; fideliter sperantes ea in futuro sibi reddi centuplicia.

Diuertens * enim Episcopus Radincheim quoddam dorsale XXXIX.
in cubiculo matris suæ suspensum deijci, & suum pallium suspendi mandauit, & piè violentus ipsum dorsale occultè caballo impositum, nouo suo monasterio Patherbrunno quantocius deferri imperauit. Ipsum autem dorsale reliquerat ad nominis sui memoriam, pariterque, in honorem Balderici comitis quam duxerat mater eius, fieri fecerat, picto in eo ob insigne virtutis ad monumentum posteritatis, quod draconem in loco quodam interfecerat. Post discessum igitur Episcopi mater eius, vnde proficere debuit, deterior efficitur, & fœmineo possessa furore, quicquid in prædijs vel rebus alijs habuit, distrahere non moratur. Denique villam in Reinvvic cum attinentibus eius; itemque Ecclesiam & villam in Wic, cum ipsius appendicitijs B. Heriberto Coloniensi Archiepiscopo ad monasterium, quod in Tuiciensi castro in honore sanctæ Mariæ perpetuæ virginis construxit, vendidit: & manutergium altaris pretiosum serico contextum ei tradidit. Et principali Ecclesiæ beati Petri Apostoli emporium in * Resse cum sibi adiacentijs, vt ibi sepeliretur, dedit, quæ Episcopus non solum non requisiuit, verum facta grata habens, fratrum amator, deuotionis eorum adiutor, & cooperator factus, ea laudauit & stabiliuit.

** etiam Radincheim.*

Meinvvercus ex matris domicilio tapetem aufert.

Mater irata patrimonium alienare pergit.

S. Heriberto Coloniensi quadã offert ad Tuiciense Monast.

** Ressi An Resa Cliuiæ oppidum?*

Baldericus autem comes cum se quasi innocentem de nece XL.
innocentis, humana fefellisset sapientia, cœpit quasi potens de inani gloriari potentia; cæcatusque mundi diuitijs, & captus amore nefariæ mulieris spreuit mentis fastu DEVM altissimum largitorem diuitiarum suarum ac virium. Denique quadam die in Radincheim de solario eminentiori quaqua versus prospectans, & loci qualitatem situsque sui multiplicem vtilitatem considerans, cum, inquit, DEVS omnia posse dicatur, quomodo me in tanta gloria sæculari, in tanta omnigenarum rerum copia, ad inopiam redigere posse credatur? nam Rhenus præteriens abundanter visui & vsui delectabilia, saltus adiacens, volucrum & bestiarum sufficienter necessaria administrat, & de tantis diuitijs subijci posse inopijs, opinari, friuolum constat. Quam benè & congruè par conuenit pari, dum

Baldericus comes Meinvverci vitricus rebus secundis insolescit.

Opum fe-lida fiducia.

vis

vir talis mulieri iungitur tali. Cum igitur talibus & similibus voluptatibus & vanitatibus inseruirent, & in sordibus positi merito suæ iniquitatis amplius sorderent, directis ad eos ab Imperatore duobus nobilibus viris, eos discedentes ex insidijs peremerunt. Ergo sanguine innocentum vindictam à Deo expetente, iusto iudicio publicis legibus damnati, & proscripti, ius legemque omnem perdiderunt. Nam, qui Deum impotentem, vt ad inopiam eum redigeret, æstimabat, profugus ne seruorum * suorum consortio vel colloquio vsus, in aliena terra mendicando stipem petebat; & illa Coloniam diuertens, habensque aliquandiu de Ecclesia principali, itemque de Ecclesia Tuiciensi præbendam, ibidem moritur, & ante Ecclesiam S. Petri sepelitur; sed tempestate adeo sæuiente vt totius ciuitatis interitum minitaretur, effossa in Rhenum proiicitur. Ipseque Rhenus sui inundatione & fluctuum collisione plurimis diebus ita efferbuit, quasi maledictam illam non posse ferre manifestè protestaretur. Mortua igitur matre sua hoc modo, Episcopus cum sorore sua, bona hæreditaria in inferiori terra diuisit, & illa partem suam sancto Vito in Eltene conferente, ipse suam cœnobio quod in ciuitate Patherbrunnensi, vt prædictum est, inchoauerat, delegauit.

Cædes nobilium.

** seniorum*

Balderici Comitis infelix exitus. Meinwerci mater miserè perit, eiusque corpus in profluentem abijcitur.

DE INTERFECTIONE INVASORIS Episcopatus Treuerensis: & quomodo sanctus Poppo eundem adeptus sit.

XLI. ANNO autem Dominicæ Incarnationis M. * XVII. Meingoz * Treuirensis Archiepiscopus obiit; & Athelbero Præpositus Monasterii S. Paulini Treueris, ortus de Lucelinburch vir potens & diues valde, habens inter alia bona hæreditaria Castella hæc, Sarburg, Berencasdel, Rudike, ea spe & fiducia, quia soror eius Conigunda Regi nupta fuit, Episcopalis cathedræ dignitatem affectauit & vsurpauit. Imperator autem Christianissimus pro multorum salute, spreta illius affinitate, ausibus temerariis nulla ratione acquieuit; & variis modis per Episcopatum debachantem compescere non valens, Episcopatum Popponi viro venerabili, secundum carnem nobili, contulit; Athelberonique dixit: Talem virum debeo dirigere, qui tuæ vesaniæ valeat resistere. Poppo autem Episcopatum adeptus, Berencasdel castellum à prædonibus Athelberonis defensum, destruxit; & aliud castellum

** alijs MXVI.*

** Megingoz Lamberto alijs Megingaudus*

Athelbero Lucelinburgius Treuerensem Cathedram ambit.

Poppo ei ab Henrico Imp. præfertur.

castellum cuiusdam tyranni Adthelberti quod dicitur, Sisitra ad terram similiter deiecit. Qui videlicet Adthelbertus, castellum Treueris quondam in honore sanctæ Crucis constructum possidebat, vnde frequenter cum multitudine militum erumpens, ad curiam Episcopi, quicquid ad eius obsequium parabatur violenter auferens abducebat. Cuius rei ignominia confusus Episcopus, videlicet quod hostem quotidianum sibi tam proximum ob munitionem castelli non posset debellare, multis ad amicos suos habitis querimonijs ad huiuscemodi infamiam depellendam, consilium & auxilium cæpit inquirere. Erat autem in exercitu eius eo tempore vir potens & diuitijs & viribus fortis Sicko nomine, qui promisit se tẽtaturum, si quo modo posset inuenire huius mali medicamentum. Episcopo sibi satis congratulante, egreditur ille occasionem nacturus, quo modo periclitanti subueniret. Quadam ergo die pergit ad portam castelli, pulsans fores, rogat sibi ab Adthelberto ad refocillandum poculum mitti. Quod cum celeriter allatum ebibisset, tanquam nimium sitis feruorem patiens, pincernam alloquitur dicẽs, Domino tuo, ait, à te ex parte mea magnas gratiarum actiones nunciato; pariter & hæc verba nunciare curato, quod, vita sospite, hoc poculum rependam sibi citissime grata voluntate. Et his dictis abijt. Captato deinde opportuno tempore triginta hamas præparat, singulos milites electos, loricatos, & galeatos, ensibusq; præcinctos in singulis collocat, & desuper linteis opertos, funes quibus vectes ad portandum insererentur aptat. Deinde septuaginta viros nihilominus electos & plebeia veste amictos, ensibus eorum in hamis reconditis, gestatores constituit, nulloque hominum huius fraudis præter prædictos conscio: ipse Sicko cum his & alijs paucis militibus vallatus ad castellum tetendit, fores pulsauit. Seruo sciscitante, quis sit & quid velit, dic Domino tuo, ait, me sibi vinum magnæ dilectionis gratia olim promissum deferre, quando ipsum non piguit mihi sitienti poculum dirigere. Iussu ergo Adthelberti illi sunt intromissi, & Sicko post alios intrans, iubet auferri linteorum velamina, rogat Adthelbertum suscipere dilectionis munera. Portitores sicut erant docti, vno pariter momento omnia hamarum velamina deijcientes, gladios suos arripuerunt, insidiæ de hamis exilientes gladios stringunt, fortiter vndique ferientes, ipsum Adthelbertum occidunt, cæteros æditùos crudeliter mactantes, castellum in solitudinem redigunt. Sic Dei misericordia Episcopus à Tyrannide Athelberonis mirifice est liberatus, & Sicko pro victoria ab Episcopo beneficijs magnifice est illustratus. Simili modo per alios principes suos mul-

Adthelbertus tyrannus Sickonis strata-gemate opprimitur.

ta castella, partim vi partim dolo cepit, tyrannorumque insaniam diu impune debachantem ex parte maxima refrenauit. Monasterijs sane eorum violentia pæne exhaustis, prout potuit misericorditer succurrit, quibusdam non habita dando, quibusdam ablata restituendo.

Archiepiscopus Hierosolymam proficiscitur
Esaia c. 11.
B. Simeon Treueris inclusus.

Hic audiens Prophetam de Christo dicentem, *Et erit sepulchrum eius gloriosum*, Orationis causa Hierosolymam iuit; & monachum quendam in Ecclesia beati Maximini sub Abbate Richardo peregrinum, & aduenam nomine Simeonem comitem viæ assumpsit. Reuersus autem Episcopus eundem monachum in turri, quę antea Porta Nigra appellabatur, in festiuitate S. Andreę inclusit; vbi postmodum gloriosè mortuus, & sepultus, multimoda signorum frequentia, in magna fidelium veneratione est habitus.

Poppo Danorum Apostolus hic errore vulgato confunditur cum Treuerensi.

Hic rogatus à quodam Danorum comite Ottone Daniam venit, gentemque Danorum adhuc idolis seruientem, ad Christum conuertit. Vbi, incredulis repugnantibus, chirothecam ferream iussit fieri, eamque igniri, qua manu sua vestita, nec læsa, lineoque panno cera infuso, ad carnem indutus, fornacem candentem intrauit; indeque panno combusto illæsus exiens, Christum Dei filium verum esse Deum hoc indicio declarauit. Hoc vsque hodie apud Danos celebri fama vulgatur; à quibus Magnus Anscharius vocatur, quo nomine eius memoria ab eis V. Idus Septemb. celebratur; sepulchrumque eius crebrò à Danis frequentatur.

** MXVI.*
** al. Lierge*
Conuentus principum in Laerge Bremensis diœcesis vt colligas ex Adamo.

XLII. Anno * prædicto, factus est celebris conuentus principum, in loco, qui dicitur * Laerge, præsente Imperatore Henrico, cum Archiepiscopis Erchanbaldo Magontinense, Poppone Treuirense, Gerone Magetheburgense, Vnwano Bremense: Episcopis quoq; Arnoldo Haluerstadiense, Eppone Bauenbergense, Theodorico Metense, Henrico Wirceburgense, Thiederico Mimigardeuordense, Heinrico Parmēse, Theodorico Mindense, Herico Hauelbergēse, Meinwerco Patherbrunēnse. Laicis etiam Bernardo duce, Sigifrido atq; Ericone comitibus, cū alijs multis nobilibus, ad honorem & dignitatem Imperij plura necessaria disponentibus: Ibi Imperator à Domino Meinwerco Episcopo fundationē noui monasterij singularis quodam * modo eius studij audiens, & deuotioni eius congaudens, gratiarum actiones ei retulit, & prædium quoddam situm in pago Hesse Saxonico, in comitatu Hermāni comitis in villa Nedere * nominata, cū mancipijs vtriusq; sexus, & omnibus, quæ vllo modo inde prouenire possent vtensilibus, quod quidam Redialdus nomine ad manus imperiales legaliter & capitulariter hęreditauerat, fratribus, in eodē monasterio Christo * seruientibus, sexto Idus Iulij

Meinwercus prædio donatur.
** prope VVarsberg*
** & seruituris.*

Iulij contulit. Sequenti die ibidem ab hæredibus Ekkihardi comitis de Abbatia Helmvvardeshusen querela habita, & diu multumq; inter principes ventilata, tandem regno est adiudicata. Et quia nec in facultatibus nec ministerialibus regno seruitio esse potuit, interuentu & consultu Episcoporum & Principum prædictorum, Episcopo Meinvverco sui, que successoribus à Patherbornensi sede, episcopaliter secundum regulam S. Benedicti regenda, & possidenda est collata.

Abbatia Helmvvardeshusen imperialis subijcitur Ecclesiæ Patherbrũ. vulgo Helmersshusen.

XLIII. Ipso quoq; anno Imperator rursus * Poloniam cum exercitu intrauit; & Domini clementia, ea ac Bohemia Morauiaque subiecta, pro intuitu misericordiæ ac pietatis conculcationem & destructionem Merseburgensis Ecclesiæ miseratus, ob reuerentiam S. Laurentij, in ædificijs, in ministerialibus, in sæcularibus possessionibus, in Ecclesiasticis ornamentis, in pristinum gradum Pontificalis dignitatis eam restaurauit. Inter hæc, cum Episcopus tam regni necessitatibus, quam Ecclesiæ commissæ vtilitatibus sollerter insisteret, fortuito Corbeiam transiuit; & recordatus B. Stephani Protomartyris eo loci patroni, pro se, suisque omnibus, in memoriam eius, hostiam sacram Domino Deo immolare, eo diuertit. Eadem autem Ecclesia in ripa fluuij Wiseræ sita, à Ludovvico filio Caroli Imperatoris Magni constructa; à beato vero Badurado Patherborn. Episcopo, est dedicata, temporum incrementis tam religionis quam temporalis possessionis proficiens, & succrescens augmento, Sed, cum deliciæ rigorem exsoluissent disciplinæ, Meinvvercus Episcopus factus, ad eam venerat, vt secundum canonicam auctoritatem corrigeret, quod irregulare inibi aduerterat. Sed expulsus cum grandi sua, suorumque iniuria, regem Henricum adijt, & vt Abbate * Wall nomine deposito alius nomine Drutmarus, per quem religio claustralis reformaretur, succederet, obtinuit. Quod vt religiosis eum commendabilem, ita irreligiosis reddidit eum odibilem: adeo, vt, durante odij & inuidiæ liuore, eiusdem Ecclesiæ custos nomine Boso, præparato altari, stomachando accurrens, præparaturam deijceret, & secundum auctoritatem eiusdem loci & libertatem, diuina celebrari in sua permissione interdiceret. Quod Episcopus audiens, conuentũ intrauit; & habito ad fratres verbo, de Prelatorũ reuerentia & de subiectorum inobedientia, ad satisfactionẽ & iniuriam facientẽ, & consentientes vocare humiliter curauit; dicens, & debere & decere eos honorem deferre sedi, in cuius cõsisterẽt diœcesi; cuius Præsules, etsi non cautè interdũ incederẽt, eorũ enormitas deuitanda, peruicacia esset arguenda. Nõ. a. potestas cathedræ,

** Poloniam.*
Henrici Imp expeditio in Polon. & Bohemiam.
Merseburgensis Ecclesia instauratio.
Corbeia noua, Abbatia diœcesis Patherbron.
Meinvvercus inde exclusus.
** VValo. VValonem Abbatem deponit.*

quæ non sacris locis propter personas, sed propter sacra loca personis conceditur, constaret euertenda. Qui cum ad eum audiendum segniores haberentur, pulpitum adscendit, & pauca pro re & tempore ad populum locutus, omnibus, quæ facta fuerant, innotuit; eumque, qui iniuriam irrogauerat ad satisfactionem publicè coram omnibus vocauit Qui, cum tertiò vocatus, non venisset, non vindictæ voto, sed Prophetiæ præconio ei præcepit, vt quocunque die ipse de corpore exiret, ille secum ad tribunal Christi, sibi respõsurus de illata iniuria, migraret. O sancta anima, O pura conscientia, quæ adhuc carnis amicta velamine, animas ligabat coram diuino examine: Episcopo autem taliter discedente, Abbas cum fratribus eum in ciuitatem Pather prosecutus, plenariam reconciliationem obtinuit, sed pro eo, quod contumeliam fecerat sæpè, & multum rogatus, Decretum Dei non posse immutari, perhibuit.

Bosonem contumacē ad Christi tribunal citat

Reconciliat se Abbati & Monachis.

XLIV. Quia ergò constantiam eius, quâ, in iustitia sua, vt leo confisus est, audiuimus; humilitatis pietatisque eius insignia, breuiter audiamus. Curtes dominicales Episcopij sui circumiens frequenter collapsa reparabat, reparata sui munimine firmabat solerter, sicut in acquirendis vtilis, sic in conseruandis fidelis. Ducem antiquæ seruitutis Lutorũ * iustitiam, per nouam paternæ pietatis releuauit gratiam, constituens à villicis adminiculari in cibi potusque necessarijs, quod antea non fiebat, tempore messis. Quodam autem tempore, ad curtem suam Berchusun venit, & experiri volens fidelitatem & dilectionem famulorum erga villicum, præcepit comitibus viæ suæ, vt super frumentum, quod in domo tribulabatur, equos propellerent, dicens seruos si fideles essent, eos repellere, si non, quasi defectum villici congratulantes, eos sinere. Seruis autem quasi ad obsequium Episcopi discurrentibus, equi frumentum tribulandum consumere & conculcare cæperunt. Vnde serui infidelitatis & incuriositatis vitio multum incusati, iussu eius grauissimè virgis sunt flagellati: quos postmodum ciborum copijs abundantissimè reficiens de seruanda villico fidelitate paternè admonuit. Veniensque sequenti anno, & exclusus ab introitu, gratias quasi de contemptu suo egit; & intrans occultè per superius ostiũ, matremfamilias, quod operarij modica farinæ sorbitiuncula alerentur, submurmurare audiuit; & vt seruitoribus eiusdem curiæ, duę pernæ annuatim darentur, exceptis his, quæ à villico dabantur, misericordia paternæ pietatis, constituit. Nihem quoque veniens, hortum vrticâ & erucâ alijsque herbis opertum noxijs inuenit, excepto modico spatio in medio. Et mox, vxorem villici ambitiosis suis vestibus spoliari præcipiens, donec germen noxium quod

Meinwerci studium in œconomia.

Liedorum * *homines obnoxij.*

** Bereshusum*

In re rustica & familiari.

Nihem pradium

Hortorum cura.

quod in altum excreuerat, terræ coæquaretur, per totum hortum eam extrahi, mandauit: quam tristem consuetis blanditiis consolans, solita liberalitate exhilarauit. Sequentique anno omni diligentia & abundantia totum hortum excultum inueniens majori gratiarum actione & munerum largitione eam remunerauit.

Ad aliam curtem quandam veniens, matremfamilias, cur pullis & gallinis careret, culpauit; & penuriam pastus eâ conquerente, mandauit ei, vt fieri faceret, quod ad pastum pullorum de loco ad locum per curiam moueri per temporum interualla prouideret. Quo facto veniente iterum ad eãdem curtem Episcopo, abundantibus pullis qui creuerant de pastu minutorum vermiculorum, gratias egit; & de cætero deuotiorem eam obsecrans fieri, laboris eius studium donis & bonis suis recompensauit. *Pullorum pastus*

Quodam tempore in aduentu Domini quando porcos dare solent villici, stans in lobio domus Episcopalis, mulierem quandam cum filio suo vnico porcum sequentem & amarissime vidit flentem; & mox accersitâ eâ caussas tanti fletus studiosè ab ea inquisiuit. Illa autem viro suo mortuo se humano adiutorio destitutam conquerente, & porcum illum de pane, quem filius suus mendicando petijsset, violentia villici de Enenhuis, quo pertinebat, pauisse, asserente; Episcopus grauiter ingemuit: & pectus proprijs manibus tundens *MeinVverci misericordia erga paupercülam viduã.*

lacrymis ita fatur obortis

Væ tibi, miserrime Meinvverce Episcope. Quomodo infelices homines questus sui gratia animam tuam demergunt ad Tartara? Sciens ergo scriptum. Domino fœneratur, qui pauperi miseretur; vocato villico, mansum viduæ ei resignauit; & ab eius magisterio cum filio suo eam absoluens, de sua eleemosyna eos sustentari omni vitæ suæ tempore mandauit.

Facta in diebus eius fame valida, missis nunciis frumentũ comparari fecit in Colonia, & duas naues onustas ad inferiorẽ terram deferri, & dispensatione villicorum super Velue & in Testerbant, taliter mandauit erogari, vt vna pars propriis, alia familiæ indigentiis, secundum numerum domesticorum distribueretur: tertia ad prouentum seminis, quarta mendicis erogaretur. Quod Episcopi mandatum villicus super Velue deuotè peragere studuit. Ille vero in Testerbant, partem pauperibus ordinatam fraudare perniciosè, non timuit. Quod Episcopus audiens, non fraudato sed fraudanti vehementer condoluit; & quia nemo successorum suorum honorem prædecessorum post quartam generationem habiturus esset, prædixit. *MeinVvercus fami medetur in Geldria locis Velue & Testerbant.*

 Quo-

XLV. Quodam tempore officinas monasterij sui noui, more solito circumiens, fratribus ad capitulum confidẽtibus, coquinam intrauit, & seruis fortuitò vacantem inueniens, inuento frusto panis, in ollas igni appositas trusit, nullius autem pinguedinis vel admixtionis speciem præter aquam & cibum animaduertens simplicem, tempore loquendi, Conuentum intrauit, & causatus filiorum suorum & fratrum aridum cibum, quem in coquina vidisset & fecisset, retulit: Abbate autem, ob virtutum custodiam, seruandam asserente parcimoniam: respondit venerabilis Episcopus, vt si ipse religiosus esset, vel videri vellet, circa vitam propriam seuerus, erga subditorum benignus existeret, Euangelicis & Apostolicis documentis propositis, quomodo laborans agricola mercede operis sui dignus esset. Et, data authoritate, quomodo Dñs Ecclesiæ claues beato Petro Apostolo tradiderit, & Ecclesia tantam habens potestatem, generali synodo, Monachis, quoniam olei copiã non haberent, nõ carnium quadrupedũ esum, sed carnibus cognatũ adipẽ indulserit, aduocatis villicis, porcos dari mandauit, de quorũ sagimine & pinguedine, cibum fratrum parari mandauit. Ecce, quoniã *diligentibus Deum omnia in bonũ cooperantur, & regnum Domini & iustitiã eius* rigore claustralis disciplinæ in capitulo *quærentibus*, vitæ exterioris *necessaria adijciuntur* Laudabilis sanè pii pastoris ergà oues creditas tam benignus affectus, imitabilis quoq; diligentibus Deum in religione, & executione claustralis disciplinæ profectus.

Monasterij coquinam visens Monachorum cibos explorat.

Tractationem honestam commendat.

Sagimen ob olei defectum indulẽ Monachis.

Rom. 8.

Matth. 6.

XLVI. Probare autem volens Episcopus dispositionis suæ obseruantiã, quadam die indutus cappa laicali, coquinam iterum fratrum intrauit, & quasi aduena ignotus, de scitu, habitu monasticæ conuersationis, claustralis religionis, quotidianæ refectionis, curiosè quæritans; beatam vitam, quantum ad Deum, inibi duci; miseram verò, quantum ad corporis indigentiæ vsum, agi, à coquo audiuit. Vnde festinus ad cubiculum rediens, Abbatem aduocari velociter mandauit, & de segni dispositionum suarum executione eum arguit, incusans; nouem pernas optimas secum ad claustrum deferri mandauit.

Mente Vercus dissimu Lanter inquirit in sui Monasterij disciplinam Consulit inopiæ victus.

XLVII. Succensus autem igne diuini amoris, nihil subterfugit terreni laboris, quin pro subiectorum salute Ecclesiæq; suæ vtilitate insisteret omnibus modis & horis, affectans denique imaginem cælestium spreuit speciem terrestrium; nec pro Christo humiliari, nec pro ipso erubescens iniuriari, Minor namque in oculis suis factus, subiectorum fidelitatem & dilectionem singulorum, spem & deuotionem in Deum experiri voluit per se: assumensq; cuiusdam mercatoris habitum, cum mercibus circuibat sedulus explorator Episcopatus.

Diœcesin suam explorat sumpta Mercatoris persona.

patus. Quia verò iuxta Saluatoris sententiam, *nihil opertum quod non reueletur*, citò hoc quibusdam propalatur. De quibus villicus de Balhorn vxori suæ hoc innotuit, & quid in aduentu Episcopi diceret vel ageret, docuit. Episcopus autem vbicunq; veniens, & diuersa à diuersis accipiens Balhorn quoq; venit, & matrem familias suppliciter salutans, ei de mercibus suis quæq; concupiscibilia cōparanda obtulit. Quæ, quasi vehementer inflammata aduersus eū, ilicò aduocauit virum, & seductorem quendam aduenisse, sibique cum mercibus suis proclamat institisse, vt cum rebus creditis infidelitate sua exhibita domino, cum temporali dispendio, animæ subiacerent periculo. *Lucae 12.* *Detegitur à Villico.*

XLVIII. Recordatus autem Episcopus voti sui, quod Romæ sancto vouerat Alexi, monasterium cum congregatione in honore eius, in loco, qui Sulithe dicitur, ædificare disposuit; sed timens humanæ mutabilitatis incertitudinem, interim ei perspicui operis cappellam in introitu vrbis, iuxta nouum monasterium construi fecit; eamque decimo tertio Calendas Februarij consecrans prouisioni eiusdem Monasterij deputauit, & in commemoratione beati Alexis, tali iure misericordiæ dotauit & insigniuit, vt quicunque forensi lege conuictus, & sententia damnationis addictus, cappellam contigisset, addictæ pœnæ obnoxius non esset. Iuxta principale quoque monasterium, cappellam quandam cappellæ exstructæ in honore S. Mariæ perpetuæ virginis Geroldo Caroli Magni Imperatoris consanguineo & signifero contiguam, per Græcos operarios construxit, eamque in honore S. Bartholomæi Apostoli dedicauit. In plerisque parochijs misericorditer subuenit populis in difficultate longissimi Ecclesiarum itineris, siue parochijs nouis in diuisione aliarum factis, siue cappellis in ijs constructis. Inter quos populo de Sudburghnon ad Parochiam forensis Ecclesiæ in Patherbornensi ciuitate pertinenti, Ecclesiam construere concessit, eamque super terram pertinentem ad curiam ab eo Monasterio suo nouo attributam, & fundatam, Banno Episcopali ad ius maioris Ecclesiæ conseruato, eidem Monasterio proprietario iure possidendam eam delegauit; vbi postmodum à beatæ memoriæ VVolfgango, Ecclesia lapidea constructa, quam Episcopus Rotho successor Meinvverci Episcopi, anno Dominicæ Incarnationis Millesimo quadragesimo tertio, decimo septimo Calendas Nouembris in honore S. Galli confessoris Christi dedicauit. *Sulithe.* *S. Alexio votiuam aedem exstruit.* *Immunitate eam donat & asyli iure.* *Cappellam erigit, dicatque S. Bartholomaeo.* *Parocias commode distribuit.* *Sudburghnon vel Sudburgnon.* *Rotho successor Meinvverci dedicat Ecclesiam S. Galli.*

XLIX. In Heruordia Basilicam S. Mariæ, quæ vocatur ad Crucem, dedicauit; quam ipsa vnica spes mortalium ad singulare inibi miserorum refugium sibi construi mandauit. Siquidem Ecclesia Her- *Meinvvercus Heruerdiae basilicā dedicat.*

uor-

XLV. Quodam tempore officinas monasterij sui noui, more solito circumiens, fratribus ad capitulum consideˉtibus, coquinam intrauit, & seruis fortuitò vacantem inueniens, inuento frusto panis, in ollas igni appositas trusit, nullius autem pinguedinis vel admixtionis speciem præter aquam & cibum animaduertens simplicem, tempore loquendi, Conuentum intrauit, & causatus filiorum suorum & fratrum aridum cibum, quem in coquina vidisset & fecisset, retulit: Abbate autem, ob virtutum custodiam, seruandam asserente parcimoniam: respondit venerabilis Episcopus, vt si ipse religiosus esset, vel videri vellet, circa vitam propriam seuerus, erga subditorum benignus existeret, Euangelicis & Apostolicis documentis propositis, quomodo laborans agricola mercede operis sui dignus esset. Et, data authoritate, quomodo Dñs Ecclesiæ claues beato Petro Apostolo tradiderit, & Ecclesia tantam habens potestatem, generali synodo, Monachis, quoniam olei copiã non haberent, nõ carnium quadrupedũ esum, sed carnibus cognatũ adipẽ indulserit, aduocatis villicis, porcos dari mandauit, de quorũ sagimine & pinguedine, cibum fratrum parari mandauit. Ecce, quoniã *diligentibus Deum omnia in bonũ cooperantur, & regnum Domini & iustitiã eius* rigore claustralis disciplinæ in capitulo *quærentibus*, vitæ exterioris *necessaria adijciuntur* Laudabilis sanè pii pastoris ergà oues creditas tam benignus affectus, imitabilis quoq; diligentibus Deum in religione, & executione claustralis disciplinæ profectus.

Monasterij coquinam visens Monachorum cibos explorat.

Tractationem honestam commendat.

Sagimen ob olei defectum indulet Monachis

Rom. 8
Matth. 6.

XLVI. Probare autem volens Episcopus dispositionis suæ obseruantiã, quadam die indutus cappa laicali, coquinam iterum fratrum intrauit, & quasi aduena ignotus, de scitu, habitu monasticæ conuersationis, claustralis religionis, quotidianæ refectionis, curiosè quæritans; beatam vitam, quantum ad Deum, inibi duci; miseram verò, quantum ad corporis indigentiæ vsum, agi, à coquo audiuit. Vnde festinus ad cubiculum rediens, Abbatem aduocari velociter mandauit, & de segni dispositionum suarum executione eum arguit, incusans; nouem pernas optimas secum ad claustrum deferri mandauit.

Mentito vertitu dissimulans interrogans quærit in sui Monasterij disciplinam Consulit inopiæ victus.

XLVII. Succensus autem igne diuini amoris, nihil subterfugit terreni laboris, quin pro subiectorum salute Ecclesiæq; suæ vtilitate insisteret omnibus modis & horis, affectans denique imaginem cælestium spreuit speciem terrestrium; nec pro Christo humiliari, nec pro ipso erubescens iniuriari. Minor namque in oculis suis factus, subiectorum fidelitatem & dilectionem singulorum, spem & deuotionem in Deum experiri voluit per se: assumensq; cuiusdam mercatoris habitum, cum mercibus circuibat sedulus explorator Episcopatus.

Diœcesim suam explorat sumpta Mercatoris persona.

patus. Quia verò iuxta Saluatoris sententiam, *nihil opertum quod non reueletur*, citò hoc quibusdam propalatur. De quibus villicus de Balhorn vxori suæ hoc innotuit, & quid in aduentu Episcopi diceret vel ageret, docuit. Episcopus autem vbicunq; veniens, & diuersa à diuersis accipiens Balhorn quoq; venit, & matrem familias suppliciter salutans, ei de mercibus suis quæq; concupiscibilia cōparanda obtulit. Quæ, quasi vehementer inflammata aduersus eū, ilicò aduocauit virum, & seductorem quendam aduenisse, sibique cum mercibus suis proclamat institisse, vt cum rebus creditis infidelitate sua exhibita domino, cum temporali dispendio, animæ subiacerent periculo.

Lucæ 12.
Detegitur à villico.

XLVIII. Recordatus autem Episcopus voti sui, quod Romæ sancto vouerat Alexi, monasterium cum congregatione in honore eius, in loco, qui Sulithe dicitur, ædificare disposuit; sed timens humanæ mutabilitatis incertitudinem, interim ei perspicui operis cappellam in introitu vrbis, iuxta nouum monasterium construi fecit; eamque decimo tertio Calendas Februarij consecrans prouisioni eiusdem Monasterij deputauit, & in commemoratione beati Alexis, tali iure misericordiæ dotauit & insigniuit, vt quicunque forensi lege conuictus, & sententia damnationis addictus, cappellam contigisset, addictæ pœnæ obnoxius non esset. Iuxta principale quoque monasterium, cappellam quandam cappellæ exstructæ in honore S. Mariæ perpetuæ virginis Geroldo Caroli Magni Imperatoris consanguineo & signifero contiguam, per Græcos operarios construxit, eamque in honore S. Bartholomæi Apostoli dedicauit. In plerisque parochijs misericorditer subuenit populis in difficultate longissimi Ecclesiarum itineris, siue parochijs nouis in diuisione aliarum factis, siue cappellis in ijs constructis. Inter quos populo de Sudburghnon ad Parochiam forensis Ecclesiæ in Patherbornensi ciuitate pertinenti, Ecclesiam construere concessit, eamque super terram pertinentem ad curiam ab eo Monasterio suo nouo attributam, & fundatam, Banno Episcopali ad ius maioris Ecclesiæ conseruato, eidem Monasterio proprietario iure possidendam eam delegauit; vbi postmodum à beatæ memoriæ VVolfgango, Ecclesia lapidea constructa, quam Episcopus Rotho successor Meinvverci Episcopi, anno Dominicæ Incarnationis Millesimo quadragesimo tertio, decimo septimo Calendas Nouembris in honore S. Galli confessoris Christi dedicauit.

Sulithe.
S. Alexio votiuam adem exstruat.
Immunitate eam donat & asyli iure.
Cappellam erigit, dicatque S. Bartholomæo.
Parœcias commode distribuit.
Sudburghnon vel Sudburgnon.
Rotho successor Meinvverci dedicat Ecclesiam S. Galli.

XLIX. In Heruordia Basilicam S. Mariæ, quæ vocatur ad Crucem, dedicauit; quam ipsa vnica spes mortalium ad singulare inibi miserorum refugium sibi construi mandauit. Siquidem Ecclesia Her-

Meinvvercus Heruordiæ basilicā dedicat.

uor

Heruordensis & Corbeiensis Ecclesia vastata ab Vngaris.

uordensis, sicut Ecclesia Corbeiensis, in Episcopatu Patherbrunnensi sita, à Ludovvico filio Caroli Magni constructa, & à beato Badurado Patherbornensi Episcopo dedicata, quæ omni pristini honoris & decoris ornatu tam Vngariorum deuastatione quam fratris Bernardi ducis Saxoniæ Thietmari inuasione spoliata, propemodum fuerat destituta.

Heruordensis Basilica B. virginis fauore renouatio & origo.

** magnificentiam.*

B Virgo suum addicit patrocinium.

L. Cuidam itaque fame & nuditate afflicto pauperi, in die natalis sanctorum Martyrum Geruasij & Protasij ad præfatum Heruordense Monasterium propter auditam inibi Sanctimonialium * munificentiam ire volēti, ipsa pijssima virgo Maria facie ad faciem apparens, Abbatissæ & sororibus eiusdem Monasterij nuntiare mandauit, vt mutata pristina vita, tantum spirituali insisterent exercitio, quantum temporali instabant ædificio, dicens se per hoc ædem suam reuisuram, & inuocantes se perpetua tuitione custodituram, adijciens se locum in quo ei apparuit ad sui nominis venerationem, & Christianorum præelegisse intercessionem; vt, si quis eam ibi fideliter quæsierit, inueniat, & quod iustè petierit se adeptum gaudeat. Paupere autem tantam visionem indicare trepidante, & ad suæ legationis veritatem confirmandam signum aliquod suppliciter expetente; hoc erit tibi signum ait, Virgo pijssima, quod nullius illatæ pænæ, ne cicatricis quidem vllius te contingat aliqua molestia. Quo ad maius veritatis indicium, aliud adhuc expetente signum; præcide, ait Dei genitrix, baculum, & faciens inde crucis signaculum, pone, vbi meorum statum cognoueris esse pedum, & si non credunt verbo signi prioris, credant ostensioni sequentis. qui quocunque tempore ad locum hunc venient, & me super eandem quam facturus es crucem, in columbæ specie sedentem videbunt.

B. Virgo Columbæ specie cruci insidens.

Ab Abbatissa ergo nomine Godesti, cum sororibus hoc nuntio accepto, Episcopus Meinvvercus cum vicinis proximorum Monasteriorum clericis accersitur; consultu omnium ieiunijs & orationibus à Deo res inquiritur. nuncius indicio aquæ ferrique igniti examinatus, securus declaratur: columba in loco ostenso inquisita, super crucem sedere inuenitur, & maxima omnium deuotione, & veneratione Basilica fabricatur & dedicatur; & nomen ad crucem sortitur.

Basilica hinc dicta ad Crucē.

Meinvvercus muro cingit Patherbrun aliaque opera molitur vel instaurat.

** distrahere*

LI. Murum quoque in circuitu vrbis in ciuitate Patherbornensi cōstruxit. Domum Episcopalem à fundamentis erexit; & non solum ipsius ciuitatis mænia restaurare, & innouare curauit, sed & quicquid in alijs suæ prouisionis locis dirutum vel veteratum inuenit, * destruere, renouare, meliorare festinauit.

LII. Studiorum multiplicia sub eo floruerunt exercitia. Et bonæ indolis

dolis iuuenes, & pueri strenuè instituebantur, norma regulari proficientes haud segniter, in claustrali disciplina. omniumque litterarum doctrina claruit hic sub ipsius Sororio Imado Episcopo; sub quo in Patherbornensi Ecclesia, publica floruerunt studia: quando ibi Musici fuerunt, & Dialectici enituerunt, Rhetorici clarique Grammatici; quando Magistri artium exercebant triuium, quibus omne studium erat circa quadriuium. Vbi Mathematici claruerunt, & Astronomici habebantur; Physici atque Geometrici. Viguit Horatius magnusque Virgilius, Crispus & Sallustius, & Vrbanus Statius. Ludusque fuit, omnibus insudare versibus & dictaminibus, iucundisque cantibus. Quorum in scriptura & pictura iugis instantia, claret multipliciter hodierna experientia, dum studium nobilium clericorum vsu perpenditur vtilium librorum. Præfatus quoque Imadus Episcopus tempore suæ pueritiæ tanto disciplinæ claustralis rigore ibidem est nutritus, vt, nunquam patrem suum videre extra conuentum specialiter, vel ei colloqui fuerit permissum, dicente Episcopo; pueros & adolescentes cum districtione debere erudiri; & non nociuis blandimentis deliniri; quoniam audaciæ & ferociæ nutrimenta eis ministrarent blandimenta. Adolescebant quoque secum tyrones militiæ cælestis, Anno Archiepiscopus Coloniensis, Fridericus Monasteriensis, & perplures alij strenui postmodum in vinea Domini operarij.

Litterarum studia & schola Patherbronnenses.
Imadus Episcopus ex sorore Meinwerci XII. Patherborn. successor Rotonis.
Scriptura, pictura cleri veteris.
Imadi Episcopi educatio & rigor disciplinæ.
Anno Colon. Archiepiscopus.
Fridericus Monasteriensis.

Thesaurum Ecclesiasticum, & ornatum, sub prædecessore suo, ignis depopulatione conflagratum, multipliciter innouauit; & inter alia magnificentię suæ dona spectabilia, tabula preciosissimi auri & tribus calicibus æquè auri examinati & optimi, Gozophylacium Ecclesiæ tam decenter quam vtiliter ampliauit & decorauit. Corona spectabilis magnitudinis & magnifici operis faciem templi ornauit; exteriorique ornatu & tanto, talique Ecclesiasticæ dignitatis & vtilitatis apparatu, interioris hominis habitum Dei & proximi dilectione condecoratum, mirificè declarauit, quem in sanctorum plurimorum deuota veneratione amplius illustrans, LIII.

Thesaurus & ornatus Ecclesiæ à Meinwerco relictus.

Diem sancti Bonifacij & sociorum eius, celebrari per totum Episcopatum Patherbronnens. annua obseruantia instituit. Festiua celebritate natalem sanctorum septem fratrum venerari disposuit. Sanctum Alexin magna deuotione coluit. S. Longinum Martyrem, qui lancea latus Saluatoris in cruce pendentis aperuit, cum alijs plurimis, quos longum est singulariter prosequi, in mira veneratione habuit. LIV.

Festa ab eo instituta S. Bonifacij VII. Fratrum S. Alexij. S. Longini 15. Martij.

Largissimarum eleemosynarum eius, quas in domo regia, omni LV.
suæ tempore quotidiana deuotione exhibuit, eadem domus
vitæ

Meinwerci liberalitas.

testis extitit, quæ anno Dominicæ Incarnationis MLVIII. omni ciuitate Patherbronnensi cœlesti iudicio, incendio depopulata, sola superstes, cum vna domo forensi, fuit. Quam humilis, liberalis, & munificus, quantum cum his, qui oderant pacem, fuerit pacificus, ex alijs eius operibus perpendatur; ne huius rei vera relatio, plus fauorem intendisse, quam virtutes eius commendasse videatur. Canonicorũ inopiæ vsq; ad tempora sua albo pane in quotidiana præbenda carentium, de Bannis parochiarum, quos successor eius Rotho nomine præpositura eiusdem causa negotij attribuit, subuenire disposuit, sed, cum nulla re apud eos elaborare potuisset, vt beneficia Ecclesiastica æqualiter inter eos diuiderentur, huic intentioni supersedit. Vnde virtus in eo non inueniens, quod argueret, inuidia comes alienæ felicitatis, habuit, quod reprehenderet: quæ virtutes morum non sui dignitate, sed verborum vrbanitate pensitãs, occasione ex negligentia Missæ, vt dictum est, accepta, Idiotam eũ vocauit: & duplicitas fauorabilis arrogantiæ irridẽs simplicitatem, eius beneuolentiæ, qua pro temporum qualitate infirmis condescendit, *Lacte rigans paruos, Pane cibans solidos,* Ioculatorem appellauit. Contra quæ superfluum est verborum exaggeratione plura augmentari in beati viri commendationem, cum eius scientia operũ efficacia claruerit, & beneuolentia multis via salutis fuerit. Quod cum luce clarius ex relatis possit videri, amplius ex referẽdis onerosum non sit intueri. Pendens itaq; vir totus in virtutem, semper ad meliora, inuigilauit Ecclesiæ commissæ profectibus omni cura; sperans se pro compassione proximi, peruenturum ad dilectionem Dei.

Canonicorũ beneficia sua æqualiter diuidi noluerunt

Meinvvercus ab æmulis audit Idiota & Ioculator.

LVI. Episcopatus ergo eius anno nono, Dominicæ Incarnationis millesimo decimo octauo, Berrnvvardus Hildeneshemensis Episcopus, tempore quadragesimali Synodum in Goslaria habuit; in qua, præsidente Imperatore cum Episcopis, cęterisq; regni primoribus, Godeschalcum Ekgihardi comitis filium, & Gertrudem filiam comitis Ekgihardi separauit. Proximo itaq; octauo Idus Aprilis solemnijs sacrosanctæ Dominicæ Resurrectionis Episcopus Meinvvercus Pather celebratis, ad Imperatorem Nouiomagum perrexit; & in Dominica, qua tunc Albæ deponebantur, videlicet Idibus Aprilis, interuentu Cunigundæ Imperatricis, & Archiepiscoporum Popponis Treuirensis, Erchanbaldi Moguntinensis, Episcoporum quoq;, Euerhardi Bauenbergensis, Atelbaldi Traiectensis. Itẽ Popponis Abbatis * Stabulensis, Godefridi, Bernardi ducum, Becelini comitis, prædium Siburghusen in comitatu Vdonis comitis, in pago Hemmerfelde situm, obtinuit.

Goslariensis Synodus.

Meinvvercus Neomagũ adit ad Imp.

** deest exemplar.*

Siburghusen prædiũ.

Anno

Anno proximo, Imperator cum exercitu contra Bernardum Ducem Saxoniæ, ad Castellum Schalkaburg * perrexit; ibique mediante Domino Meinvverco Episcopo, cum amicis suis in pace omnia constituit. LVII.

Bernardus vel Benno Saxoniæ Dux rebellis apud Schalkaburg compositus.
* Schalksinburg.

Septimo decimo autem Calend. April Imperator Goslariam veniens, interuentu ac petitione Cunigundæ Imperatricis, & Episcoporum Adelbaldi Traiectensis, Meinvverci Patherbronnensis, Euerhardi Bauenbergensis, & Godefridi Ducis, Abbatiam Leisbornensem sitam in pago Triene in comitatu Hermanni Comitis, Thiederico Mimigardefordensis Episcopo Ecclesiæ, suisque successoribus tali modo contulit, vt ipsius Ecclesiæ Episcopi prædicto loco imperiali authoritate exinde seruitium Dei ordinandi penes diuinum amorem atque timorem, liberam facultatem haberent. Et de Aduocatis in prædicto loco secundum voluntatem eorum aduocatiam in ipsorum militia, iuxta quod illis melius visum fuerit, ad vtilitatem ipsius Leisbornensis Ecclesiæ agerent & ordinarent. LVIII.

* Leisburg.
Abbatia Leisbornẽsis Thiederico Monasteriensi Episcopo traditur.

Eodem loco, & anno proximo decima tertia Kalend. Aprilis, Sabbato ante Palmas, interuentu Cunigundis Imperatricis, Episcoporum Vnvvani, Arnoldi, Thietherici, Hildevvardi & Erici: optimatumque regni, Bernardi Ducis, Sigefridi, Hermanni, Eckgihardi Comitum, consilij ventilatione, Abbatiam Scheldice, sitam in pago Wessago in comitatu Friderici Comitis, Episcopo Meinvverco dedit. LIX.

Scildeze vel Abbatia Scheldice data Meinvverco.

In proximo Pascha, Dominus Apostolicus Benedictus ab Imperatore & vniuersis Principibus Bauẽbergæ gloriosissimè susceptus, secundum sponsionem suam, ipsius Ecclesiæ nouellam plantationem visitauit; & octauo Cal. * Maij, Basilicam in honore S. Stephani Protomartyris, consecrans, preciosissimis reliquijs, quæ ibi conseruantur, adornauit. Vbi inter missarum solemnia, adoperatione quadraginta * Episcoporum, & vnanimi consensu principũ Episcopatum ab omni sæculari potestate liberum esse, constituit; & cuncta, quæ Pontificali dignitati & vtilitati congruebant, præsentiæ suæ authoritate & priuilegij sui attestatione, ac Banni sui firmitate, roborauit. Episcopus ergò Meinvvercus gaudij sui in Domino de Ecclesiæ commissæ promotione Apostolicum participem facere cupiens, quanta bona Imperator ei contulisset, innotuit; &, vt eius interuentu, ampliora percipere mereretur, supplicitur expetijt. Cui annuens Apostolicus paternæ pietatis deuotione, fuit ei apud Imperatorem precum suarum obtentu non minimo adminiculo; vti postmodũ magnarũ rerum approbauit larga exhibitio. LX.

Aduentus Benedicti Papæ in Germaniã & Bauenbergam. An 1019. Vita S. Henrici c 23.
* Idus.
* LXXII.
Meinvvercus interest Bambergensi dedicationi.

 Post-

LXI. Post hæc, quarta Calend. Iulij ipsius anni, Heimeradus sanctus presbyter in mõte * Heisungo, in quo beneplacitum fuit altissimo, habitauit; cum ad Christum migrauit; & ipse Episcopus Meinvvercus, morte eius audita, animam eius Missarum eleemosynarumque celebri commemoratione Deo commendauit.

S. Heimeradi transitus

** Hasungen.*

LXII. Sequenti * anno, post Natalem Domini, Imperator, commoto exercitu comitem quendam Ottonem sæculi dignitate non minimũm præpollẽtem, in castro, quod dicitur Hammerstein, situm supra Rheni littus, obsedit: quoniam idem comes Episcopatum Moguntinum multa infestatione sæpius peruagans, ferro & igne deuastauit; odio magno contra eiusdem ciuitatis Præsulem vehementer inflammatus, quoniam ab illo propter illicitum connubium in iudicio Concilij generalis fuerat anathematizatus. Cum ergo querimonia eiusdem præsulis Imperator excitatus, in prædicto castro illum obsideret: venerabili Heriberto Coloniensis Ecclesię Archiepiscopo, demandauit, vt ipse in auxilium sibi, cum suis festinus veniret. At ille immensis febribus tunc fatigatus, quod imperabatur implere non valuit; & propter hoc commotus Imperator, exosa eum imperij sui tempora habere credidit: antiqua nempe suspicione scandalizatus, quoniam, vt prædictum est, in humando prædecessoris eius corpore deditus, electioni eius non interfuit. Inuidis ergo, qui nunquam deerunt, si sint quibus persuadeatur, occasionem Sancto derogandi nactis, plus iusto tribuens, & responso eius accepto, cum magno furore, si inquit ipse, ad me dedignatur venire, ego illum, quia ægrotat habeo visitare. Atque cum hac iracundia mox vbi hostem expugnauit, Coloniam properauit, imminentibus nimiumque se ingerentibus inuidis, qui satis ardentem furoris eius ignem magis ac magis perflabant linguis maleuolis, detrahentes innocenti viro Dei. Ipsa autem nocte, qua Imperator, Coloniam ingressus, officiosissimè à viro Dei fuerat susceptus, cum se sopori dedisset, videt in somnis quendam quasi venerabilem virum Pontificali veste ornatum, sic se alloquentem. Caue, inquit, ô Imperator, ne posthac pecces in conseruum meum Heribertum: scito illum virum Deo esse acceptum, in quem si quid admiseris, tu sine dubio portabis iudicium. Nimirum gratia Dei miserentis taliter præmonendo Imperatorem, ignorantiæ eius pepercit, quia videlicet in eo quod eiusmodi virum suspectum habebat, non malitia, sed ignorantia peccabat. Siquidem eiusdem Imperatoris animam timor Domini possidebat; neque scienter disponere aut iudicare quicquam cupiebat, per quod cælestis offenderetur Maiestas. Denique cum aliquid de re-

** 1020.*

Ex Ruperto Tuitiensi scriptore vita S Heriberti c 26 hæc omnia delibata Henricum Imp inuidorum calumniis S. Hereberto fit infensus.

Imperator per visum monetur ne peccet in Archiepiscopum.

Henrici

de regni negotijs disponere aut iudicare intenderet, dispositiones omnes siue iudicia sua, precibus & eleemosynis præueniebat; quatenus mens eius & actus cœlesti regimine gubernarentur, ne quando exorbitaret agendo, vel iudicando, quod diuinis legibus contrairet.

circumspecta & Deonixa gubernatio.

LXIII. *Cap 27 Vita S. Heriberti.*

Mane ergo facto cum Imperator mente mutatus, virum Dei ad se vocasset, & id quod cælitus euenerat, quod superno respectu Rex compunctus fuerat, vir sanctus adhuc ignoraret, ac proinde lachrymosis oculis apud illum querelam depromeret, caussas requirens, propter quas sibi tam diu infestus existeret; repente Imperator exsurrexit, & virum Dei amplexatus in oscula illius ruit. Ille admirans hæc pariter consolationis ab eodem dicta accepit. Ex quo ad Regni fastigium, Deo donante conscendi, detrahentium linguis nimium credulus, fateor, venerande pater, te exosum habui; & hanc odij trabem in oculo gestans, & ideo nihil videns, iniquum de te iudicium habui, tuamque iustitiam, immò Dei gratiam in te fulgentem, videre non merui. Porrò, te tacente, cœlum clamat super te, tuamque caussam defendit apud me; nam ipse, qui de Sanctis suis curam habet, & semper habuit, sicut scriptum est, Non reliquit hominem nocere eis, & corripuit pro eis Reges: nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari, ipse me pro te corripuit, vt sciam quod inter electos eius computatus sis. Indulge ergò, precor te, quod in te malignatus sum, vel quod te seruum Dei tangere deliberaui; quia peccatum meum cognosco, nec amplius addam aduersari tuæ sanctitati. His dictis, semel, iterum, & tertio sanctum Pontificem deosculatus est, triplicem nimirum, nectens dilectionis nodum, de quo Sapiens loquitur. Funiculus triplex difficilè rumpitur. Nec moratus virum Dei iam amicus, amicum apud se residere fecit. Hæc videntes aduersarij, in fugam versi sunt, cæteri verò fideles benedixerunt Dominum.

Henrici submissio in errati agnitione.

Redintegratio pacis per osculorum attestationē.

Psal. 104.

Eccles 4.

LXIV. *Vita S. Heriberti, cap. 28.*

Nec contentus hac satisfactione religiosus Rex, adhuc de diuino iudicio erat sollicitus; & præterita reconciliatione non contentus, nocte sequenti, finitis matutinorum solemnijs, assumpto vno ex Clericis, cubiculum Pontificis adijt, sed non ibi quiescentem, verum in proximo S. Ioannis oratorio vigilantem, vt solebat, & orationibus insistentem reperit. Protinus abiecta chlamyde solo stratus, ante pedes eius, in spiritu humilitatis, & in animo contrito se suscipi postulat, & ea potestate, quam sacerdotibus suis Dominus contulit, veniam sibi dari cunctorum, quæ in eum commiserat. Nec moratus Omnipotentis Dei famulus, Imperatorem

Henrici infima obtestatio & sui met abiectio.

rem à terra proſtratum ſubleuat, & ſecundum fidem regis, culpæ veniam relaxat. Erat autem hoc ſeruo Domini initium ſempiternæ conſolationis; quippe qui de iſta valle lachrymarum protinus aſcenſurus erat ad gaudium diuinæ viſionis: Etenim idem vir Domini reuelante ſibi ſpiritu hoc prænoſcens, ait in illo ſecreto inter

S. Hereberti de morte ſua vaticinium

cætera ad eundem Imperatorem. Noueris certiſſimè, quia poſt diſceſſum noſtrum, quo nunc ſeparandi ſumus, noſtras inuicem facies in hoc ſæculo nequaquam videbimus. Eo magis Imperator corde compunctus, iterum in amplexus & oſcula epiſcopi ruit; flens pariter & cuncta penè membra, manus & oculos, collum quoque fixis demulcens oſculis. Hoc facto, clam ad cubiculum rediјt, mœſtam reportans memoriam, prophetiæ beati viri; quam & poſtmodum tranſitu eius ſubſequente veram fuiſſe comperit, & ipſe, vt audierat, ore proprio narrauit.

LXV.

Meinvvercus Henricum ad piacula offenſionis inuitat.

Venerabilis autem Epiſcopus Meinvvercus de reconciliatione mutuæ dilectionis, quam inter eos reformare ſæpè laborauerat, non modicè lætabatur; & vt peccata ſua quæ in ſanctum virum, licet ignoranter, commiſerat, miſericordiæ operibus plenariè coram Deo dilueret, Imperatorem hortabatur. Imperator ergò Chriſtianiſſimus, eruditus omni ſcientia litteraturæ & pro ſe id expedire ſibi intelligens, & conſulenti libenter obaudiens, per interuentum ac indefeſſum ſeruitium ipſius Epiſcopi Meinvverci pro redemptione animæ ſuæ, dilectæque coniugis ſuæ Cunigundæ Imperatricis, quandam regij iuris curtem * Triburi nominatam, in pago

** Triburc. regij iuris curtis Meinvverco donatur.*

Saxonico Weſtfala ſitam, in Comitatu Hermanni Comitis, cum omnibus appenditijs, ſeruis & ancillis, liberis quoque cum tali ſeruitio & cenſu qualem regi perſoluebant & agebant, & cæteris omnibus ad eundem locum pertinentibus, ad Abbatiam in Patherbrunno à prædicto Epiſcopo inchoatam & ſtabilitam ibidem in Colonia XII. Kal. Martij teſtamentaria authoritate dedit; & inde

Henricus Imp. Bambergam adit.

diuertens, Bauebergam, quadrageſimam ibidem celebrauit. Sic Dei miſeratione in Patherbronnenſi cœnobio, creſcente religione creuit & cenſus, ipſius Eccleſiæ, formam dans poſteris normæ rectiſſimæ, vt & pro cunctis animæ & corpori neceſſarijs *patri cæleſti, ſcienti, quid nobis neceſſe ſit*, deuotè ſeruiatur, ne dum religio parit diuitias, diuitiæ religionem deſtruant, & ſic ambo pereant, diſcretè caueatur.

LXVI.

S. Heriberti obitus 1021 quidã 1010 ſed à Baronio refutantur.

Proximo ergò XVII. Kal April. beatus Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus mortalem vitam in angelicam mutauit, & in locum eius Piliginus regius Capellanus ſubintrauit.

Eadem

LXVII.

Vita S Heriberti cap. 34. Epponis Bauebergensis Episcopi visum, de S. Hereberto in BB. Episcoporum consessum recepto.

Eadem verò nocte, qua S. Heribertus post emeritam huius vitæ militiam, supernum donatiuum accepturus ad cælos migrauit, Eppo vir memorabilis Bauebergensis Ecclesiæ Episcopus præclaris moribus, non contemnẽdis florens virtutibus, huiusmodi visionem vidit. Ingrediebatur quasi quoddam magnum splendidumq; Capitolium; & ecce illic residebat innumerabilis concio personarum venerabilium, Episcoporum, Abbatũ, regum atq; Imperatorũ, cæterorumq; cuiuscunq; ordinis, virorum illustrium, secundum suũ quiq; ordinem vestiti, & omnes pulchri & reuerendi, quasi ad agendum generale concilium congregati. Porro in medio considentium, loco euidenti Sella posita videbatur Episcopalis, sessorem nondum habens; verum tamen ad hoc parata, vt in illa resideret aliquis. Vt ergò tantæ amplitudinis locum, tamque venerandæ multitudinis conuentum introspiciens vidit, admiratione pariter & timore compressus stetit; & nequaquam introire præsumpsit. Cum ergò ita staret stupefactus, ecce vnus de illo sancto senatu, tantoque quasi Patriciorum cætu surgens, & vsque ad eum pro foribus stantem procedens, quem & ipse, vt sibi videbatur, dudum nouerat, apprehensum manu introduxit; &, vt super sedem vacantem resideret, annuit; ille veritus hoc facere recusauit; sciens eandem sellam viro reuerentiæ maioris & dignitatis amplioris positam. Nec mora, qui conuentus eiusdem primatum tenere videbatur, duobus ex eodem consessu venerabilib9 Episcopis præcepto indixit, vt foras exeuntes eum, quem primum inuenirent stantem & paratum introducerent, & in sede illa media, quoniam sessioni eius præparata fuisset dignè collocarent. Fecerunt illi vt imperatum fuerat: & ecce quem introducebant dominus Heribertus Coloniensium Archiepiscopus erat, sacro redimitus ornatu, tanquam in die solemni ad celebranda missarum solemnia. Eum in illa sede medium sedere fecerunt. Verum tamen vnum ornatui eius, scilicet baltheus deesse videbatur. Cum ergò vidissent illum Principes tanti considentes, baltheumque illi deesse animaduertissent, quasi vehementi admiratione concitati, sciscitabantur, quisnam ille esset, qui tanti Pontificis ornatum diminuere præsumpsisset; Ad hoc ipso tacẽte; prælocutus est vnus de primoribus, dixitque; quod is esset Imperator Henricus. Hanc visionem Episcopus Imperatori manè narrauit; ipseque Imperator non incredulus visioni recordatus verborum vltimæ collocutionis Episcopo respondit. Si baltheo caruit, me prædone, sanctus ille & venerandus vir, domino adiuuante, meque operam dante rapina hæc restituetur illi. Igitur Imperialem manum largius extendens, dona

Baltheum in amictu S Hereberti desideratum.

Henricus Imp cem ab se ablatum prolixè redemit eleemosynis.

dona Christi Ecclesijs, pauperibusque distribuit; sacrisque missarum solemnijs psalmis & orationibus transitum beati Præsulis celebrari edixit, cui ipse baltheum sustulisset, id est, qui viuentem longe minus, quam decuerat, honorasset.

LXVIII. Inter innumera, quæ pro animæ eius remedio liberaliter erogauit, interuentu Domini Benedicti Papæ patris sui spiritualis, Cunigundæ Imperatricis, Erchanbaldi Moguntini Archiepiscopi, Episcoporum quoque Euerhardi Babenbergensis, Engelberti Frisingensis quandam curtem dictam Hammonstede sitam in pago Rittega in Comitatu Vdonis Comitis ibidem in Bauebergensi conuentu Sabbato Paschalis hebdomadæ IX. videlicet Kal. Maij, In Festo S. Georgii Martyris Episcopo Meinvverco Imperator tribuit, ob iuge suum & indefessum seruitium: vt ipse nullius æmuli opprobriis subiaceret, quin plus omnibus seruiens, præmia honoresque plures acciperet; exemplisque sui emolumenti alios ad suum fidele seruitium Imperator prouocaret. Hanc curtem quidam Comes Godico * proprietario iure possidens, cum omnibus appenditiis ad eundem locum pertinentibus, cum consensu coniugis suæ Addilæ ac sororis suæ hæredis, iustissimè ipsi Imperatori in proprium ea ratione tradiderat, vt prædictus locus in beneficij vsum, & insuper centum mansorum familiæ, quam diu viuerent, sibi concederentur. Quo facto, Imperator, diuino admonitus instinctu, assiduitateque seruitii venerabilis Meinvverci Episcopi non multo post, prædictorum interuentu, pro remedio animæ suæ, cum chirographo ipsum prædium in proprietatem & dominium Patherbronnensis Ecclesiæ, vt dictum est, eo pacto dedit, vt si prædicta Domina Addila eum superuiueret, & quisquam ei prædictum beneficium abstraheret, vel aliquid incommodi faceret, Episcopus beneficium, ex substantia Patherbronnensis Ecclesiæ restitueret, & si insuper id recusaret & renueret, illa Domina potestatiuè sua reciperet. Episcopus autem Meinvvercus manu scriptum hoc de Hammonstede in præsentia Thiederici Mimigardeuordensis Episcopi, Luidolfi, Vdonis, Hiddonis, acta Comitum, & aliorum multorum legi fecit, omnemque inferendæ inquietudinis occasionem in futurum pastorali vigilantia, solerter præmuniuit.

Hammonstede donū Henrici Meinvverco datum.

** Godiza.*

Hammonstede traditio & iuris origo.

LXIX. Post hoc Kalend. Iunii Episcopus cum Imperatore Cosunga venit; vbi interuentu Geronis Magetheburgensis Archiepiscopi, Dodiconisque Comitis, de Wartberge quandam Regiæ proprietatis forestim in comitatu eiusdem Comitis Dodiconis sitam obtinuit. Hæc forestis initium sumit de Rothalmingahusen; recto que

Henricum Meinvvercus comitatur in Cosunga

ctoque tramite protenditur in Wisaram fluuium; sicque ascensum duxit in fluuium qui vocatur Fulda; inde verò seruat continuationem sui ascensus tenorem iuxta eundem fluuium Fuldæ vsque in riuum, qui dicitur Crumelbecke, nec non ad oppidum, quod Holthusen vocatur, viam tendit; simul graditur in Othilanbam & Rechinherishusen atque ad * Rothiereshusen, mox pergit ad Kikillahusen atque ad Beuerbeka; sicque protenditur in viam, quæ ducitur ad VVolfredeskisicum; itemque in alteram viam, quæ extenditur ad Gunesburin & ad viam Monneshusen, sicque gyrando circuit quandam viam, quæ peruenit vsque ad prædictum oppidum Rothalmingahusen.

iuxta Cassellas Hassia. Nemus impetrat ab Imp.

** Rotalminghusen Rotershausen.*

Ipso quoque anno Erchanbaldo venerabili Moguntinensis Ec- LXX.
clesiæ Archiepiscopo episcopatus sui anno nono mortuo, Aribo regius Capellanus successit; qui inspirante Dei gratia, inter alia suæ deuotionis & dilectionis grata Domino iudicia, super montem qui dicitur Hasungun, in honore sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & in commemoratione beati Heimeradi supradicti Monasterium construxit.

Erchanbaldus Mogunt. moritur 1031. Aribo successor Monasterium Hasungum memoria S. Heimeradi exstruit.

Comite quoque Dodicone de VVartberge, eodem anno IIII. Calen. Septemb. mortuo, Episcopus Imperatorem post Natale Do- LXXI.
mini Patherbrunne inuitauit, & Comitatum, quem idem Dodico comes dum vixit, tenuit, situ in locis Hessiga, Netga, Niterga XIIII. Kal. Martij ab eo impetrauit. Die quoque Kalendarum Martiarum proximarum, alium quendam Comitatum in Limmedeshusen, interuentu Benedicti Papæ, Cunigundæ Imperatricis Augustæ, Euerhardi Bauebergensis Ecclesiæ Episcopi, Piligrini eiusdem Ecclesiæ Præpositi, regijque Cancellarij obtinuit; quem situm in locis Sorathuelt, Sunithuelt, * Almunga, Treueresga, Burclauu, Luidolphus Comes dum vixit tenuit; ea ratione, vt nec ipse Meinvvercus Episcopus, nec aliquis successorum suorum, vllam potestatem haberet alicui suo militi, vel extraneo eundem Comitatum in beneficium dandi, sed ministerialiter in ipsius Ecclesia, qui pro tempore fuerit, præsit prædicto Comitatui; ac de eius vtilitatibus prouideat, ad restaurationem constructionis ipsius Ecclesiæ, vt interim muri releuentur, rectè reparentur, & quicquid opportunum fuerit ad corporalem formam ipsius domus Domini, ibi intra administretur.

VVartberge Comitatum Meinvvercus acquirit.

** Amulga.*

Ingens terræ motus IIII. Idus Maij in partibus Baioiariæ eodem LXXII
anno contigit. Quidam verò propinquorum Dodiconis Comitis Bern nomine, traditionem, quam idē Comes & frater eius Comes Sigebodo in bonis hæreditarijs, ad Patherbronnensem Ecclesiam hortatu & rogatu venerabilis Meinvverci ipsius Ecclesiæ Episcopi

Terræmotus anno 1031. vt Lābert. & Marianus.

Transactio integra de Comitatu VVartberge.

fecerant, infirmare iudicio sæculari attentauit; & multis consilijs habitis ad vltimum in Natali S. Damasi Papæ in Ermeneswerche, in præsentia Henrici Imperatoris, Aribonis Moguntini Archiepiscopi, & Episcoporum Wicelini Strasseburgensis, Adalbaldi Traiectensis, Vdonis, Herimanni Comitum & aliorum multorũ, omni querela postposita, plenaria reconciliatione pacatus, cessauit, & octoginta tres libras ab Episcopo accepit, in Ganderesheim XX. vncias auri, XLVI. libras argenti, vnum pallium pro IIII. libris & XXX. equas, astantibus VVizelino Episcopo prædicto, Reinvvardo, qui aduocatus fuit, Vdone, Sigifrido, Ezzikone, Lindulpho, Becelino, Bennone, Sueuan, Comitibus, Conone filio Ducis Ottonis, eiusque milite Zeizulfo & alijs multis. In capite autem Ieiunij proximi anni, præsentibus, Vdone, Bennone, Sifrido, Comitibus, alijsque plurimis cum Reinvvardo aduocato dedit Episcopus Meinvvardo militi Bernonis II. vncias auri, & II. libras argenti, datisque omnibus promissis exceptis duobus talentis. * * *

*Thiedericus Monasteriensis & Thied. Mindensis Episcopi obiere anno 1022. S Bernvvardus Hildesheimensis obijt. S. Godehardus. * 1023. Gero Magdeburgi Arch. Θ. Krantz. lib 4 c 13.*

LXXIII. Eodem anno Thiedericus Mimigardeuordensis Episcopus obijt, & Sigifridus Parthenopolitanus Abbas ei succedens X. annis eidem Ecclesiæ laudabiliter præfuit. Thiedericus quoque Mindensis præsul præsentem vitam finiuit; post quem Albericus eiusdem Ecclesiæ Præpositus electus; sed morte præuentus, nec consecrationem accepit, nec in cathedram peruenit. Sigisbertus verò Episcopatum obtinuit. Piæ memoriæ etiam Berenvvardus Hildenesheimmensis Episcopus XII. Kalend. Decemb ad Christum migrauit; in cuius locum Godehardum Altahensem prius Abbatem, sancta Ecclesia sibi suisque, vtiliter subrogauit. Anno * dehinc succedente Gero Parthenopolitanus Archiepiscopus ab hac vita discessit, cui Hunfridus VVirciburgensis Ecclesiæ Præpositus successit. Thitmarus piæ memoriæ Osnenbrugensis Episcopus ad Christum migrauit; & in sedem eius subintrauit Moncherus.

** Arnolfus Haluerstad Θ. Bernardus Hauelburgensis Θ. * Haldenburg*

LXXIV. Arnoldus * quoq; Haluerstadensis Episcopus moritur, & Brantoch quondam Fuldensis Abbas substituitur. Bernardus similiter * Hauelburgensis Episcopus sustollitur, post quem Reinholdus subinfertur.

** Synodus*

LXXV. Ipso anno Aribo Moguntinensis Archiepiscopus in Pentecoste Imperatorem Moguntiam inuitauit; vbi & concilium generale coadunauit; in quo, Episcoporum consilio plura, quæ deuiauerant correxit; præcipue tamen Ottonem Comitem prædictum de Hamerstein & Irmingardam illicitè commanentes separare disposuit; quod

quod tamen perficere non potuit; quia ille se partim regali timore, partim Episcopali commonitione vtcumque correxit. Illa verò publicè bannos præuaricans, ibidem ius legemque omnem funditus perdidit.

Magontina sub Aribone anno MXXIII.

Ex S. Godehardi MS. vita ad Gerbum.

Proxima III. Idus Augusti ipsius anni, prædictus Aribo Maguntinæ sedis Archiepiscopus Synodum in Salegunstad coadunauit; in qua, præsentibus Episcopis, Burchardo VVormatiensi, VVerinhario Argentino Brunone Augustensi, Euerhardo Babenbergensi, Meginhardo VVirciburgensi, communi eorum consilio atque * consensu, multimodam diuinorum officiorum, atq; synodalium legum dissensionem composuit, & disparilitatem singularium consuetudinum honesta consensione in vnum redegit. Inconueniens quippe sancto conuentui visum est, quod membra capiti discordarent, & vlla diuersitas esset in vnius corporis compagine; ideoque propter lamentabiles dissensiones communi decreto concilij hæc capitula sancita sunt, hoc ordine.

LXXVI. Synodus Salingenstadiensis quæ extat apud Burchardum.

** consultu.*

CAPITVLVM PRIMVM.

De diebus quibus ieiunandum.

VT XIIII. dies omnes Christiani ante festiuitatem S. Ioannis Baptistæ, in abstinentia sint carnis, & sanguinis, nisi infirmitate impediente, aut alicuius festi solemnitate, quæ in illo Episcopio celebris habetur, intercedente. Et ante Natale Domini similiter; & in vigilia Epiphaniç: & in omnium vigilijs Apostolorum: & in vigilia Assumptionis S. Mariç: & in vigilia S. Laurentij; nec non & in vigilia omnium Sanctorum, adijcientes prędictis vigilijs vnam horam refectionis, excepta infirmitate, & nisi aliquis sit, qui proprio voto maiori abstinentia vti velit.

CAPITVLVM SECVNDVM.

** certitudinem.*

De ieiunio IV. temporum.

DE incerto autem ieiunio quatuor temporum, hanc * consuetudinem statuimus: vt si Kal. Mart in IIII. feria siue antea euenerint, eadem hebdomada ieiunium celebretur. Sin autem Kalend. Mart. in v. feriam, aut vi. aut sabbatum distenduntur, in sequentem hebdomadam ieiunium differatur. Simili quoque modo si Kalend. Iunij in IIII. feriam, aut antea euenerint, in subsequente hebdomada ieiunium celebretur. Et si in V. aut VI. aut sabbatum contigerit, ieiunium in tertiam & quartam hebdomadam reseruetur. Et hoc sciendum est, quod si quando ieiunium mensis Iunij in vigilia Pentecostes secundum prędictam regulam euenerit, non ibi celebrandum erit, sed in ipsa hebdomada Pentecostes solemni, & tunc propter solemnita-

tem S. Spiritus diacones dalmaticis induantur, & alleluia cantetur; & flectamus genua, non dicatur. Eodem modo de Septembris ieiunio constitutum est, vt si Kal. Septembris in IIII. feria euenerit, aut antea, ieiunium in III. hebdomada celebretur, & si in V. aut VI. aut sabbato contigerit, in IIII. hebdomada ieiunandum erit. In Decembri vero illud obseruandum erit, vt in proximo Sabbato ante vigiliam Natiuitatis Domini celebretur ieiunium; quia si vigilia in sabbato euenerit, simul ieiunium & vigiliam celebrare non conuenit, &c.

In Synodi Selingenstad decretum censura ex Micrologo & alijs.

Hæc quidem Synodi huius decreta, temporis, vt dictum est, necessitate exigente sic ordinata; sed in dispositione ieiunij quatuor temporum, salua authoritate non bene cōsiderata. Vnde Romana Ecclesia super fundamentis diuinæ dispositionis rationabiliter ordinata, & contra nouitatum adinuentiones rationi & authoritati contrarias magisterio Petri in omnibus & de omnibus pleniter informata, hanc de Ieiunio quatuor temporum constitutionem refutauit, vtpote, quam authoritati sanctorum Patrum non consentire, & rationi legitimæ Lunationis non conuenire manifestè recognouit. Leo namque primus in ordine Pontificum quadragesimus septimus, cuius authoritate congregatum & confirmatum est sanctum Chalcedonense Concilium, & Gregorius iunior in ordine Pontificum nonagesimus, ieiunium vernale in Quadragesima, & ieiunium æstiuale in Pentecoste celebrari instituerunt. in quibus beatus Gelasius Papa in ordine Pontificum quadragesimus nonus, ordinationes fecisse & fieri instituisse, in decretis suis, inuenitur. Ipsa * quoque decima cum in Februario plerumque occurrat, sicuti in decem annis cycli decennoualis, videlicet sexto decimo, quinto decimo, secundo decimo, decimo octauo, septimo, quinto, quarto, duodecimo sæpe contingit, in quo secundo Februarij * * * Nam Patres reuerendi sanctitate, & apostolica authoritate præcipui, Simplicius, Gelasius, Symmachus, Felix in Februario ordinationes fecisse leguntur. Rationem quadragesimalis Lunationis concilium hoc de ieiunio vernali in Kalendis Martij disposuisse constat, cum sabbatum duodecim lectionum vernalis ieiunij, aliquando decimo sexto Kalendis Martij, aliquando decimo tertio Aprilis occurrat. Concordia quoque officiorum summopere seruanda, ne ieiunium vernum cum ieiunio æstiuali confunderetur, cum cantus quadragesimales, & orationes ita orationibus & lectionibus de sancto Spiritu in Pentecoste adiungerentur. Vnus Gregorius Papa eiusdem nominis septimus, qui

** Luna.*

Gregorij VII decretum de Ie-

qui Hildebrandus Monachus, eiusmodi varietatem & confusionem secundum Apostolicæ normæ consuetudinem reformare cupiens, anno ab Incarnatione Domini millesimo septuagesimo octauo Indictione prima, habita Romæ Synodo in Ecclesia Domini Saluatoris, quæ dicitur Constantiniana, præsentibus Archiepiscopis numero ferè centum, cum innumerabili diuersorum ordinum multitudine, inter cætera Canonicæ executionis negotia, quæ renouando confirmauit, & confirmando innouauit, Ieiunium quod Martio ascribitur omni anno in prima hebdomada Quadragesimæ secundum lunationis obseruationem, sicut & Paschæ celebrari disposuit; sicut prædecessores suos constituisse, claruit. Ieiunium æstiuale in hebdomadam * Pentecostes: Ieiunium autem autumnale, iuxta statuta sanctorum Patrum Leonis & Gelasij, & aliorum plurimorum in septimo mense debemus celebrare; & secundum Ecclesiasticam consuetudinem in tertio Sabbato Septembris ieiunare; hoc obseruato, vt, si Kalendæ Septembris, secunda, tertia, vel quarta feria intrant, in tertia hebdomada; si quinta, sexta feria, vel Sabbato intrant, in quarta hebdomada celebretur. Hæc minus capacibus enucleata, ingenio sagacibus non sunt ingrata, quæ cum antiquitatis notitia conferant eis studij florentis exercitia.

ieiunio varie. ** estiuam.*

LXXVII. Episcopus autem Meinvvercus Monasterium inchoatum accelerans consummare, sanctuario testudinato, Imperatorem in Natiuitate Domini Patherbrunne inuitauit: & sperans eum Imperiali magnificentia, aliqua daturum prædia, in præsentia eius hoc dedicare, proposuit: ex inopinato autem Sanctuarium, casum ipsius Ecclesiæ futurum præsignans, cecidit; & ita Episcopo domi forisque, negotijs regni multipliciter occupato, Monasterium hoc vsq; ad annum Dominicæ Incarnationis M. XXXI. indedicatum permansit.

Templi Monasterij noui ruina.

LXXVIII. Inuitatus autem Imperator Henricus aduentum suum denuntiauit Episcopo; præcipiens necessaria suo præparari balneo. Episcopus autem, per omnes curtes suas Dominicales, agnos fætos occidi faciens, de velleribus agnorum infra vterum earum inuentorum, pelles fieri mandauit, quibus pallio nouo adopertis, & gulis matherinis * in circuitu ornatis, Imperatorem post balneum vigiliæ vestiuit. Magnates autem regni qui plures aderant, accedentes, pallium considerauerunt; & rem, vt suspicati erant, deprehendentes, Imperatori innotuerunt. Qui aduocato Episcopo, cur pelles ouinas sibi dedisset, inquisiuit, & honoris & amoris ignarum, dignitatisque Romani Imperij eum oblitum proclamauit. Episcopus autem optimum genus indumenti cuique ordini, con-

Henricus Imp Patherbronna Natalē Domini celebrat. ** Marturinis.* *Post balneū à Meinvverco accipit pellicium amictū*

ditioni & dignitati conueniens, se dedisse asserens, mercatores aduocauit; eosque per gratiam suam hac de re contestatus, eorum testimonia, quæ dixerat, vera approbauêre. Et accedens ad Imperatorem. Ego, inquit, Henrice, pro corpore tuo mortali vestiendo, pauperem B. Mariæ semper Virginis Episcopatum à te mihi collatum, deuastaui: Canonicos eius, villicos ac mendicos, de velleribus ouium occisorum fouendos, de lactis eorum copia cibique varij alimonia alendos, fraudaui & spoliaui, cuius mali coram Deo reus tu eris, si non velociter & pleniter Ecclesiæ ablata restitueris. At Imperator arridens, Ego, inquit, si quem defraudaui, vel mei caussa defraudatum noui, reddam quadruplum; & sic pro huius damni restitutione, contulit prædium in Stein.

loco ex pellium permutatione arrepto Henricus ad beneficentiam allicitur.

LXXIX. Cantatis autem vesperis in sacris vigilijs, misit Imperator scyphum suum mirifici operis cum sicera Episcopo commendans & precipiens nuntio, vt non rediret visurus faciem suam sine scypho. Episcopus autem, condigna gratiarum actione, missa suscipiens, diutina & varia verborum altercatione & dilatione, cum nuntio habita, ferenti scyphum non reddidit: egressoq; tandem eo, obseratis firmiter post eum ianuis, ascitisque aurificibus suis, Brunhardo & filio eius Erphone, in ipsa nocte Natiuitatis Domini, calicem de scypho fieri iussit. Matutinorum autem solemnijs apud Monasterium nouum, Imperatore præsente, celebratis, inter Euangelium subsequentis Missæ matutinæ, Episcopus perfectum calicem consecrauit; & vt in præsenti diuina mysteria in eo celebraret, ministris tradi mandauit. Capellanus autem Imperatoris ad eam Missam subdiaconi functus officio, epigrammata calicis legit, & lecta Imperatori ad legendum obtulit, quibus ab Imperatore lectis, quoque ad Episcopum accessit, & furti eum reum arguens, Deum rapinam illam odio habere in holocausto, dixit: Ego, inquit Episcopus, non rapinam, sed auaritiam tuæ vanitatis cultui mancipaui diuinitatis. Tu ad augmentum tuæ perditionis, aufer Deo, si audes, oblationem meæ deuotionis: Ego, inquit Imperator, Deo mancipata non auferam, sed quæ mea sunt ei suppliciter offeram: tu, de tuis iustis laboribus honora Dominum dignatum in hac nocte pro salute nasci omnium. Mox ergò, inchoato offertorio, Imperator calicem ad altare solemniter obtulit; animæque eius & corpori imprecatus Episcopus prospera, non modicas gratiarum actiones retulit. Ad offertorium autem Missæ de luce, Episcopus ab Imperatore instanter Curtem regalem de Eruete exigens, oblationem eius suscipere recusauit; Imperatricis autem susci-

Scyphum regium Meinwercus loco intorquet.

In calicem conflari iubet.

Henricus Imp. calicē Deo offert.

Meinwercus Eruete prædium quo inuento ab Hen

suscipiens, sibi apud Imperatorem eam fore auxilio, pro obtinendo Eruete obsecrauit. Dominus autem Omnipotens, in cuius manu sunt corda Regum, meritis Episcopi, cuius deuotio complacuit sibi, conuertit in bonum cor Imperatoris, qui sciens se in die iniuriam ab Episcopo habiturum, ascitis primo diluculo Notarijs, occultè fieri fecit de Eruete priuilegium. Ad offertorium ergo principalis missæ Imperator, frequenti Principum stipatus caterua, Deo oblaturus diuinis debitum beneficijs, qui se pro humano debito Deo Patri obtulit in ara Crucis, ad Episcopum venit; sed, ille auerso vultu & manu, repetitis vocibus instanter Eruete expetiit. Imperator congrua reuerentia, & disciplina repulsam sui dissimulans, præcedentem Episcopum sequebatur; & vt oblationem suam suscipere dignaretur, humiliter precabatur. Dum autem vno præcedente, altero subsequente, Imperatrix Christianissima, interuentu magnatum regni, qui ad hoc spectaculum gratulabundi astabant, accessit, &, vt petitioni non nisi quæ Dei essent quærentis satisfaceret, Imperatorem suppliciter expetijt. Qui diu multumque renisus, tandem Episcopi perseuerantia, Imperatricis, primatumque coactus instantia, priuilegium protulit, & accedens ad altare B. Dei genitrici & perpetuæ Virgini Mariæ, Sanctisque Kiliano & Liborio, & astanti Meinvverco Episcopo suisque successoribus, curtem Eruete sitam in pago VVestfalen, legaliter obtulit. Episcopus autem gaudio repletus inenarrabili; Rex omnium Sanctorum, exclamat, retribuat tibi. Et Imperator auerso vultu, occultè submurmurans; & tu, inquit, odium Dei omniumque Sanctorum eius habeas, qui me bonis concessis cum detrimento regni spoliare non cessas. Episcopus autem priuilegium cum manu in altum exaltans, Beatus tu es, Henrice, ait, & bene tibi erit, cui pro hac oblatione cœlum patebit; cuius anima cum Sanctis sempiterna possidebit gaudia. Videte, ait, omnes populi, considerate fideles vniuersi, talis oblatio, peccatorum fit abolitio; hoc sacrificium Deo acceptabile, animabus fit propitiabile. Hoc quoque fideles, pro posse suæ facultatis, imitari studeant, vt pro temporalibus æterna, pro transitorijs mansura obtinere valeant. Vniuersi autem, magnis vocibus Dei collaudabant magnalia, gaudentes super omnibus, quæ audierant & viderant eidem Ecclesiæ collatadonariis.

[margin: ...rico eblandita fit.]

[margin: S. Cunegūdis pro Meinvverco intercedit.]

[margin: Henricus Imp. fundū Eruete cum priuilegio offert ad altare.]

LXXX. Quarto autem Nonas Ianuarii cryptam in nouo suo Monasterio in honore S. Stephani Protomartyris consecrauit, lapidem quem-

quendam altaris, spectabilis magnitudinis à B. Leone Papa consecratum, de Ecclesia* Titemelle allatum, in ea collocauit, & adorandas eiusdem Protomartyris reliquias, cum alijs multorum Sanctorum in eo reposuit.

** Titemelle.*

LXXXI. Varijs autem modis, & temporibus, Ecclesiæ commissæ prospiciens Episcopus, oportunè importunè Imperatori institit, & nunc gratuito oblata cum gratiarum actione suscipere, nunc negata piè violentus præripere non destitit. Quodam denique tempore Imperator in Ecclesia principali missam auditurus, regali preparatura altare fecit ornari, admonens suos, Episcopi solitam inuasionem, cautius præcaueri. Episcopus autem eandem missam celebrans, post Agnus Dei pulpitum ascendit, & differentiam inter Imperij potestatem, & Sacerdotij asserens dignitatem, res diuini iuris, non esse humani honoris, & diuino cultui consecratũ ad ius pertinere Sacerdotum, Canonica authoritate ostendit. Vnde Ecclesiastica ornamenta, & sacerdotalia indumenta, super quæ & per quæ ea hora & Ecclesia diuina celebrata erant Sacramenta, eiusdem Ecclesiæ pietati & vtilitati, pontificali authoritate & banno confirmauit; & omnes suæ Canonicæ authoritati reniti præsumentes, cum suis fautoribus, cum luminibus, sanctæ Ecclesiæ Apostolica authoritate anathematizatos sequestrauit.

Meinwercus pro concione differit de Sacerdotij & imperij discrimine.

LXXXII. Episcopus autem quoddam Imperatoris tegmen egregium præcipui decoris, & mirifici operis pallium, sæpenumero obtinere desiderans, effectu caruit; donec quadam die Imperatori pluribus intento, illud fortuito rapuit. Imperator verò Episcopum de rapinæ incusans vitio, talionem debitam suo se tempore redditurum perhibuit; ille verò pallium hoc conuenientius in templo Domini pendere, quam sua mortalia membra tegere, affirmãs, minas eius se vili pendere asseruit. Sciens autem Imperator, Episcopum sæcularibus negotijs multipliciter occupatum, tam in latinitatis locutione, quam in lectione, barbarismi vitia non semel incurrere, de Missali in quadam collecta pro defunctis faciens, de famulis & famulabus, cum Capellano suo deleuit, & Episcopum pro requie animarum patris sui & matris missam celebrare rogauit. Episcopus ergo ex improuiso missam celebrare accelerans, vt scriptũ reperit, mulis & mulabus dixit: sed errorem recognoscens, repetitis verbis, quæ male dixerat, correxit. Post Missam insultans Imperator Pontifici, Ego, inquit, patri meo & matri, non mulis & mulabus meis missam celebrari rogaui. At ille, per matrem, ait, Domini, tu, more solito, iterum illusisti mihi, & non quoquo modo, verum in Dei nostri seruitio, cuius verè vindex en promittit meus iudex

Meinwercus mirifici operis pallium vel aulaum tollit Imperatori.

Meinwerci solacismus.

dex. Namq; sibi factum non pertransibit inultum. Illicò Canonicis in * Capitulũ principalis Ecclesiæ conuocatis, Capellanum Imperatoris huius rei conscium, durissimè verberibus castigari iussit, castigatumque nouis vestibus indutum ad Imperatorem nuntiaturum, quæ facta fuerant, remisit.

** Capitolium. Capellanus regius in Patherbrunnensi capitulo verberibus seu disciplina castigatur.*

Miratus autem Imperator multiplicem Episcopi erga cultum Dei deuotionem, experiri proposuit si synceriter ex Deo esset, eius intentionem; & ascitis Notarijs scribi fecit litteris aureis in scedulis. *Meinvvercce Episcope dispone domui tuæ; morieris enim quinta die.* Episcopo autem in domo hyemali ad mensam considente de superiori æstiuali domo per postes scedula per huius rei conscium occultè dimissa, ante Episcopum corruit. Ipse ea accepta & perlecta, vsu corporeæ fragilitatis, primo stupens inhorruit. Deinde ad naturæ necessaria iturus, alias per loca dispersas inuenit, & certissimæ suæ vocationis indices credens, Deo gratias egit: & ascito Vicedomino suo, omnia quæ in pecunia vel diuersarum escarum copia habuit, Ecclesijs & pauperibus erogari præcepit. Vix autem quibusdam vilibus indumentis sepulturæ suæ retentis, expeditus à curis omnibus, horam vocationis suæ gaudens expectabat, & precum laudumque insistens hostijs, vigilijs & ieiunijs, dies noctibus continuabat. Itaque transacta die quinta, cum in crypta solo prostratus, vsque in mediam noctem exitum suum præstolando, nihil corporalis molestiæ sensisset, tandem in se reuersus, esurire cœpit, & Imperatoris suspicatus, vt reuera erat machinamenta, ad cubiculum redijt; & cibarijs de foro mutuo allatis, corpus ieiunijs & vigilijs attenuatum, cibo somnoque refecit. Mane facto, Imperatore cum principibus quasi de resuscitatione Lazari gratulante, & prolixiora viuendi spatia ad exemplum & profectum aliorum à Deo sibi concessa affirmante, Episcopus antequam Missarum solemnia initiaret, pauca pro re & tempore ad populum locutus, Episcopalem irrisionem, & rerum Ecclesiæ distractionem omnibus innotuit, & eius rei authores & fautores Apostolica authoritate anathematizatos à sanctæ Ecclesiæ gremio, omniumque fidelium consortio, vsque ad condignam satisfactionem segregauit. Imperator protinus cum Imperatrice cæterisque facti illius conscijs, Monasterium egrediens, & excessum humanæ leuitatis humiliter recognoscens, discalciatus & cilicio indutus, aduentum Episcopi ante fores Monasterij publicè pœnitens expectauit. Et post missarum solemnia, egressuro Episcopo in animo contrito & spiritu humilitatis prostratus, absolutionem anathematis interuentu qui aderant, cum

LXXXIII. Henricus Imp. Meinvverco mortis metum artificio inijcit.

Meinvvercus mortem animose, magnifice & pie expectans, rerum externarum despicientiã & diuitiarum contemptum prodit.

Meinvvercus pro concione Imperatorem & alios qui mortis metum ad mouerant, excommunicat. Imperatoris publica pœnitentia.

quendam altaris, spectabilis magnitudinis à B. Leone Papa con-
** Tiatmalle.* secratum, de Ecclesia * Titemelle allatum, in ea collocauit, & adorandas eiusdem Protomartyris reliquias, cum alijs multorum Sanctorum in eo reposuit.

LXXXI. Varijs autem modis, & temporibus, Ecclesiæ commissæ prospiciens Episcopus, oportunè importunè Imperatori institit, & nunc gratuito oblata cum gratiarum actione suscipere, nunc negata piè violentus præripere non destitit. Quodam denique tempore Imperator in Ecclesia principali missam auditurus, regali preparatura altare fecit ornari, admonens suos, Episcopi solitam inuasionem, cautius præcaueri. Episcopus autem eandem missam celebrans, post Agnus Dei pulpitum ascendit, & differentiam inter Imperij potestatem, & Sacerdotij asserens dignitatem, res diuini iuris, non esse humani honoris, & diuino cultui consecratũ ad ius pertinere Sacerdotum, Canonica authoritate ostendit. Vnde Ecclesiastica ornamenta, & sacerdotalia indumenta, super quæ & per quæ ea hora & Ecclesia diuina celebrata erant Sacramenta, eiusdem Ecclesiæ pietati & vtilitati, pontificali authoritate & banno confirmauit; & omnes suæ Canonicæ authoritati reniti præsumentes, cum suis fautoribus, cum luminibus, sanctæ Ecclesiæ Apostolica authoritate anathematizatos sequestrauit.

Meinvvercus pro concione disserit de Sacerdotij & imperij discrimine.

LXXXII. Episcopus autem quoddam Imperatoris tegmen egregium, præcipui decoris, & mirifici operis pallium, sæpenumero obtinere desiderans, effectu caruit; donec quadam die Imperatori pluribus intento, illud fortuito rapuit. Imperator verò Episcopum de rapinæ incusans vitio, talionem debitam suo se tempore redditurum perhibuit; ille verò pallium hoc conuenientius in templo Domini pendere, quam sua mortalia membra tegere, affirmãs, minas eius se vili pendere asseruit. Sciens autem Imperator, Episcopum sæcularibus negotijs multipliciter occupatum, tam in latinitatis locutione, quam in lectione, barbarismi vitia non semel incurrere, de Missali in quadam collecta pro defunctis faciens, de famulis & famulabus, cum Capellano suo deleuit, & Episcopum pro requie animarum patris sui & matris missam celebrare rogauit. Episcopus ergo ex improuiso missam celebrare accelerans, vt scriptũ reperit, mulis & mulabus dixit: sed errorem recognoscens, repetitis verbis, quæ male dixerat, correxit. Post Missam insultans Imperator Pontifici, Ego, inquit, patri meo & matri, non mulis & mulabus meis missam celebrari rogaui. At ille, per matrem, ait, Domini, tu, more solito, iterum illusisti mihi, & non quoquo modo, verum in Dei nostri seruitio, cuius verè vindex en promittit meus iu-

Meinvvercus mirifici operis pallium vel aulaeum tollit Imperatori.

Meinvverci solæcismus.

dex

dex. Namq; sibi factum non pertransibit inultum. Illicò Canonicis in * Capitulū principalis Ecclesiæ conuocatis, Capellanum Imperatoris huius rei conscium, durissimè verberibus castigari iussit, castigatumque nouis vestibus indutum ad Imperatorem nuntiaturum, quæ facta fuerant, remisit.

** Capitulum Capellanus regius in Paderbrunnensi capitulo verberibus seu disciplina castigatur.*

LXXXIII.

Miratus autem Imperator multiplicem Episcopi ergo cultum Dei deuotionem, experiri proposuit si synceriter ex Deo esset, eius intentionem; & ascitis Notarijs scribi fecit litteris aureis in scedulis. *Meinvverce Episcope dispone domui tuæ; morieris enim quinta die.* Episcopo autem in domo hyemali ad mensam considente de superiori æstiuali domo per postes scedula per huius rei conscium occultè dimissa, ante Episcopum corruit. Ipse ea accepta & perlecta, vsu corporeæ fragilitatis, primo stupens inhorruit. Deinde ad naturæ necessaria iturus, alias per loca dispersas inuenit, & certissimæ suæ vocationis indices credens, Deo gratias egit: & ascito Vicedomino suo, omnia quæ in pecunia vel diuersarum escarum copia habuit, Ecclesijs & pauperibus erogari præcepit. Vix autem quibusdam vilibus indumentis sepulturæ suæ retentis, expeditus à curis omnibus, horam vocationis suæ gaudens expectabat, & precum laudumque insistens hostijs, vigilijs & ieiunijs, dies noctibus continuabat. Itaque transacta die quinta, cum in crypta solo prostratus, vsque in mediam noctem exitum suum præstolando, nihil corporalis molestiæ sensisset, tandem in se reuersus, esurire cæpit, & Imperatoris suspicatus, vt re-uera erat machinamenta, ad cubiculum redijt; & cibarijs de foro mutuo allatis, corpus ieiunijs & vigilijs attenuatum, cibo somnoque refecit. Mane facto, Imperatore cum principibus quasi de resuscitatione Lazari gratulante, & prolixiora viuendi spatia ad exemplum & profectum aliorum à Deo sibi concessa affirmante, Episcopus antequam Missarum solemnia initiaret, pauca pro re & tempore ad populum locutus, Episcopalem irrisionem, & rerum Ecclesiæ distractionem omnibus innotuit, & eius rei authores & fautores Apostolica authoritate anathematizatos à sanctæ Ecclesiæ gremio, omniumque fidelium consortio, vsque ad condignam satisfactionem segregauit. Imperator protinus cum Imperatrice cæterisque facti illius conscijs, Monasterium egrediens, & excessum humanæ leuitatis humiliter recognoscens, discalciatus & cilicio indutus, aduentum Episcopi ante fores Monasterij publicè pœnitens expectauit. Et post missarum solemnia, egresso Episcopo in animo contrito & spiritu humilitatis prostratus, absolutionem anathematis interuentu qui aderant, cum

Henricus Imp. Meinwerco mortis metum artificio inijcit.

Meinwercus mortem animose magnifice & pie exspectans, rerum externarum deficientiā & diuitiarum contemptum prodit.

Meinwercus pro concione Imperatorem & alios qui mortis metum ad mouerant, excommunicat Imperatoris publica pænitentia.

ſuis difficulter impetrauit. Imperialem igitur largius extendens
Imperator manum in opus miſericordiæ, diſtracta multipliciter re-
ſtituit, & deinceps cordetenus Epiſcopo vnitus, ad omnia quæ tam
in proprijs, quam in conſeruorum & coëpiſcoporum ſuorum ne-
ceſſitatibus expetiſſet, benigniſſimè annuit. Admiretur igitur &
veneretur à fidelibus vt meretur Epiſcopalis authoritas, & humili-
tas Imperialis; & commendetur in eis commendanda vitæ ſinceri-
tas, & meritorum tanta ſublimitas.

LXXXIV. Deuotiſſimus igitur Imperator, circa memoratum locum Pa-
therbron multis donis pijſſima largitate celebratis, quaſi in ſpiritu
quodammodo præcognoſcens ſe eo amplius non venturum, erga
dominum & eundem locum, dilectumq; ſibi Epiſcopum, ſuæ dile-
ctionis indicia non minima dereliquit. Interuentu namq; venera-
bilis Cunigundæ Imperatricis aſſiduè monentis, atq; inceſſabiliter
ei in memoriam reuocantis quod Epiſcopus Meinvvercus plus cæ-
teris fidelibus ſuis, iugi deuotione in ſeruitute regia ſudaſſet, con-
Hoinſile. tulit ei prædium quoddam Hoenſile dictum, in pago Weſtphalon
ſitum, in comitatu Bernardi Comitis, quod Epiſcopus Eccleſiæ ſuæ
nouæ mox tribuit, cum omnibus eiusdem prædij appenditijs. Die
Steinhimal. quoque eadem, aliud prædium dictum Stein ſitum in pago Weſt-
falen in Comitatu Bernhardi Comitis ei Imperator dedit; quod ſi-
bi ſuisque ſucceſſoribus ad Maioris Eccleſiæ dominium Epiſcopus
retinuit.

LXXXV. Ipſo die videlicet XVIIII. Kal. Februarij Eccleſiam ab Epiſcopo
Henricus priuilegiũ confert Eccleſiæ Monaſterij Abdinghomen. nouiter exſtructam Imperator ab omni ſæculari violenti exactio-
ne vel inuaſione ſtabiliuit & communiuit, Imperialis edicti autho-
ritate decernens, vt nulla perſona quemlibet Abbatem ipſius Ec-
cleſiæ cum ſuis fratribus ſuper bonis conceſſis vel concedendis, in-
quietare, moleſtare, aut diueſtire præſumat, aut aliqua iudiciaria
poteſtate ſe intromittat; excepto aduocato ab Abbate & fratribus
in defenſorem electo, adijciens hoc in præcepto, vt ſi quis hoc in-
fringeret C. libras auri componeret, L. regiæ cameræ; L. eidem Ec-
cleſiæ.

LXXXVI. Monaſterio quoque Cofunga nominato, in honore ſancti Sal-
Cofunga Virginum Monaſterium dotatur. uatoris, ſanctæque eius Genitricis, nec non victorioſiſſimæ Crucis
atque beati Petri Apoſtolorum principis conſtructo, quoddam
prædium regij iuris Hardinehuſen dictum pro remedio animæ ſuæ
dilectæque coniugis ſuæ Cunigundæ Imperatricis Auguſtæ, nec
non pro animabus fidelium ſuorum, quorum corpora ibi requie-
ſcunt, Erphonis Comitis, atq; Connonis eadem die in Patherbron
contulit; ea videlicet ratione, vt venerabilis eiusdem Eccleſiæ Ab-
batiſſa

batissa Ota nomine, sibiq; post hinc succedentes, proprietario ipsũ iure possiderent. Tali similiq; studio regiæ deuotionis, profecit S. Ecclesia augmento sacræ religionis; & in suo statu vigente capite, viguerunt in suo profectu membra Ecclesiæ. *Ota Abbatissa Co fungensis.*

Illius quoque temporis Episcopi sapientia & scientia præditi, subiectorum profectibus continuè erant dediti, secundas Imperij partes sanctè & iustè adiuuantes, sacerdotij rigorem nullatenus relaxantes. Inter quos vitæ merito eminebant Treuirensis Metropolis; ex qua primum sonus Euangelicæ prædicationis intonuit partibus Teutonicis Meingoz & Poppo; Coloniensis quoque Heribertus & Piligrinus. Maguntinensis Ecclesiæ VVilligisus & Erchanbaldus; Aribo & Bardo. Burchardus VVormatiensis studio suo in collectione Canonum in Ecclesia laudabilis. Traiectensis Ansfridus & Athalboldus. Mimigardeuordensis decor Theodericus & Sigifridus. Osnebruggensis Thietmarus. Hildenesheimensis Berenvvardus & Godehardus. Mindensis Sibertus & Bruno. VVerinharius Argentinæ ciuitatis. Meinhardus & Bruno VVirciburgensis. Parthenopolitanæ Gero, & * Hunfridus; Bremensis Vnuvvanus; & alij quam plures pontificia dignitate venerabiles, & sanctitate incomparabiles; quorum meritis adeò illo in tempore floruit Ecclesia, vt non sit hodie aliqua, quæ nobis eius temporis non portendat suorum meritorum insignia. Hi vt *Cherubim, virtutum suarum alas alter ad alterum concutiebant*; vt in laude Dei, orbem terra rum commouentes, meritorum qualitatibus tanquam diuersis discreti vultibus, & in corporalibus & in spiritualibus *oculati, antè & retrò*, tam in prosperis, quam in aduersis populum commissum strenuè gubernabant. Tales erant Episcopi Meinvverci contemporales. Per hos, Dominus, triumphato mundi principe, propagauit Ecclesiam, suo sacro redemptam sanguine. Hi Meinvvercum pro vitæ suæ innocentia, magna venerabantur reuerentia; cui tam in Ecclesia, quam in curia, magnam pariebat dignitatem temporalium rerum opulentia. Porro Meinvvercus digniores & prouectiores inter eos, filiali reuerentia venerabatur, vt patres; coætaneos & iuniores amplectebatur vt fratres, maiorum admonitionem & institutionem humiliter percipiens; eandemque similibus & iunioribus salubriter impertiens. Mira ei ad omnes caritas, inęstimabilis morum & verborum suauitas, vt amorem Dei in eo interius feruenter flagrantem, quodammodo intelligeres per gratiam exterius coruscantem.

LXXXVII. *Episcoporum huius ætatis illustrium præconia.* ** Memfridus* *Adi Lambertum vbi Hunfridus ad an 1023.* *Ezech. c. 1. & 10.* *Meinvverci elogium.*

Erant quoque tunc monachi quaqua versus religiosi, in vigilijs, ieiunijs, orationibus & diuinis meditationibus studiosi, *Monachi eius ætatis.*

 presen-

præsentia contemnentes, cogitatione & omni auiditate, cœlestia desiderantes.

LXXXIX. *Henrici Imp. obitus.* Postquam autem tali Imperatore tantarum virtutum haud segni executore mundus non erat dignus, ipseque pro consummatis gloriosissimè huius vitæ laboribus cœlesti brauio erat donandus, Grunæ * decumbens, cum totius Christianitatis inæstimabili mœrore, anno vitæ suæ LII. Regni XXIV. Imperij XI. Dominicæ Incarnationis cIↃ.XXIV. est defunctus, & Bauenbergam translatus in * Ecclesia SS. Apostolorũ Petri & Pauli honorificè sepultus, tumulusque etiam tali Epitaphio insignitus;

**Gronde & Grona. MSS. hic variant.*

*Sepultura. * in Monasterio S. Petri pleriq. Epitaphiũ*

Henric Augustus virtutum germine iustus,
Hæc seruat cuius viscera putris humus.
Splendor erat legum, speculum, lux, gemmaque Regum;
Ad cælos abijt, non moriens obijt.
III. Id. alij. *Idibus in ternis vexantem pondere carnis*
Iulius ætherio sumpserat imperio,
Abbatissa pia, quod reddat sancta Maria,
Hildigarda sibi iusserat hoc fieri.

XC. *Exequiæ & eleemosynæ Henrico Imp. à Meinvverco * admissa.* Episcopus autem, obitu eius audito, per totam ciuitatem Patherbronnensem omnemque Episcopatum, transitum eius agi sollenniter mandauit; & pro animæ eius remedio eleemosynas non minimas tam in alimentis, quam in vestimentis, pauperibus erogauit. Quamuis autem gauderet de patrono amisso, * doluit de solatio amisso; transfixusque doloris nimij gladio, non potuit imperare sibi, quin doleret corde & animo. Et Imperator quidem laborum suorum præmiis, inter ciues cælestis Hierusalem gaudio æternæ claritatis ineffabiliter tripudiabat: Episcopus autem vt congregata à luporum incursione conseruaret, & pro acquirendis alijs operam daret inter ciues Babyloniæ aliquandiu commorari habebat.

XCI. *Saxonum in VVerla conuentus de electione Regis. Helmvvardeshusen Abbatialis sedata.* Post obitum ergò Imperatoris soli Saxones in quodam castello quod Werla dicitur, conuenerunt; & tam de Regis electione, quam aliarum rerum necessaria dispositione, tractare cæperunt. Ibi Dominus Meinvvercus Episcopus, & Titmarus frater Ducis Saxoniæ Bernardi, quicquid iniuriarum & controuersiarum de Abbatia Helmvvardeshusen, aut alijs rebus, ad inuicem habuerũt, penitus dimiserunt: & interuenientibus Sigifrido auunculo eius, Hermanno de Westphal, Bennone, Amelungo, Comitibus, alijsque præsentibus, plenariè reconciliati; huiusque reconciliationis testes litteris sunt mandati.

XCII. *Hammonstede.* Beneficium quoque Dominæ Addelæ de Hammonstede, con-

conceſſum, Imperatore mortuo mox ad eum locum rediit, ex quo prius fuerat acceptũ. Epiſcop⁹ autem, vt ſapiẽs, ſemper ſapiẽter fecit; & ex ſubſtãtia Eccleſiæ beneficium Dominæ Addelæ ſecundum velle eius, vt Imperator conſtituerat, reſtituit, concedens ei ad terminum vitæ ſuæ Lindebningaroth, * Handelun & Dalheim cum LXXX. familijs. Hoc inſuper conſtituens, vt non ſolum corporeæ vtilitatis, & neceſſitatis remunerationem, ſed cum dies vitæ eius extremus veniſſet, ſaluberrimam animæ ſuæ experiretur commemorationem: ita vt à fratribus die XXX. obitus eius, omnibuſque anniuerſarijs Miſſæ & Pſalmodiæ celebrentur, & eleemoſynæ, ſicut in anniuerſarijs Epiſcoporum eiuſdem Eccleſiæ pauperibus erogentur; & fratres ibi Domino ſeruientes duo & duo quatuor panes, duos triticeos, duos ſiligineos, vel auenæ, X. carnes, vnam amphoram ceruiſiæ, vnam heminam plenam medonis * accipiant. Scholaſtici vero duo, & duo, duos panes, & quatuor carnes, & vnam heminam plenam ceruiſiæ inter ſe diuidant. Hæc in præſentia Sifridi, Vdonis, Bennonis, Comitum; Vriæ, Lindwich, VVicilini, Hunike villicorum, & aliorum multorum ſunt facta, & ad memoriale perpetuum litterarum ſerie firmata. O Epiſcopum idoneum de Eccleſiæ commiſſæ profectu in tantum ſollicitum; qui & corporibus vtiliter proſpicere, & animabus ſalubriter nouit conſulere.

** Lindubingaroth.*
Anniuerſaria feria Addela matrona in Agapa & eleemoſynis Epiſcoporum anniuerſarijs aquata.
** id eſt mulſi, vel mellina. vulgo Meth.*

XCIII.

Principibus autem pro electione Regis diſſidentibus, octo hebdomadibus ſolium regni vacauit; Et ſic Conradus, vnus ex regni primoribus, ſed regno antea per rebellionem aduerſus, fauentibus ſibi Aribone Moguntinenſi Archiepiſcopo, Euerhardo Bauenbergenſi, anno Domini. Incarn. M. XXV. ab vrbe condita, M.DCC. LXXVI. LXXXV. loco ab Auguſto, VI. Idus Sept. illud obtinuit; & Moguntiæ Regiæ conſecutionis * dominium obtinuit. Prima * Idus Septembris facto iterum conuentu Principum, præſente Meinvverco Epiſcopo, in loco qui Hirsfelden dicitur, meritis ſanctiſſimæ Idæ inſigni, Hildegunda Abbatiſſa in Geſeke, cum Bernardo nepote ſuo, & aduocato, prædia Vileſi, Veſperdũ, Hoddinchahuſẽ, quę olim à Sigebodone & à ſua vxore Embilã ꝓ quadã emendatione Patherbronenſi Eccleſiæ tradita fuerat, infirmare voluit: Sed in præſentia Ducis Saxoniæ Bernardi, Hermanni Comitis, & filiorum eius Henrici, Conradi, Adelberti, Bernardi, Comitum quoque Ekkihard de Aslan, Erph, Amelungi, Theodorici Freſoniæ, VVidekindi Eckike, Tiatmari fratriſque eius, & aliorum multorum, iuſto iudicio conuicta, ab omni executione prorſus ceſſauit.

Conradi Salici electio. Adi Abbatem Vrſperg. eiuſque Chronologia.
** conſecrationis*
** Idibus Septemb.*
Hirsfeldenſis conuentus.

XCIV. Conrado igitur Rege in regno confirmato, mutato regno, mutatis etiam, vt solet, amicis & consiliarijs, per suggestionem Aribonis Maguntini Archiepiscopi, Comitatum quendam Dodiconis Comitis, quem prædecessor suus Imperiali munificentia Patherbornensi Ecclesiæ dederat, ab ea tulit; & in ius Maguntinæ Ecclesiæ rudis adhuc in regno, iniusto persuasus consilio, irrationabiliter transtulit. Venerabilis autem Meinvvercus Episcopus Imperatorum deuotissimus seruitor, & amator, Marthæ sedulus satagens obsequijs non cessauit, nec quieuit suo tempore supplicando, seruiendo, quoad vsque idem Rex Imperator factus, Omnipotentis Dei, in cuius manu corda Regum sunt, instinctu, fideliumque suorum interuentu, ablata restituit, & alia quam plura regali magnificentia ei tribuit. Sciens itaque Episcopus æquum esse seruiri Regibus, & Dominis, vt Christi famulis, * ad verum prosit honorem, dilexisse bonos, & tolerasse malos, ad Regem se contulit, & dilata sapienter interim omni querela, obsequio, amicitia, beneuolentia noui Principis gratiam adipisci proposuit. Rex autem tantæ dignitatis, & nobilitatis virum debita veneratione suscipiens, amoris & honoris congrua exhibitione eum tenuit, profectusq; Romam II. electionis suæ anno in negotijs tam priuatis quam publicis fidelem & vtilem viæ comitem habuit.

Comitatus Dodiconis.

** & quod*

Meinvvercus gratia Conrardo deuinctus cum eo Romam proficiscitur.

ANNO MXXVI. & MXXVII.

XCV. Eodem anno in Natali S. Matthæi Apostoli Aribo Maguntinus Episcopus in Selingenstat concilium generale XII. Episcoporum conciuit; in quo beatæ memoriæ Godehardum Hildenesheimensis Ecclesiæ Episcopum super Gandisiesheimensi parochia, publicè conuenit, quam tamen Synodum vnanimitas fratrum in futurum annum in præsentiam Regis comperendinauit.

Synodi Selingenstad. indictio 1026 vide S. Godehardi vita c. 8.

Rege autem manente in Longobardia, Wolffgangus Patriarcha Aquilensis ei obuiam venit, imprecatusque nouo Regi prospera, Episcopum Meinvvercum consanguineum suum salutauit.

XCVI. Episcopo autem ad confirmationem Monasteriorum reliquias Sãctorum expetente, Patriarcha gratanter annuit; & corpus S. Felicis, qui sub Diocletiano * Imperatore, Beronio Præside, cum Hilario Episcopo & Taciano diacono post equuleum, & alia tormenta, cum Largo & Dionysio Martyrium consummauit, postmodum misit.

Patriarcha Aquileiensis Meinvverco offert corpus S. Felicis.

Martyrol. Pont. XVI. Martij

** Numeriano*

XCVII. Rex autem Natalis Domini Festum Yporeæ * initiauit. Inde ad limina Apostolorum tendens, feria *III.* ante cœnam Domini Romã, felici prosperitate, gaudens intrauit, & Sancto Resurrectionis die cum Gisla * Regina coronam Imperialis honoris à beato

** Eporediæ.*

Conradus cum Gisla coniuge Romæ imperiali diademate coronatur anno 1027.

Ioanne Apostolorum Vicario gloriosè percepit. Imperator autem ab Apostolico de Ecclesijs Dei, meliorandis propagandisque admonitus, salubriter obaudiuit; & perpendens hoc se multum posse iuuare, ad diuini honoris & gloriæ maiestatem, Ecclesias intra Imperij sui contiguum constitutas sublimare, & de rebus suis ditare: pariterque sciens ad Imperialis potentiæ dignitatem pertinere, bene sibi domi & militiæ seruientibus condignam seruitutis remunerationem exhibere, interuentu Gislæ Imperatricis suæ contectalis, & filij sui Henrici, Brunonis Augustensis Episcopi, Hermanni Marchionis fratrisque eius Eckihardi, quandam curtem ad ius Imperiale pertinentem Eruete dictam in pago Engere in Comitatu Marcvvardi Comitis sitam, cum omnibus appenditijs, & vniuersis vtilitatum, quæ inde prouenire poterunt attinentijs, cum banno in mercatu etiam, qui apud eandem curtem solet haberi, Domino Meinvverco, qui sæpè & multum frequenter, & fideliter seruierat, ibidem in Roma, Sabbato sancto Paschali hebdomade, VII. videlicet Idus Aprilis donauit. Proximâ die Dominica regressus, ac peruasâ circumquaque potestatiuè ea regione, in pace repatriauit, & Natiuitatem S. Ioannis Baptistæ nouus Imperator in Werle * celebrauit. Vbi in bona senectute defuncto Henrico Duce Baioariæ fratre Imperatricis Cunigundæ, filio suo Henrico, eundem ducatum Principum delectu commendauit.

Eruete donatio Meinvverco

Roma à nouo Imp stabilitur.

** M.S. Imbripolis.*

Henricus Baioariæ Dux moritur Imbip.

Imperatore ergo reuerso, ipso anno facta est generalis Synodus XCVIII.
Franconofordi Episcoporum XXII. in qua præsidente Imperatore, beatus Godehardus Hildenesheimensis Episcopus diœcesin suam super Gandenesheimẽsi parochia, canonica synodaliq; censura, iudicio *VII.* Episcoporum contra Aribonem Maguntinum Archiepiscopum retinuit. In eadem Synodo Domina Sophia Nõnas suas, cogente synodali decreto, ab Archiepiscopo recepit, & Gebchardus iuuenis, frater Imperatoris ibidem arma deponens, Clericalem tonsuram inuitus accepit.

Synodus Francofordiẽsis Vita S Godehardi cap 9.

Gebehardus frater Conradi Imp fit Clericus. Consule Lamberti Chron

Primo * anno Henricus filius Imperatoris vnctione Piligrini
Coloniẽsis Archiepiscopi Aquisgrani Rex factus. Ipso anno Aribo XCIX.
Moguntinus Archiepiscopus in Gerzleci Synodum generalem cũ suis Suffraganeis Episcopis habuit. In qua inter cætera Ecclesiastica negotia, quidam homo ingenuus de homicidio Sigifridi Comitis incusatus candenti ferro se expurgauit, & ex decreto Synodi post duas noctes illæsus apparuit.

** 1028.*

Henricus III fit Rex.

Synodus in Gerzleci Aribonis Mogunt vita S Go- C. debar c cit.

Eodem etiam anno Miseco Sclauorum Princeps, Orientales partes Saxoniæ cum exercitu violenter inuasit, & incen-

Irruptio Misecomis Polonorum

Ducis in Saxoniam dijs ac deprædationibus peractis, virorum ac mulierum, paruulorumq; innumerabilem multitudinem, miserabili, & inaudita mortificatione, trucidauit.

CI. Episcopo autem sedulò domi forisque obsequente, Imperator ei ad omnia, quæ expetisset, fauit, & inter cætera, quæ rationabiliter expetitus liberaliter annuit XIII. Kal. Septembris in Walahussen talia bona, qualia ab ipso vel ab vllo antecessorum suorum regum, Imperatorum, seu cæterorum hominum Patherbronnensi Ecclesiæ collata sunt, in Abbatijs, in Comitatibus, in Forestis, in telonijs, in Monetis, in Mercatis, in Bannis, in immunitatibus, in omni districtu, in prædijs maioribus & minoribus, in mancipijs vtriusque sexus, siue in omnibus pertinentijs ad hoc iure ac legaliter aspicientibus, interuentu suæ coniugis Gislæ Imperatrici, & amantissimæ prolis Henrici Regis, imperiali præcepto stabiliuit, & confirmauit, vt nullus temerario ausu aliqua de rebus Ecclesiæ auferre, aut sine præfati Episcopi Meinvverci suorumque successorum permissione se intromittere præsumat. Sed eiusdem Ecclesiæ prouisor tali iure ac lege, quali Archiepiscopi, & cęteri Episcopi res ad suum Episcopium possidēt, omnium hominum contradictione remota, bona concessa, vel concedenda, potestatiuè possideat.

Confirmatio bonorum Ecclesiæ Patherbron. à Conrardo Imp.

Immunitas & libertas Ecclesiæ.

CII. XVIII. autem Calend. Octobris sequentis anni, qui fuit post obitum Henrici Imperatoris sextus, facto in Hirsfeld conuentu principum, Episcopus Meinvvercus aderat; ibique veniens Brun Comes cum vxore sua Idar, infirmare voluit traditionem, quam in prędijs Suttesburck, Betauen, Wallenstedd fecerat. Episcopus autem quasi sapiens tanta prædia perdere nolens, Dominæ Idæ vsque ad exitum vitæ suæ LXXX. aratra in reconciliationem dedit, & astantibus legitimumque huic rei testimonium perhibentibus Bernardo duce, Hermanno Comite, & filio eius Henrico, Conrado, Adelberto, Bernardo, Comitibus quoque Eckihard de Aslan, Bernardo, Erphone, Theodorico Fresoniæ, Widukindo Eckihard, Amelongo, & fratre eius Ecberto, legali iure hæc firmata obtinuit; hoc fideliter decernens vt si aliquis aratra Dominæ Idæ concessa auferret, ille omnia prædia sua sine contradictione reciperet.

Hirsfeldia Principum conuentus an 1029. possessiones Ecclesiæ Patherbr. vindicantur.

CIII. Nobilis quoque quidam Hathamarus nomine, prædium quoddam in loco Lemmonehusen dicto, hereditario iure possedit; quod cuidam Hathaldo seniori suo promissionibus illius illectus, absque voluntate hæredis legitimi tradidit, postea Hathamarus, imperáte Domino, obijt, & prædium ei, matrique suæ iniustè abstractum, prædictus Hathaldus suæ concubinæ, filiæ videlicet Bernardi Comitis, quasi pro dotis causa donauit. Hathaldo quoq; post longum

tempus

tempus mortuo, Berthilt mater Hathamari in præſentiam Conradi Imperatoris eiulando venit; ſuumque prædium iniuſtè ſibi ablatum, multum conquerens, regali clementia ſibi reſtitui ſuppliciter petit. Imperator verò miſericordia motus, vim patienti benignè condoluit; & interuentu Gislæ Imperatricis, conſilioque Vdonis, Hermanni, Eckihardi Comitum, aliorumque multorum eidem Berthildi prædium iniuſtè ablatum, poteſtatiuè reſtituit: Berthildis verò memor ſalutis æternæ ipſum prædium per aduocatum ſuum Reinerum, cum conſenſu, & voluntate vxoris ſuæ Modumnæ, iuſtiſſimæ hæredis ſuæ, Eccleſiæ Patherbronnenſi in proprium tradidit: eique Epiſcopus Meinvvercus quandam decimationem in villa Thesli ad terminum vitæ ſuæ conceſſit. Huic rei Herimannus, Vdo, Eckihardus Comites, & alij plures teſtimonium legitimum dabant; & inſuper omnes maiores & nobiles, qui eo tempore in Laem * viuebant. *Berthildis matrona donatio.* *Laeni.

CIV. Pauper quoque quidam Boia nomine, ad Imperatorem veniens ſe cum matre ſua prædiorum Vflan & Richvvardeſſun, quæ Epiſcopus ab Aludrico de Rangum graui pecunia comparauerat, legitimuum perhibuit hæredem. Epiſcopus autem pro amore Chriſti eidem Baia vnum equum, & V. ſolidos, vnum laneum pannum, ad reconciliationem dedit; & præſentibus Hunfrido Magdeburgenſi Archiepiſcopo Cathaloe Epiſcopo, Lutgero, Burchardo, Aludrico Comitibus, Varatra ad X. ſolidos denariorum in beneficium vſque ad exitum vitæ ſuæ ei conceſſit. *Meinvverci æquitas.*

CV. Anno autem Dominicæ Incarnationis MXXX Conradus Imperator difficili, periculoſoque itinere regionem Vngariorum peruaſit; & deuotè ſibi Epiſcopo vbique obſequente, interuentu Gislæ Imperatricis, filijque eius Henrici Regis Kal. Iunij in Merſeburg quondam Bernardi Comitis prædium Barberch dictũ, cum X. manſis circa eundem montem adiacentibus, in pago Michtercha in comitatu Haholdi Comitis ſitum, teſtamentaria authoritate ei contulit; quod ideo hæreditario iure in Imperialem poteſtatem ſucceſſit, quia idem Comes Bernardus ſpurius, quod vulgò Wanburtich dicunt, fuit. Epiſcopus autem pro collatis, gratias non minimas egit; & videns ſe laborem ſuum non in vanum conſumere, magis ac magis pro obtinendis alijs inſudare cœpit. Miranda autem in tantæ dignitatis & nobilitatis viro, continuæ ſeruitutis, & laboris pro Eccleſiæ commiſſæ profectu inſtantia. Ac notanda & laudanda in eo maximè amoris Dei flagrantia, digna ſanè Epiſcopalis dignitatis, quæ propter Deum maiori ſe ſubdens, Dominum in poteſtate eminentiori, quæ ab eo eſt, venerari nouit. *Meinvverci cum Imp. Conrardo in Hungaros expeditio* *Barberch Meinvverco donatur.*

Digna quoque Imperialis maiestatis, qui laboris & amoris sibi exhibiti negotia esse nesciuit.

CVI. *Conrardus Imp. Meinvvercum cumulat beneficijs.* Vbique ergò fidus & indiuiduus Comes Imperatori Episcopus existens, proximo anno secum Alistede venit; & prædia quæ habuerunt Bernardus & vxor eius Hareka, in locis Alsslaen, & Eltinum in pago Paderga, in comitatu Annilungi Comitis XIII. Kalend. Feb. ab eo obtinuit. Post hoc Goslariam diuertit XI. Kalend. Martij, vbi prædia Bennenhusen, VValabroch, Padenbroch sita in pagis VVetiga, & Tilithi in Comitatu Widikindi Comitis ei Imperator contulit. Ibidem die eodem, interuentu Gislæ Imperatricis, & filij sui Henrici Regis, & iuge seruitiũ Episcopi sæpissimè & fideliter impensum sibi prædium Hemhusen, VVunden, VVindilin, Voderord, Altendorff, Ronebeisun, Sondereffen, Hisari Hameressen situm in pago Auga in comitatu Conradi Comitis, cum Attinentibus, Harconum & Ricardum etiam cum suis omnibus Imperator Pather Ecclesiæ tradidit.

CVII. His actis, quidam vir VVittilo nomine Imperatoris Conradi serenitatẽ adijt, humiliter exorans vt prædium Sannabiki dictum, situm in istis villis Hornam, Frodinedorff, Vinesbike[illegible]asseti, Knetahusen, Buckinhusen, Bennenhusen, Bruni, Berchen, Homan, Holthusen sua, vxorisq; suæ Odæ, filiæq; eorum Cæciliæ, necnon Gerburch, filijq; eius Hodonis petitione, ac collaudatione ad suam Imperialẽ manum accipere curaret, & prædium Eneriri, quod Regiæ fuit proprietatis, illorum è contra ditioni subiugaret. Quorũ desiderio Imperator primatũ suorũ satisfaciens consilio, id quod illorum erat ad suas manus recepit, & illorũ ius, hoc, quod sui erat iuris amicabiliter remisit. His omnibus ita transactis, prædictum prædium Sannabiki quod tunc Regiæ iudicabatur esse ꝓprietatis, *Sannabiki Patherbr. Ecclesiæ accedit.* in Comitatu Widikini Comitis in pago VVettika, interuẽtu Gislæ Imperatricis, Henrici Regis dilectæ suæ prolis, nec non Hermanni Marchionis, Meinvverco Episcopo, suisq; successoribus ad vtilitatẽ Pather Ecclesiæ *III.* Non. Aug. in perpetuum tradidit Recordatũ se dicẽs, non in hoc tantũ, sed in alijs, sibi adhuc, Deo volente, ab eo tradẽdis prædiis, q. suum seruitiũ deuotius, & ceteris Pontificibus frequentius, non quasi vno, sed ferè in omni tempore anni habuerit. Magnæ deuotionis & fidelitatis seruitium, tam euidens Imperialis maiestatis habens testimonium.

CVIII. *Conrard Poloniæ fines vastat.* Tempore autem autumnali Imperator Sclauos cum parua Saxonum manu inuasit, & Misecconẽ diu sibi resistentem, Lutizi cum aliquot vrbibus, & præda, quæ prioribus annis in Saxoniæ partibus facta fuerat, restituere, pacemq; iuramento firmare coëgit.

Mona-

CIX. Monasterio autem, quod in Occidentali parte Patherbrunnensis Suburbij Episcopus inchoauerat, pleniter & decenter, cum omnibus claustralibus officinis consummato, ab Imperatore hoc dedicandi ac consummandi licentiam petijt, & accepit. Regressusq; dedicationi attinentia cum summa abundãtia præparari præcepit. Misso autem à VVolffgango Patriarcha Aquilegiensi corpore S. Felicis cum duobus pallijs, v. Non. Octob. Episcopus in eodem Monasterio cum maxima Cleri, totiusq; ciuitatis populi frequẽtia illud excepit. Et experiri volens salutis ipsius auxilio, si sibi, suoque succurrere posset populo, rogum maximum in medio claustri sub diuo fieri præcepit, in quem cum tertio corpus misisset, totiensque in fauillam redactus ignis fuisset, cum maxima omnium exultatione, & laudum iubilatione corpus manibus proprijs excipiens, super principale altare detulit, & omnium venerationi solemnem sanctum illum deinceps haberi instituit.

Meinvvercus se ad Monasterij Abdinghouensis dedicationẽ & dotationẽ accingit. S. Felicis corpus a VVolffgãgo Patriarcha Aquilegiẽsi Patherbrũnã missum. Meinvver. reliquias sed vulgari examine probat.

CX. Oblationis ergò, quam pro spe suæ salutis & incolumitatis, ꝓ remedio animæq; suæ, omniumq; parentũ suorũ, Dño offerre disposuit: testes & cooperatores idoneos adhibuit. Ascitisq; Hunfrido Archiepisc. Parthenopolitano, & Episcopis bonæ memoriæ Godehardo Hildenesheimẽsi, Siberto Mindẽsi, Sigifrido Monasteriẽsi, alijsq; quatuor, eos nuptijs suis festiuis interesse petiit. Maguntinus autẽ Archiepisc. Aribo eodem anno Romã ꝓfectus orationis caussa, in reditu, VIII. Id⁹ Apr. obierat. Et Bardo VVerdenẽsis Abbas, qui Imperatricis machinamẽto subintrauerat, quiq; ante paucos mẽses Arnoldo Abbati ab Hersfeldẽsi regimine deposito, successerat, variis negotijs occupat⁹, secũdũ desideriũ Episcopi, interesse nõ poterat. Soleñitate ergò omniũ Sanctorũ Kal. Nou. in ciuitate Patherbronnẽsi cum prædictis Episcopis, & iñumerabili multitudine ꝓmiscuæ ætatis & dignitatis festiuè celebrata, sequẽti die Episcopis præsentib⁹, & sua auctoritate fauẽtib⁹, Monasteriũ suum in honore B. Mariæ perpetuæ Virginis, sanctorũq; Apostolorũ Petri & Pauli, atque omnium Sanctorum, deuotissimè consecrauit, & in dotem eius prædia hæc sollenniter delegans. VVithun, Gelondorff, Merebeke cum Ecclesia, Rimi, Eriburch, Goltbeke, Bodenhuse, VVald, Mañickhusen, Hauergo, Medere, Baldhornũ cum decima, Lessete cum decima, VVarbeke, Hoẽsen, Radmeheim, cũ capitali decima, super dimidiã curtem cum familia. Villã in Rutten, curtẽ cum familia, & decima super omnem parochiam, capella in Vorthusen ad eandem Ecclesiã pertinentem. In Teisterbãt curtem cum tota familia matrem Ecclesiarũ, in Tiullon cum quatuor Capellis attinentib⁹, Nivveld, Hellere, Hasen, Gamberen, cũ decimis earũ.

Oblatio fundorum & prædiorum quæ incredibili magnificẽtia Meinvvercus abbatiæ abiecon-structæ legauit. Aribo & Bardo Archiepisc. Mogunt.

Dedicatio Monasterij

 Burg-

Burgnon, item Burchnon, Antepo, cum omnibus ſuis pertinentijs, & ceteris, omnibusq; quomodocunq; donari poſſunt vtilitatibus, Mundiburdium & tuitionem Omnipotentis Dei, omniumq; Sanctorum commiſit: admonens, & conteſtans, ſub nomine Domini noſtri Iesv Chriſti, vt nullus ſucceſſorum ſuorum, ſiue alia aliqua perſona magna vel parua, contra Eccleſiam Dei ſeruiens foris aut intus, eidem Monaſterio, rebusq; ſibi conceſſis, ſeu concedendis, aliquam violentiam, ſeu rapinam inferre, vlla temeritate vel de præfato Monaſterio aliqua auferre, vel imminuere, de theſauris vel prædijs, vel monachis ibidem conſtitutis, vel conſtituendis, vim aliquam ſiue moleſtiam irrogare præſumat. Eccleſiam quoque in Haltenhuſen cum banno Epiſcopali cum tribus capellis attinentibus eidem Monaſterio delegauit; & ne quid Eccleſiaſticæ dignitatis ac vtilitatis temporalis in aliquo ei deeſſet, ſolerter proſpicere curauit.

CXI. *Ornatus & ſupellex Monaſterij noui.* Iſte eſt autem ornatus quem eidem Monaſterio tradidit, quemq; frater Andreas conſignante Abbate Sigehardo in cuſtodiam recepit. Tabula ante principale altare argentea, Calix aureus VIII. marcarum examinati auri LXXII. lapidum decoratus ornatu. Calix fuſilis argenteus XXX marcarum, in quo opere, paſſio S. Stephani protomartyris continebatur. Calix argenteus minor XXII. marcarum. Calices minores diuerſæ qualitatis & quantitatis puriſſimi argenti VI. Cruces argenteæ duæ cum baculis. Candelabra duo tertiam dimidiam marcam examinati argenti habentia. Cuppa argentea, Ampullæ argenteæ V. Dalmaticæ V. Caſulæ XIV. Stolæ auro textæ VII. ex quibus vna habuit XXVII. tintinnabula, alia XXI. adiunctis ſingulorum, & mappularum * pertinentes. Item aliæ VII. Subtilia III. Cappæ XXV. Pallia coccinea XII. Coopertoria altaris varij generis VI. Mappulæ coccineæ IX. Offertoriola coccinea duo, Dorſalia lanea V. horalia V Cortinæ V.* Bandalia VII. Tapetia XIII. Albæ L. cum ſuperhumeralibus ſuis & Zonis. Coopertoriũ * analogi coccineum, Lapides cryſtallinos XXXIII. Coronam argenteam ante principale altare continens in feſtis præcipuis XII. candelabra in honorem omnium Apoſtolorum. Aliam coronãq; que argenteã in medio Monaſterij, continet LXX*II.* candelabra in honorem LXX*II* diſcipulorum, & alia multa, ac diuiſa ad Eccleſiaſticum apparatum pertinentia.

** vexilla.*
** analogij, ſuggeſti ex quo verbũ Dei annunciatur.*

CXII. *Abbatis libera Electio.* Liberam quoq; poteſtatem Abbatem eligendi ſecundũ timorem Domini ad regularis auctoritatis firmamentum, ſua Epiſcopali cõceſſione eiuſdem Eccleſiæ filijs ſtabiliuit, & confirmauit; ita vt damnationem, & vltionem inuaſoribus Eccleſiæ à Deo prædeſtinatam in-

tam incurrat, quicunq; in hac re per aliquam violentiã, vel per malignum consilium eis obstiterit, & suam traditionem, & constitutionem atque licentiam liberalem infringere, vel permutare quolibet ingenio tentauerit.

Super his, atque alijs Monasterij vtilitatibus, facto testamento, Episcopus pijssimus præfatus, & ceteri Episcopi præsentes, sibi in confirmationem singulatim ad pulpitum succedentes, sua illud pontificali authoritate, & banno terribili, ac formidabili, stabilire, firmare, & roborare curauerunt: vt videlicet, si quis extra huius testamenti seriem cœnobio Episcopi quodlibet dispendium siue iniuriam irrogare tentauerit, Omnipotentis Dei, Sanctorum eius iram, atque offensam incurrat, & in die iudicij, si non emendauerit, diuino maledicto subiaceat, Ite maledicti in ignem æternum, &c. CXIII. *Testamenti siue Donationis confirmatio.*

Constituit autem non census, vel debiti, sed inuiolabilis caussa dilectionis, vt Abbas prænominati Monasterij omni anno in Dedicatione suæ Ecclesiæ, Episcopum, si præsens est, Canonicosque suos, ad conuiuium inuitet, nihilque aliud aliquid præterquam quod caritas dictauerit, aliquando persoluere cogatur. Hanc traditionem Comes Amelungus summus matris Ecclesiæ Aduocatus, manu sua de altari suscepit, & Regiæ potestatis banno in comitatu suo stabiliuit. CXIV. *Inuitatio annua Episcopi & Canonicorum.* *Amelungus Ecclesiæ Patherbr. Aduocatus*

Super his præsentium, atque futurorum orationes sibi apud Dominum Episcopus prodesse obsecrauit, vt ipse sibi mercedem in die iudicij restituat, pro cuius amore se incepisse dixit, & perfecisse. De prædijs autem eidem Ecclesiæ collatis, VVithun, Rune Merebeke, Goltbeke, Botenhusen, VValtmannichusen, Hauergo, VVanbiche, & bona in inferiori terra hereditario iure possederat, Docre * verò & Driburch, ac Hoensile Imperator Henricus ei ad ipsum Monasterium dederat, Gelantorff quoq;, vt prædictũ est, à Dña Godrima & filio eius Hodam obtinuerat; Lesseте verò quædam nobilis mulier ad ipsum Monasterium dedit, de quo Episcopus cœnam fratribus prouideri dispositione Cellerarii instituit. Decimas autem super curtes infra Episcopatum constitutas eidem Monasterio delegatas ei concessit: & super mansos attinentes, quo prius soluerat solui permisit, nolens maculare alterius iuris immunitionem tanta à se constructũ deuotione. Ab omni autem hostilitio * & sæcularium exactionum negotio, ipsum Monasterium liberum, & immune esse constituit; & ad innuendam futuris, & prædia ipsius transituris tam construentis deuotionem, quam constructi in Crucis Trophæi speciem & designationem *

Hostilitium ius pascendi mactandique bones Domini commodo olim Mat-

 tionem

ctionem per omnia prædia eo pertinentia crucem siue in portis, seu alijs eminentioribus locis figi præcepit.

CXV. Monasterio ergo hoc, Anno Dominicæ Incarnationis MXXXI. Indictione XIV. IV. Nonas Nouembris, vt dictum est, solenniter consecrato: post festum proximum Natalis Domini Episcopus Imperatorem Patherbronnam inuitauit; vbi interuentu Gislæ Imperatricis, suæque amantissimæ prolis Henrici Regis, & Egilberti Frisingensis Episcopi, quæ idem Monasterio in quibuscunque rebus Episcopus contulerat, imperiali præcepto Imperator stabiliens, confirmauit, & corroborauit, eo videlicet tenore, vt sub plenissima immunitatis tuitione hæc consistant, & sub imperialis auctoritatis defensione, præfatæ Ecclesiæ fratres ea possideant; ita, vt nullus iudex publicus, vel quilibet aliqua iudiciaria potestate preditus, loca vel possessiones eidem Ecclesiæ concessas, vel concedendas ad causas iudiciario more audiendas, vel freda, tributa exigenda, mansiones, vel * pratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsorum tam litos, quam & ingenuos super terram eorum commanantes, contra rationem dispergendos, vllo vnquam tempore ingredi audeat; neue vllas publicas functiones, aut redibitiones, & illicitas occasiones requirere, vel exigere vllo modo præsumat: sed prænominatę Ecclesiæ Abbas cum suo Aduocato, quem communicato fratrum suorum consilio in defensorem elegerit, causas rerum agēdarum sagaciter prouidens, & sapienter disponens, suis suorumq; fratrum vtilitatibus, & omnibus fideliter & vtiliter prospiciat; hominibus autem liberis, eidem Ecclesiæ collatis, qui Saxonicè dicuntur Malmanandæ, regiæ auctoritatis defensionem concedens, quæ quod fiscus regius de eis consequi debuit eidem Monasterio contulit, quæ Episcopus diuersis vsibus assignans, censum horum Lesete soluentium, ad prouisionem luminum in dormitorio deputauit.

Monasterij dicati fundatique tempus. Conrardus Imp post Natalem Domini anno 1032. Patherbronnæ confirmat fundationem Monasterij.

** paratas*

** liudos*

CXVI. Taliter vir Dei spe cælestium bonorum animatus, & consilio & auxilio Christianissimi regis Henrici eiusdem nominis secundi, Imperatoris primi, venerabilisque Cunigundæ Imperatricis in omnibus adiutus, & confortatus, Monasterium hoc, vbi nouissimam tubam expectare disposuit, monasticæ vitæ amore maxima deuotione inchoauit, & Episcopatus sui anno XXIII. Regni Conradi eiusdem nominis secundi VII. Imperij IV. vt dictum est, consummauit, & ad alia construenda, licentiam ab eodem Imperatore petijt, & impetrauit.

S. Henrici & Cunigundæ munificentia & ope Monasterium Meinwerceus absoluit.

CXVII. Imperator autem à ciuitate Patherbronnensi cum Episcopo diuertēs, Hiltivvardehusen venit, vbi primo mane sequētis diei XV. scili-

scilicet Kal. Ianuarij, interuentu Gislę Imperatricis, & filij sui Henrici regis, & præfati Egilberti Frisingensis Episcopi, & ob frequens, deuotumq; seruitium suum, quandam regiæ proprietatis Curtem Gardenebike nominatam in pago * Laen in comitatu Hermanni Comitis sitam, cum omni sua integritate, vel quicquid prædij habuit, in villis Humnadal, Moldugauel, Lindeluelhusen situm in eodem pago, & in comitatu ipsius Comitis, cum omnibus attinentibus Episcopo dedit, vt ipse fidelis suus, siue longè, siue prope esset, suæ deuotissimę seruitutis eum non immemorem esse recognosceret. Tale testimonium suæ seruitutis, & fidelitatis veraciter decuit eum, qui in omnibus, & super omnia sinceriter dilexit Dominum.

Conradus Imp. Meinwercum donat prædio Gardenebike.
** Lachui.*

Imperator autem à Hiltvvarteshusen progressus, Fridislare tetendit; vbi beneuolentia eius, prædictorumque instantia interpellatus, Comitatum Hermanni Comitis situm in istis tribus pagis, Auga, Hetega, Hessiga, eodem die ei contulit. CXVIII.

Item Comitatu.

Tempore verò autumnali Saxoniam ingressus, Magetheburg deuenit; vbi interuentu Gislæ Imperatricis, & carissimi sibi filij Henrici regis, ei Ecclesiæq; commissæ sibi VI. mancipia quorum hæc sunt nomina * Thietfart, Linza, Hetegrin, Ethilier, Athalvvart, VViebburg, cum omnibus eorum substantijs dono suæ magnificẽtiæ XII. Kalend. Septemb. delegauit. Beata, & beatificãda æterna memoria dantis, & accipientis; animaq; cum Christo Domino sempiterna possideat gaudia XII. Kal. Septemb. CXIX.

Mancipijs.
** Thietbart presbyter.*

Episcopus ergò pro obtinenda cælesti Hierusalem Ecclesiam ad similitudinem sanctæ Hierosolymitanę Ecclesię facere disponens, VVinonem Abbatem de Helmvvardeshusen, quem de monachis ciuitatis suæ ibi præposuerat, ad se accersiuit; eumque Hierosolymam mittens mensuras eiusdem Ecclesiæ, & sancti sepulchri deferri sibi mandauit. CXX.

Meinvvercus Ecclesiam meditatur ad instar sepulcri Domini Hierosolymis.
VVino Abbas Helmvvardeshusen Hierosolymam adit.

Nactus autem opportunitatem temporis, comitatum Dodiconis Comitis ab eodem Imperatore ablatum, per suggestionem Maguntini Præsulis, eodẽ Præsule mortuo, opportunè, importunè cæpit requirere: timẽs, si perdita negligeret, se ante Deũ in acquirendis alijs, parũ proficere. Imperator, a multimoda eius erga Deum cõperta deuotione, iustis eius desiderijs gratuitò in omnib. annuit; & quærens opportunũ tempus voluntati eius satisfaciendi ꝓximo * anno IIII. Idus Maij Nouiomago, prædium in Marsfelde in pago Rettega in Comitatu Vdonis Comitis situm interuentu Gislę Imperatricis, & dilecti filij regis Henrici, ob seruitium secundum votum suum sibi sæpè impensum, cum omnibus attinentibus & mancipijs vtriusque sexus, ei contulit; & sic subsequente IIII. Nonas CXXI.

Meinvvercus Dodiconis Comitatum recuperat.
** 1034.*

Augu-

Augusti totum Comitatum Dodiconis Comitis situm in locis, Hase, in tergo Metgou, Boteresge, quem Bernardus Comes possedit in Limburch Patherbornensi Ecclesiæ reddidit: & præcauens, ne aliqua disceptatio postmodum fieret, Comitatum qui situs est in Elumga, Maguntino contulit; hoc decernens, vt si quis diabolica suasione seductus, hæc infregerit, sciat se odium Dei Sanctorumque eius habiturum, & libras auri puri compositurum: medietatem regiæ cameræ, & medietatem Patherbornensi Ecclesiæ.

CXXII. Reuerso autem VVinone Abbate de Hierosolymis, & mensuras eiusdem Ecclesiæ, & sepulchri sancti reliquias deferente, cæpit Episcopus ad similitudinem eius, Ecclesiam S. Dei Genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ, ac beatorum Apostolorum Petri & Andreę, extra Patherbronnensem ciuitatem in orientali parte construere, in qua Canonicos Deo seruientes congregauit, quibus victum & vestitum de bonis proprijs subministrauit. Celeriter autem constructa Ecclesia, sentiens diem mortis subimminere, Archiepiscopos Bardonem Maguntinum, Hermannum Coloniensem, & Brunonem Episcopum VVirciburgensem asciuit, eorumque testimonio, Anno Dominicæ Incarnationis MXXXVI. Indict. IV. VIII. Kalend. Iunij eam dedicauit. In ipsa autem die sanctificationis Ecclesię benedictione peracta ante Missarum solemnia, sermone ad populum finito, more aliarum Ecclesiarum Deo consecratarum, eam dotauit; dans ei curtem vnam in Heldung, quam ex hęreditate paterna possedit; duas precariè acquisitas, vnam in VValitchi, alteram in Aschiki, & vnum * Vorwerck in Asibick. Vnam curtem in VValle. Quia verò de predijs in confinio tantum non habebat, vt sufficere possit ad vsus Ecclesię & Deo seruientium in ea; consilio fidelium suorum accepto, omnes decimas subterscriptas de dominicalibus curtibus ad Episcopatum pertinentibus eidem Ecclesię dedit. Quarum prima est Enenhuse, & XIII. Vorewerc, ad eam pertinētes Stidinam, * Bendisle, Costili, Bednihusen, Heddinhusen, Dalhen, Ghilari, Hilimari. Suatharon, Berchusen, Patherbrunnē, Brockhusen, Balhorn, Sitheim, & III. Vorvvercad eam pertinentes; Kirckdorpe, Holten, Sivvardesse, Ingenhusen, & IIII. Vorvverk ad eam pertinentes; Glasan, Aschabruch Tuna Benknum, & IV. Vorvverc ad eam pertinentes, Berchusen, & V. Vorvverc ad eam pertinentes; Bikesethin, & III. Vorvverc ad eam pertinentes. Helegamkyrcham, & duo Vorvverc ad eam pertinentes. Luthire, & duo Vorvverc ad eam pertinentes: Hegnihusen, & IV. Vorvverc ad eam pertinentes. Aginhusen, & VI. Vorvverc ad eam pertinentes: Nithe, & IV. Vorvverc ad eam pertinentes. Heristalli, & V Vorverc ad eam

Meinvvercus Ecclesiam Bustorpianã extruit, & Canonicos ibi congregat.

Dedicat illam in præsentia Archiepiscoporum.

Dotat variis aßignatis prædiis.

** Vorvverck, certus arui modus: vox à sulco & aratione tracta videtur*

** Bennidisla.*

ad eam pertinentes; Dasburg, & *II.* Vorvverc ad eam pertinentes, Warburg, & *III.* Vorvverc ad eam ptinentes. Culte, & *III* Vorvverc ad eam pertinentes. Hirisunthusen, & *III.* Vorvverc ad eam pertinentes Kurbike, & *IV.* Vorvverc ad eam pertinentes. Vilisi, & *I.* Vorvverc ad eam pertinentem. Asbike, quæ est iuxta Hursti. Ipsis autem villicis qui domos has prædictas inhabitabant, vel his qui post eos ponendi sunt, nihil omnino nisi XV. iugera pro vestitu permisit, alia vero omnia, quæ laborauerint in agro vel nutrierint in domibus, tam propria sua quæ habent, aut postea, Deo annuente, possessuri sunt, quam ad Episcopalem potestatem pertinentia, quadrupeda siue pennata, more solito absque vlla contradictione addecimare constituit. Vt autem nulla ex his prætermitteret, quæ à Domino data essent; dedit & decimam in Sunthi super armenta sua, & super examina apum fideliter Deo, & Domino nostro Iesu Christo, sanctoque Spiritui offerens vota sua. Constituit autem, vt si quis eorum, qui videntur his omnibus præesse, præsumptuose hanc traditionem per malam voluntatem aut propter nequitiam cordis sui, irritauerit, & secundum eius dispositionem decimam non dederit, dicens, se iustè non daturum, & hoc à procuratore fratrum vel ab ipso Præposito loci, vel quod maius est, omnino fratrũ querimonia proclamatum fuerit, si Ministerialis huius rei rector est, iuramento se in reliquis purgabit, si cito, * iudicio ferri igniti, synodali sententia se liberabit. Ne autem alicui successorum suorũ non bonæ voluntatis viro, neque amorem Dei in corde suo retinẽti, mensæ suæ stipendia Episcopus diminuisse videatur, sciat eum has decimas, & de hæreditarijs & acquisitis bonis centies restituisse. Ponebat & terminum, vt vnaquæque solet habere Ecclesia, audiente Clero vniuerso, & confitenti coram omni populo congregato, hæc omnia sine vlla contradictione posse fieri. In primis villam hanc, quæ dicitur Aspitara; aliam, quæ vocatur Hildelinghusen, tertiam, quæ vocatur Hassenthusen, quartam Hahensili, quæ vulgari verbo dicitur Quadin, quintam Asbinethusen. Super hæc omnia cum non possent habere vllam vtilitatem syluarũ, potestate Episcopali dedit eis in Bemdisla, & in Marchusen Thurintorum, Rengithenhusorum, Hildemhusorum, Aspetarorum, in vnaquaque hebdomada pondera VI. plaustrorum. Dedit quoque ad honorem & vtilitatem Ecclesiæ eiusdem, partem Sunderæ suæ in Orientali plaga, via quæ vadit ad vrbem Patherbron vsque in Asbithinchusen. Harum rerum priuilegium propriis manibus sigillatum eiusdem Ecclesiæ filijs dedit, vt testimonio scripturarũ veritas approbetur, si quando tribulatio vel contradictio rerum præ-

Decimarũ exactio solutio.

* *Lito vel Litus.*

prædictarum ab aliquo facta fuerit, anathemate cum Iuda proditore feriendum decernens, quicunque successorum suorum, aut consanguineorum, seu posterorum eorum à quibus precario partem quandam acquisierat, hæc infringere tentauerit.

CXXII. *Meinwercus quomodo Patherbronnensem ciuitatem Ecclesiis vndique cinctam ornarit & illustrarit.*

Talia viri Dei pro spe æternitatis opera fuere, & circa ciuitatem sibi commissam dilectionis indicia, qui si vixisset in ciuitatem honoris, & decoris eam in regno promouisset. Nam sicut in occidentali, & orientali parte ciuitatis congregationes seruorum Dei construxerat, ita in australi parte in campo, in aquilonari Sulthe, in modum crucis construere disposuerat, vt sicut ab eo de nimia paupertate tam hæreditaria traditione, quam iugi instantia, & seruitio à regibus alijsque fidelibus acquisitione fuerat ditata, & promota, ita crucifixo seruientibus, & eam orationum suarum armis defendentibus contra omnia inimici iacula esset munita & insignita.

CXXIV. *Meinwerci pijssimus obitus.*

Feria itaque tertia ante Ascensionem Domini, hac dedicatione peracta, sollemnitateque Ascensionis Domini celebrata, cæpit aliquantulum infirmari: sentiensq; diem suæ vocationis instare, precibus & eleemosynis continuè cæpit operam dare. Erant autem duæ capellæ ad domum Episcopalem; vna in transitu; vna super columnas facta in honorem SS. Primi & Feliciani ante Ecclesiã principalem. In hanc ante altare hora diei prima, in Vigilia Pentecostes, Non. Iunij se deferri mandauit: & Dominici corporis & sanguinis perceptione munitus, sublatisque ad cælum manibus, & oculis, hora diei tertia, ea inquam hora, qua Spiritus sanctus super Apostolos in linguis igneis descenderat, quiq; in eius mente gratuitam mansionem habuerat, inter verba orationis animam suam in manus patris commendauit. Dies ille Sabbati cuius vespera in prima lucescit Sabbati, cuius sanctissima nox tam semper floret gaudio præteritæ Christi Resurrectionis, quam expectatione venturi, vt creditur, eadem nocte iudicis.

Viaticum.

Eo anno L^us habebatur; qui numerus tam decalogi legalis, quam gratiæ spiritualis indulgentia, ac remissione sacer habetur ac prædicatur. Annus hic verè Iubilæus Episcopo extitit; quo absoluto, originali, & actuali debito, libertati filiorum Dei restitui meruit. Eadem autem die & hora, qua Episcopus ex hac vita migrauit, Boso Corbeiensis Ecclesiæ monachus, cum raderetur in claustro sanus & incolumis, intuens intuentes, alloquens alloquentes, repente expirauit: & non irritandum Spiritum sanctum in cordibus fidelium habitantem, exemplo sui terribiliter declarauit. Corpus autem Episcopi in Ecclesiam beatorum Apostolorum Petri & Pauli dela-

Boso Corbeiensis monachus ex condictô animam ebullit.

Meinwercus sepelitur in E.-

delatum, ibidem, vt ipse viuens disposuerat, sepelitur; vt quod apud Deum promeruerat, fideliter deposcens salubriter experiretur. Tanta autem omnium generum escarum abundantia in Episcopi reperta est substantia, vt speciali quadam magnificentia, pauperib. de omni prouincia accurrentibus septem noctibus erogaretur eleemosyna. Beatus vero Godehardus Hildenesheimensis Episcopus per reuelationem obitu eius agnito, animam eius diuinæ pietati attentius commendauit; & hora diei tertia, dispensatore eius prandium paratum, nunciante ipso, vt parata paratis ad prandium apponeret, mandauit dicens, se nuncium quendam accepturum, & ante prandium missarum solemnia celebraturum. Mox veniente nuncio obitus Episcopi, hostiam salutarem Domino pro animæ eius remedio immolauit, regressusque ad prandium accepta, ambabus manibus simila apposita, O beate, inquit, Meinvverce Episcope, quomodo te lata tua simila à morte communi non liberauit? Et ego, inquit, quamdiu superstes ero, de albo pane non gustabo, & biennio, exceptis quatuor hebdomadibus, & tribus diebus, quo superuixit, compleuit, quod dixit. Ecce virum probabilem, perfectis per omnia imitabilem: in quo habet monachus quod admiretur; clericus & laicus, quod imitetur; omnis deniq; fidelis anima, quod veneretur. Omni ergo prædicandus gloria, digna posterorum veneretur memoria; sitque memor memorum apud IESVM Christum Dominum; cui honor & gloria per omnia sæcula sæculorum.

Amen.

clesia Monasterij Abtinghouen.

Eleemosyna largitas.

S Godehardus diuinitus agnoscit transitum Meinwerci.

Animam eius in sacrificio Deo commendat.

Meinwerci simila.

V. OCTOBRIS.

MARTYROLOG.

BVDICÆ, Monasterio Diœcesis Padebornensis, S. MEINVLPHI Diaconi, & Confessoris.

ALBERTVS KRANTZIVS.

METROP. LIB. I. c. XVI.

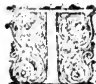
Meinulphus cum in Ecclesia Paderburnensi Archidiaconi fungitur officio, & locuples patrimonium exstructo in villa Bodehem Virginum monasterio conuertit in vsum religionis, ea fuit sanctimonia, vt & in vita & in morte multis clareret miraculis; & in Catalogum SS. sit adscriptus. Festum eius V. Octobris peragitur.

VITA

VITA S. MEINVLPHI DIACONI PATHERBORNENSIS.

Ex M. S.

TEMPORE quo gentem Saxonicam Carolus Imperator imperio suo subegit, subactamque de Idololatria ad fidem Christi transtulit, natus est de eadem gente Meinulphus vtroque parente admodum nobilibus. Sed iam in tenera ætate per necessitatem mortis destitutus est patre; quo defuncto nondum iste puer suscepit mysterium Baptismatis fieri, licet ei iam ætas concessisset virtutem ambulandi. Quia gens illa adhuc fragilis in Catholica religione, nondum moris habuit teneros infantes Baptismo conseruare. * Itaque cum huius pueri mater primo viduata marito contingere vellet proximam palmam Virginitati, id est, abstinentiam thalami secundi; ecce defuncti coniugis germanus ipse quidem, & re & possessione paganus, visitauit eam indutus specie consolationis, sed animo voluens fomitem turpissimi sceleris. Quippe ille incestus hospes, in cuius corde antiquus hostis certissimum sibi hospitium collocarat, fratris coniugem deuotissimæ hospitalitatis officio se suscipientem, heu nefas, inuitam adulterauit. Quæ quamprimum manus euasit corruptoris, absque dilatione peruenit ad præsentiam prædicti Imperatoris, ipsique, quę dolor dictauit in corde, libero pronunciauit ore, nimis sanctè obsecrans, vt se à tanto persecutore tueretur, qui æterni Tutoris in terris vice fungeretur. Imperator condolens nobilissimæ viduæ, annuit roganti; & filium eius per lauacrum regenerationis, intra sanctæ matris Ecclesię gremium admittifecit, ipseque eum Baptismo suscepit. * Mater autem, quæ Wigtrut dicebatur, cui regis sponsio certam securitatis spem largita est, spe gaudioque comite reuersa est; & in vicem magistri timorem amoremq;

Surius edit exprimit an. 777.

Meinulphus nobilibus parentibus ortus.

Infantium baptismus dilatus apud neophytos Saxones.

* Sur editione id suppressum.

S. Meinulphi mater Wictrudis compassa ad Carolum magnum confugit.

S. Meinulphus in baptismo suscipitur à Carolo M.

*

S. Meinulphi educatio.

moremq; Dei sibi constituit. Puer autē Meinulphus sub iure scholari ad disciplinam dispositus litterarum, ex dispositione ascendit ad habitum earum. * Et cum excederet à scholis, excessit etiam desideriū mundani honoris, integra mente migrans ad propositum Canonicæ legis, in loco qui dicitur Padibronno.

Fit Canonicus. Baduradus II Episcop. Paderborn. eum suscepit. Sur. edit. addit Diaconum ordinatum nec vltra eum gradū pertendisse Item Badurado à secretis fuisse. S. Meinulphi conuersio ad perfectiorem statū.

Hic eum eiusdē loci Pōtifex Baduradus, benignissima cura nutriendum suscepit; cuius indiciū virtutis vnum recitare, res monet & locus. XXVII. annis exactis post eius sepulturā vestes, quæ cum ipso sepulturā subierant, ita integræ ac sanæ apparuerūt, vt nec vna fimbria ex eis legem pateretur putredinis. Huic tātæ virtutis viro, cū B. Meinulphus adhæret, accidit, vt diuino instinctu Pontifex quæstionē circūstantibus proponeret, quid nimirum mysterij sermo hic Euangelicus contineret. Vulpes foueas habent, & volucres nidos: &c. quam quæstionē cum mox quidā, sicut res habet, solueret, eius verbum vltra quam dici potest, in pectus Meinulphi descēdit. Et ex illa hora, sese Christo pandit hospitium in terris, quaten⁹ ab eo reciperet æternæ mansionis commercium. *

Monasterij exstruendi cura. Monasterij locus cœlesti viso detegitur. Subulco.

Quocirca miro ardebat desiderio Monasteriū construendi, sed quærentem retardauit mora locū aptum inueniendi; quatenus diuina pietas illud cōstructum, tanto maiori pretio examinaret, quāto seruus eius pro cōstruendo cōstantius laboraret. Cum autē Dñs vellet seruo laboranti parcere, dignatus est ei locū suæ prædestinationis ostēdere. Nam subulc⁹ eius, dum more solito in pascēdis gregibus moraretur; ecce improuiso miræ lucis splendorē adspexit in loco, vbi nunc idem Monasterium Deo autore consistit. Vidit præterea copiosam ceruarū multitudinem modo stare, modo circuire locum eundem.* Hac exanimatus visione, vbi recepit animū, festinanter perrexit ad Dñm suum. Ille hac lætissimus fama, vbi Deo sacrificium laudis imolauit, Pontificem huius famę participem fecit, qui sciens, quod etiam Diabolus se soleat in angelum lucis transformare, elegit consilium, iterum pro eadem re consulendum esse Dñm Cui B. Meinulphus præbens assensum, petijt, Pastore duce, eundē locum; ibiq; solus cum solo pernoctans, & orans, præscriptā Pastoris visionē ex integro vidit, visamq; Pontifici retulit. Qui Pōtifex, visionum numero, trinum Conditoris nomen cupiens æquare, suasit ei tertio visionum fidem exploratum ire. Ille autem obedientiā plus Deo placere sciens, quam victimam, lætus iuit, & lætior rediuit, quia tertia visio redeunti comes fuit. His ita pactis, B. Meinulphus simulq; Episcopus ad fidem visionis diuinitus incitati, cedere, decreuerunt Regiæ autoritati. Et B. Meinulphus chartam testamenti ab Imperatore rogauit; quam ipsius Regis insignitā añulo acce-

Visum de loco Monasterij ab Epis. examinatur.

Visum tertio confirmatur. S. Meinulphi obediēntia. Sur edit. Aquisgranum adijsse Ludouicum Pium, & impetrasse,

accepit. Reuertēti * quidā familiarium capſam obtulit, quam ipſe inter arbuſta non fortè ſed diuinitus inuenit: Erat .n. plena theſauro ſanctarum reliquiarum, quo ei, qui Deo Sanctiſque templum conſtruere volebat, nihil gratius erat vel acceptius.

Inter hæc, cum perueniſſet ad Monaſterij locum, inuenit ceruum arrectis cornibus accubare; ſed vbi propius acceſſit, quaſi ſancto aſſurgeret, ſe feſtinanter erigere. Dumque rei ordinem acutius aduertere ſtudet; ecce videt inter cornua cerui, Dominicæ Crucis ſignum ſplendere; cuius ſplendor, oēm auri ſplendorem viſus eſt ſuperare. Bonus autē miles, optimi Imperatoris cognito vexillo, Dñi ſui; ſimul cognouit Dñm ſuum præſto eſſe, in auxilium ſibi, lætitiamq; cordis voce pronuntiauit, dicens, Iam mihi certa ſpes promittitur, q̄ ille, qui quondā eodem armatus vexillo Inferni clauſtra deſtruxerat, huius loci protector contra Diabolicas vires exſurgat. Qua voce finita, ceruum non videt vltra. Inuenit etiam B. Meinulphus baculum in eodem loco, quo viderat cubantem ceruum; qui locus nunc principale eiuſdē Monaſterij altare continet, quia ipſe Chriſtus qui altari p̄ſidet, regnauit à ligno.* Hinc morā oēm conſtruēdi Monaſterij ſāct⁹ vir abdixit, Paſſim arbores cędebātur, nulli vepriū & arbuſtorū parcebatur; nouumq; opus ſurrexit, ad noui hominis honorē. Abſoluto autē opere, Templum quod conſtruxerat Deo eiuſq; Genitrici IV. Id. Nou. dedicari fecit. Quo dedicato, collegit ille ſacrarū Virginū non modicū gregē, quem Dñs vſq; ad finē mundi cuſtodiat ſibi fidelē. Nam has Dei famulas in præſcripta viſione, ceruæ præfigurauerāt; quæ, cum angelicā vitā degerēt in terris, vna ex ijs frigore depreſſa, ſpe recreādi, quandā Monaſterio domum contiguā eſt ingreſſa; in qua, cū ad ignem ſedens cum poſito velo ſe pectit, accidit vt ignis omne velamen capitis cōbureret. Tū illa lacrymas incipit fundere; ſed lacrymāti Deus ad honorem ſerui ſui ſolatiū voluit impendere. Nam ſupueniens Meinulphus iuſſit, cōſumpti velaminis fimbrias afferri. Tum ingens ſtupor gaudiumq; exortum eſt; dum veſtis de qua recipienda etiam ſpes omnis abiit, de medio ignis rediit.

Affuit inde tempus, cum miles poſt glorioſas cōtra antiquū ſerpentem conceſſas victorias, emeritus, & ætate maturus, virtute digniſſimus extitit, vt cœleſtis capitolij aſſideret Senatoribus. Itaque III. Non. Octob. Dñs, vti voluit, ad ſe tranſtulit ſeruum ſuum qui de terris ad cœlos translatus, in Monaſterio, quod ipſe conſtruxerat, terreum corpus cognatæ terræ liquit, quod ille felix pro pondere depoſuit in infimo, ſed nos illud mirè amplectimur pro venerabili pretio.

Canonicarum ſacularium ibi catum aggregari. ſed ἐπέχω

** Capſa reliquiarum.*

Ceruus S. Meinulpho famulans.

Crucis ſignum inter cornua geſtans.

** Budicenſe Monaſterium extruitur.*

Templum dedicatur.

S. Meinulphus velū Sanctimonialis exuſtum reſtituit integritati.

Sur. edit. pannum hūc integrū aſſeruari in reliquiis S. Meinulphi cum ignis veſtigio.

Obitus S. Meinulphi.

Sur. edit. reuixiſſe & de Antiſtita electione & paſtorū Eccleſiæ periculo locutum. Sed MS hrum nihil.

ADMO-

ADMONITIO DE S. MEINVLPHI VITA.

HANC ad V. Octobris dedit Laurentius Surius; sed alio vultu. Gobelinum profitetur auctorem; eundemque agnoscit Molanus. Sed non stylo tenus à Surio tantum mutata, sed interpolata quoque, seu ab alio Scriptore, seu interpretandi licentia.

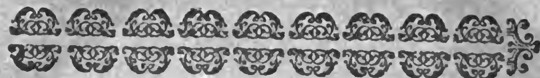
Ego, quod huius vitæ specimen antiquum sese obtulit, Meinvverco volui iungere, amputatis tamen quas stellis notaui, alienis ab historia digressionibus. Character sermonis tritum illud cacoethes rythmicæ locutionis habet. quod ingeniosè vt putabant Isocolis & Antistoechis efficiebant.

Miracula studio prætermisimus; tum, quia apud Surium extant; tum, quia breuitati hic consulendum putauimus. Scribit Krantzius, Budicæ Monasterium collapsa Virginum disciplina, auorum suorum memoria Pontificis Max. authoritate traditum Canonicis Regularibus, qui hodieque locum incolunt.

Lib. 1. Metrop. c. 16.

R. P.

R. P. CHRISTOPHORI BROWERI SCHOLIA IN VITAM B. M. MEINVVERCI.

VITÆ MEINVVERCI EPISCOPI SCRIPTOR EIVSQVE OPERA IN VTRAMQVE PARTEM DISCVSSA.

NFRA Meinvverci ætatem longius amandandum de se duplici inditio dato, manifestum fecit. Primo, quo Synodi Selingenstadiensis canones de ieiunio quatuor temporum examinans, Gregorij VII. autoritatem ijs opponit; altero, cum duorum Meinvverci successorum Rothonis, & Imadi mentionem infert. Quod verò cum sui æui hominibus loquatur, id est, incondito, & parum polito genere sermonis, id ij, qui Mercurialibus Gratijs ita litant, vt aurium magis dulcedine, quam rerum vtilissimarum cognitione capiantur, boni consulent. Etsi ad origines Patherbronnensis Ecclesię illustrandas, variamque vicinę regionis veterisque Saxonię historiam probè percipiendam, nescio, quid vtilius scribi, dariq; in lucem hoc tempore potuerit. Latent enim sub verborum vilibus integumentis, res litteris memoriaque dignissimæ; & ex incompti sermonis fuligine, scintillulæ emicant priscarum narrationum, quas frustra alibi requiras, eruasque. *Ætas scriptoris.* *Stylus.* *Vtilitas ad historiã Saxonicã notitiam.*

Nec est, quod inficias eamus Excerpta, & Eclogas fecisse autorem ex scriptis alienis complures, id quod locis suis ostendetur; & res ipsa stylique diuersitas multifariam prodit. At vnum maximè in eo vereor, vt approbemus ijs, qui in Ecclesiasticis rebus, plus supercilio quã ratione iudicant, quod tam multus sedulusq; sit, in recẽsendis rebus acquisitis Meinvverci studio, ad Ecclesiam inopem suble- *Ecloga.* *Excusatio Autoris, qui multum in Ecclesiã possessioni-*

bus recensendis. ſubleuandam, & opibus vſque cumulandam. Sed ſi verum ſerio tamen æſtimamus, ſcriptorem hunc veteris memoriæ tabulis, & monumentis donationum abundè inſtructum, reor, annorum ſeriem ſecutum, vbi cetera ipſum narratio deſtitueret, omiſiſſe nunquam, in huius induſtriæ, & alienæ liberalitatis memoriam excurrere qua Meinvvercum aliquid impetraſſe, Principes eidem donaſſe, non ſileret. At quia verborum id non minore aſperitate, quam locorum, & hominum obſcura narratione ab illo perfectum eſt, inde ſcilicet ex horridula illa in litteris ætate, vltro conſequitur, vt faſtidium pariat.

Exemplarium fides vnde petita hiſtoria. Venio ad fidem Exemplaris, vt ad fundum huius hiſtoriæ. Vnde in animo Varronis dictum obuerſatur: *Alcam vitæ Domini, ac rei familiaris agi, vbi ſalubritas fundi nō eſt.* In Apographum incideram ab origine ſua ſincerum quidem, at ſcriptorum vitio minimè ſalubre, & opportunū. Στρωματόδεσμον dixiſſes, & ſtragulam verſicolorē, multorum manu raptim, & mendosè contextam; cui, ni reſarciendę veteris hiſtoriæ fax præluxiſſet, Meinvvercus ſuis in tenebris, ſeu carcere obſcuro clauſus adhuc, ignotusque, longa nocte iaceret.

Verum noſtrorum hominum, qui Padebornæ viuunt, perueſtigatione duplex tandem, Manuſcriptum vetuſtius, & autographum nactus, ibi cum meo R.P. Nicolai Touſſani ſtudio diligenter ea collata ſunt, auſus ſum operam hanc meam, cum ad Eccleſiæ illius ornamentum, tum hiſtoriæ communem vtilitatem publicè profiteri.

Mutatum nihil, niſi fugiente ſenſu. Quamobrem, licet paucis in locis pendenti interdum orationi nos conſulere Lectoris intereſſe putauimus, in proprijs tamen nominibus, aut ſententijs ipſis innouare quicquam, vel immutare, religio fuit, quod in hiſce doctos putarim, veterum exemplarium, ſi qua terrarum plura extent, quam meam fidem, ſequi malle.

Diſtinctio oblata. Ceterum, quia narratio multiplex nuſquam interrupta, filo perpetuo texitur, placuit eam notatis ad marginem Latinis numeris incidere; & ad noſtras animaduerſiones, quas vt in ſilua iam diu cæſa, rariores tantum dabimus, per eosdem numeros, Lectori comiter quaſi erranti, viam monſtrare.

Ex actis Translationis S. Liborij quæ huc tranſſcripta. De I. itaq; & II. inciſo, moneo, quod omnia fere, quæ in ijs, de Padebornenſis Eccleſiæ incunabulis, loci ſitu, & conditione, Hathumaro Epiſcopo primo; ex Wirceburgenſi Eccleſia huc aſſumpto, deniq; de Caroli magni, & Leonis pontificis congreſſu ſpeciosè repetuntur, plurimum mutuata verbotenus ex actis Tranſlationis S. Liborij, quæ grauiter olim currente ſæculo Chriſti nono Biſonis IV. Epiſcopi iuſſu, conſcripta ſunt; extantq; apud Surium ad vitam illius Sancti adiecta, & ipſi Biſoni inſcripta, qui floruit ſalutis anno DCCCLXX.

I.

Patherbronnensis sedes praeminebat.

ORIGO LOCI STRICTIM RE-PETITA.

PATHERÆ fluminis fons vnde loco, & ciuitati nomen, priscis Saxoniæ occiduæ populis, Franciæq; & Germaniæ regibus iam inde à Caroli magni ætate conuenarum accessu, crebrisq; conuentibus & militari concursatione frequentatus; inde Episcoporũ, præsertim Meinwerci multis pulcherrimisq; donarijs, & sacrarum ædium structuris, tectisq; decorus euasit. Hic magnus Carolus exercitus adunauit, Saxonibus sæpe recidiuis ius dixit. Saracenorũ triũ Regum legationem frequenti Procerũ senatu, hic audijt. Innumeram Westphalorum gentem salutaribus hic vndis Christo renasci vidit. Deniq; caput orbis Christiani Leonem Pontificem à pessimis hominibus afflictum, erigere summo cum honore, & suscipere, & dimittere pro regifico accepit. Inde Caroli filio, pio H. Luduico rerum potiente, translato ab vsq; Cenomannorum finibus S. Liborij pignore, religione noui patrocinij, & ostentorum admiratione maiorem in modum locus exornari cœpit. Trãsmissus autem huc magno cum adparatu, nec sine afflatu numinis Badurado Episcopo fauentis, S. Liborius, anno Christi DCCCXXXVI. Indict. XIV. itineribus sane longis, cum vrbs * Cenomanensis procul apud Turonum fines, quorum Archiepiscopo subiacet, ad Sarram modicum amnem in tertia Lugdunensi numeretur, sua quoque prouinciali Cathedra illustris.

Pathera fons & conuentus.

Ornamenta & structura loci.

Caroli M. statio.

P. Path. Carolus & Regnio ad varios annos

Leonis Papa aduentus

S. Liborij translatio.

Cenomanensis ciuitas vulgo Le Mans, vbi sita.

Saluberrimorum fontium amœnitate incomparabili.

PATHERA.

FONTIS vtiq; huius rarum ingenium est, à quo veterum Scriptorum multiplici flexu Padrabrunnum, Padresbrunna, Patherbronna, & Padeborna, Ciuitas, nuncupatur.

Pathera nomen & natura.

Ante viginti annos inter socios familię nostræ ibi vixit Iosephus Mangoltus, vir Philosophiæ doctrinis excultus egregiè, quem memini, de Pathera Treuerim ad amicum dedisse litteras; eique hanc quæstionem tulisse, cuius peruestigatione neminem incolarum tũc iocabatur committere, vt sibi caput condolesceret.

In vrbis huius medio mons est, seu potius collis, in quo & domus tunc Societatis, & primaria Basilica constructa, ex cuius montis radicibus tres fluuij erumpunt, latiores fere vestro Triclinio, qui intra mœnia adhuc coeũtes, nauigabile flumen lintribus sat magnis efficiunt.

Vbertas scaturiginis.

Centena igitur aliquot plaustra aquæ, interdiu effluunt ex hac vrbe; nulla gutta influit. vnde ergo tam magna vrna, quæ aquam semper subministrat? Aliud accipe.

Fontis diuersi æstuarium.

Existit duobus hinc milliaribus in nemore fons tumultuarius, à nobis appellatus. Is postquam fluxit horæ circiter aut amplius spatium, quiescit horis fere tribus; inde velut resumptis viribus, iterato fluit: quod, vbi continuauit, iterum sese ad hauriendum, quod effundat, recolligit: idq; perpetuo in orbem facit, statis fere horarum interuallis, vt oculis deprehendi. Tertium nunc accipe haud minus prodigiosum.

Decursio singularis.

Fons hic dum fluit exonerat se in quendam alueum, qui aliunde, non procul tamē aquam defert; eamq; tam copiosam, vt plura molendina impetu circumagat. Sed aquæ huius regnum est admodū breue; nam vltra milliare VVestphalicum non procurrit, quin ita absorbeatur, vt eius vix guttam inde reperias. Nam hinc inde in ripa, voragines, terræq; magni hiatus existunt, per quos tanto fertur impetu sub terram, vt ad restinguendum inferorū flammas, properare diceres. Reliqua, quę gurgites hos euadit, guttatim in ipso sensim alueo ita consumitur, vt alibi talos tibi madefaciat, alibi in arena sicco insistas vestigio. Sic ille.

PATHERBRONNENSE TEMPLVM.

Templi constitutio varia. Metrop. lib. 1. c. 12.

ANNO DCCXCIX. Leo Pontifex VIII. Idus Decembris, vt à Krantzio traditur, Paderbornensem Ecclesiā recens exstructā instauratamq; dedicauit. Acta Liboriana tantum in Ecclesia nouè constructa altare consecrasse meminerunt. Explicatius, opinor, hic noster, positis à Carolo principis Ecclesiæ fundamentis, scilicet ad aduentum primi Episcopi Hathumari sub annum Christi DCCXCV. at nondum ad culmen eductis, in Crypta ibidem nouiter, vt ait constructa, Leonem S. Stephano aram dicasse. Nam primariæ Basilicæ titulum iam inde ab origine, sibi sanctissima Dei mater Maria vindicauit, cui interuallo Tutelares accessere, Liborius, & Kilianus; hic, ob primæuæ inspectionis VVirceburgo pfectæ memoriā; ille ob reuerentiā corporis istuc è Gallia translati. Ceterū Baturado Episcopo alioqui basilicæ consumatæ decus tribui videtur; quā integram stetisse cum S. Liborij corpus illatum est, Translationis acta ab Idone presbytero omnium primo litteris mandata, testātur.

Leo Papa altare dedicat S. Stephano. Basilica princeps B. Mariæ dicata S. Liborius & S. Kilianus patroni. Baduradus Episcopus autor basilicæ.

Non prætereo Gobelini narrationē; quā Krantziū sequi haud piguit. Ecclesiā, quæ Patherbronnæ à Carolo pridem exstructa, ab incolis ipsis, licētia rebellionis, fuisse igne vastatā. Hinc Capellā tanquam

In magno Chron. Eciā Capella

quam veteri busto subsiciuam obtulisse Leoni consecrandā. Quē *à Leone*
precibus hoc Regis lubentem, & alacrem dedisse, vt altare S Ste- *dedicata*
phani inclusis reliquijs ornatum, quas Roma exportarat, dedica- *Sel crypta.*
ret, & ædem salutantibus in anniuersario, qui ad VIII. Iduum De-
cembris occurrit noxarum largas condonationes tribueret.

HATHVMARVS I°. EPISCOPVS Patherbronnensis.

PRÆPOSVIT HATHMARVM Carolus M.

HARIMARVM vitiosè dixit Krantzius, & ex S. Burchardi disci- *Hathumarus Episc.*
plina Consentiunt prisci Saxonem, ex nobilium obsidum ge- *quis.*
nere olim Herbipoli sepositum à Carolo, excultum disciplinis, &
religione inde accersitum ad huius Cathedræ surgentis guberna-
cula. Valde immemor sui Krantzius hic extitit, cum in Saxonia *Krantzij*
sua de Carolo Magno scripsit, *Padebornæ præfecisse S. Liborium*, qui *error de S. Liborio.*
tot retro annis, Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Augustis, *Lib 2. c. 16.*
Cenomanis sedit Episcopus. Felicius ab eodem explicatum est,
quomodo eiusdem Regis beneficentia facti sint.

Saxones sacerdotibus tributarij.

Donasse namque Carolum Regalia Pontificibus, quod in- *Lib 2. Sa-*
telligeret populum infrænem posse religione contineri, armis ve- *xon c. 23.*
rò placari non posse. Hinc cum de VVidekindi Principis Saxo- *& 25 VVidekindi*
num successione, mirum obseruat in maiorum litteris silentium, *& Saxonū*
cautam hanc ipse subijcit, quia Saxones ea tempestate, regnante *quies.*
post patrem Luduico pio, sub Christi religione mansuefacti, quie-
uerint, & omnis Prouincia Episcopis dispartita, religioni seruie-
rit. Quam rem longè testatiorem facit ipsum Magni Caroli diplo-
ma, quod S. VVillehado Bremensi Episcopo dedit. Extat id apud *Lib 1. C. 10.*
Adamum eius Ecclesiæ probatum, & veterem scriptorem, vbi Ca- *Sel 9.*
rolus profitetur, se Saxones bello victos, & ad baptismi gratiā, Deo
annuente, perductos, pristinæ libertati donasse; omniq; sibi debito *Caroli M.*
censu solutos, *pro amore illius, qui victoriam ipsi contulerit (Deo) Tri-* *de Saxonū gente con-*
butarios & subiugales deuotè addixisse videlicet, vt qui potestatis Re- *stitutio.*
giæ iugum hactenus ferre detrectassent, victi iam & armis, & fide,
Domino & Saluatori nostro Iesu Christo, & *Sacerdotibus eius, omni* *Decimati*
um suorum iumentorum, & fructuum totiusque culturæ decimas persol- *Saxones Ecclesiæ.*
uerent.

III.

PRÆCLARVM hoc membro chronologiæ, & succeſſionis Epiſcopalis iactum fundamentum; in quo quia præiuit, in Metropoli ſua Krantzius, & ſeries ipſa euolutu perfacilis in tam certis temporum ſpatijs Chronologiæ paleſtram non moueo.

Epiſcoporum ſeries.

Tantum in Luithario diſcrimen obſeruo, quem Krantzius ex Patherbronnenſium annalibus, ſcribit præfuiſſe annis XXIII. at Meinvverci laudator XXVI. Sed, probabile ex ternario priores duas lineas, quæ in V. coaleſcere ſolent, apud Krantzium caſu, diremptas eſſe.

Metropol. lib. 2. c. 15.

IV.

MEINWERCI EPISCOPI PATRIA, PROGENIES, EDVCATIO.

Germania magna. dicta Scythia.

GERMANIÆ diuiſionem ſcriptor affert primo adſpectu reijci dignam, niſi eam interpretatione fulcias, aut mitiges. Accipit enim magnam illam, & trans Rhenum ingenti terrarum ſpatio porrectam. Eius extrema non mediterranea tantum loca, ſed inſulana, & maritima ſcriptoribus non antiquiſſimis Scythiam appellare mos fuit. Vnde veteris Saxoniæ limes in Scythicum pelagus vſq; deſijſſe narrant: & Vnni Bremenſem Archiepiſcopum, magna fama ad Sueones, Nordmannos, Danosq; religionis, & fidei propagandæ cauſa profectum, *Scythia populis prædicaſſe, & ibidem apud Birkam oppidum in Scythia ſpiritum poſuiſſe.* Adamus ex antiquis monumẽtis repetit. In inferioris Germaniæ receſſu natale ſolũ Meinvverco dat Scriptor *Traiectenſem diæceſin, & terminum.* Sed quam vellem diſtinctius hęc, & ex lege finium, accuratius deſcripſiſſet. Quis enim amplitudinem fundi Vltraiectenſis Eccleſię neſcit? Sed cum Meinvverci acta diligentius introſpicio, patriam certam ei fuiſſe conijcio, vnde heredia ferè paterna, & auitas opes prompſit, & in Eccleſiam Patherbronnenſem larga manu congeſſit. Hanc in Geldriæ, & Vltraiectenſis Eccleſiæ finitima regione collocari video, qua Rhenus Vltraiectum petens * Rhenenſium oppidum S. Cuneræ patrocinio clarum præterfluit, quo in loco domiciliũ maiores habuiſſe apparet. Hinc quod terrarum trans alueum inter Rhenum, & Iſalam Velue hodieq; vocant, quodq; Teiſterbandię finibus non ita certis, vt Molanus colligit ex vita S. Svviberti, continetur, in hoc ampla patrimonia Meinvvercus, & vectigalia poſſedit. Vnde factum arbitror, vt qui vetuſta cum recentioribus parum conſideratè componunt, Meinvvercum faciant VVihingi Geldrię Comitis filium, cum patre Comite prognatum conſtet illuſtri quidem ma-

Einhardus in Carolo
Adamus in hiſtor. Brem. lib. 2. c. 9
Vnni Arch. Brem. Apoſtolus huius Scythia
Lib. 1. c. 50. 51 & ſeq
Meinvverci patria.
Adi Ioannem Bekanum & VVilhelmũ Hedam in Vltraiect. Epiſcop hiſt.
** Renes Tacito Rhenẽ S. Cunera patrocinio nobile.*
Velue
Indic SS. Belg in Svviberto.
Chron Gelria à Scri-

dem maiorum stemmate, at non huius generis, vnde stirps Mengosi, Wihingi, & aliorum Gelriæ Comitum deducitur. Nam in istum priscè constitutum apud fines Vltraiecti comitatum Imado parēti Meinvverci Theodoricus, atque deinde Baldricus vitricus cum successissent; tandem, proscripto ob læsam maiestatem Baldrico, Comitatus huius membra conuulsa distractaque fuisse, apparet. Rectè etiam in Vltraiect. Episcoporū historia notauit Wilhelmus Heda extra Hollandicū eumque Serum, olim Vltraiectensi Ecclesiæ subiacuisse Comitatus vicinos, Velue, Tvvetiæ, Trentiæ, & Saliæ. At in Teisterbandia clarè ostendit ex veterū monumentis, Bomelam extitisse, & Tielam, nunc Gelrijs oppida nota. Quibus omnibus in locis Meinvverci maiores fortè patrimonia possederint.

verie editum.

Comitatus Imadi in limite Vltraiect.

In Hungero

Comitatus diuersi Ecclesiæ Vltraiectensi subiecti.

Teisterbandia Comitatus.

Sane Meinvverco obtigit Regiū gen⁹ ex materno sanguine. Athela matri nomen, Henrici Aucupis, aut Henrici huius filij Boiorū Ducis, quando origo hæc non ita liquet, filia, vel sobrina. Nam Ottonem tertium, & Henricum iuniorem Bauariæ Ducem, & inde sanctum Imperatorem, disertè meminit autor vitæ, sanguine regio contigisse. Vt facile ab Ottone Magno, vel huius patre Henrico Aucupe, Meinvverci maternam stirpem deriues. Vnde & in Poëmate veteri Scriptor, *Natum Saxonem* dixerit. Rem à se implicatam tangit magni Chronici conditor *Meinvvercum Monasterio SS. Petri & Pauli in Paderborna multa prædia de paterna hæreditate tam in diœcesi Traiectensi, quam de Comitatu Teisterbant, & de Comitatu Radichen,* quæ ei ex diuisione facta cum quadam sorore sua (Athela) fundatrice an Nutrice Monialium in Elten obtigerant, contulisse liberaliter.*

Meinvverci progenies regia.

Athela mater.

**Radbcheim.*

Imadus aut Imedus
PATER MEINWERCI.

IN Imado Scriptor meminit, *Tantæ nobilitatis lineam* fuisse curæ, propagari. Huius lineæ deprehēdere iucundum fuit quædam vestigia. Vniuersè Saxonicarū Orig. lib. IV. celebratur Immedus Walberti Ducis Saxoniæ filius, quarto loco natus; qui & Ottonis Magni propinquus extitit. Nam frater fuisse traditur Theodorici, cuius soror Mathildis Henrico Aucupi connubio iuncta fuit. Ad hūc Imedū, originem, referunt, illustris Allobrogum, & Sabaudiæ Comitum Ducumque prosapiæ; in qua huius nominis ad XIII. Dynastæ, qui litterarum metathesi ex Immedis, & Imadis dicti sunt Amedei, Gebennæ, & Lacus Lemani olim Domini. Ex hoc igitur Imado, nomen, &, vt conijcio sanguinem habemus Meinvverci, & Theodorici fratris; sicut & Imadi Patherbronnensis Episcopi hic num. LII. Verū Witichindi locus Aňali tertio expressus, ꝓpius nos ad stirpē hanc deducit, cum Meinvverci vicinos progenitores cele-

Imedus Saxoniæ Duce natus.

Sabaudiæ dynastarum Pater. XIII. Amedei vel Imadi Sabaudia.

Immedi Principales Viri apud Ottonem Magnum.

celebrare videtur in eo bello, quod Otto Magnus, contra filij Lutulphi Archiepiscopi Moguntini factionem gessit. Nam *rediisse*, ait, *in Saxoniam, amissis duobus Principalibus viris, Immedo, & Meinuverco, quorum vterque ictu sagittæ perierat, alter Magontiæ; alter expeditione Bauarica.* Coronidem addit Adamus; qui Immedingorũ nobilissimæ stirpis in Vnuvano meminit; vnde ille progenitus Meinvverco Paderebornæ adhæsit.

Immedingorũ stirps. Vnuvanus Arch. Brem ex Immedingis.

MEINWERCVS IN ECCLESIA B. STEPHANI HALVERSTAD. à parentibus oblatus.

CETERVM Meinvvercus, vt à teneris formaretur ad institutum vitæ, quam in Clericorum ordine parentes eum suscipere voluerunt, duobus in Collegijs, vbi florentissima tunc ingenijs, & artium cultura extitere gymnasia, vitam egit; Haluerstadij, vbi elementorum rude tyrocinium posuit; Hildeneshemij, vbi præstantiorum artium, & doctrinarum fructum decerpsit. Seminaria cultiores huius disciplinæ Galliæ deberi maiores voluerunt cum Halberstadiensis Cleri gymnasium Catalauno, Hildegrimo procurante, Hildeneshemensis accersito Remis Gunthero, & ex Aulicensi Ecclesia Hildeneshemium translato, coaluisse tradunt. Et Albericus disertè, *Hildeneshemensis Ecclesiæ primum conuentum venisse*, ait, *à Remensi Ecclesia Halberstadensem à Catalaunia.*

Gymnasia Halberstadiense & Hildeshem. Illud Catalauno, hoc Rhemis accersitum Krantz. lib. 1. Metrop c. 10. & Annales MSS In magno Chron Belg ad an. 795.

V.

HENRICO DVCE BAIOÄRIÆ regnum inuadente.

HENRICVS hic, alijs Hezelo, pater Henrici Claudi sanctimonia præstantis, extitisse dicitur. At si non fallit scriptor, qui est in manibus, alium quoque Henricum genealogiæ huic asseramus oportet, puta filium Ottonis Bauariæ Ducis, qui nepos fuit magni Ottonis ex Ludulpho Sueuiæ Duce, & pater Gregorij V. Papæ.

Henricorũ Bauariæ Ducum stirps inuestigata. Dietmar. Abbas Vrsperg.

Porro Henricus dictus senior, Bauariæ ducatu semel exutus, iterum post mortem Arnoldi, & Bertholdi Ducum fratrum, Boicum principatum adeptus est; eumque ad filium Henricum sanctum transmisit Nec adhuc assentiri possum Crantzio, vel stemmati Dietmariano, cum tres huius nominis Duces in recta prosapiæ lineâ procudunt.

Henricus senior pater Henrici sancti.

Quippe ad Ottonis II. excessum, suffragia tulisse, ait Crantzius,

Saxon. lib. 4. c. 21.

trius *Henricum Bauariæ Ducem, itidem de sanguine Saxonum fratre Ottonis Henrico* natum, cuius etiam filius *(Henricus sanctus)* insequutus sit Ottonem Tertium.

Equidem obscuram alias huius genealogiæ Notitiam, quibus possum vestigijs adhuc indago.

Otho Dux Saxoniæ.
Rex Henricus Auceps.
cuius filij.
Otho magnus. Henricus Boiariæ dux. Bruno Arch. Colon.
huius filij. filius
Ludolphus dux Sueuiæ. Otho II. Henricus Imp. Sanctus.
Otho dux Bauariæ. Otho III. Ita S. Godehardi Scriptor. c. 1. & 4.
Henricus F. D. B.
Ita Meinvverci Scriptor.

Alijs Henricus Minor interijcitur, ceu is parens extiterit Henrici Imp. sed scriptor citatus disertè Hēricum patrem S. Henrici, ait fuisse patruelem Ottonis II. qui illum ducatu exuit, & fratrem magni Ottonis; eumq; appellat Henricum priorem, puta comparatione filij. Atq; ita Henrici Baioariæ duces appendendi.

Henricus pater S. Henrici patruus Ottonis secundi potius quam patruelis.

I. Henricus Aucupis filius. II. Othonis Ducis ex vita Meinvverci F. III. Henricus Claudus. IV. Henricus S. Cunegundæ frater. Sed Henricus Othonis ducis filius, cum non alia nota, quam affectati regni insigniatur, probabilius est confundi, cum Henrico priore, qui fratris Ottonis, & patruelis sui sceptris insidiatus est, cuius temeritatis, eum post pænituisse Ditmarus non tacuit. qua sententia alibi Crantzius de Henrico sancto scribit, *eum fuisse Ottonis primi ex fratre Henrico nepotem*. Et licet Hermanni Contracti exēplaria quædam ad annum Christi DCCCCXCV. Henricum patrem Henrici sancti præferant filium fuisse ducis Henrici, id acceperim equidem potius de Henrico Aucupe, qui & Dux, & Rex fuit. Nam quod Hermanni Chronicon posterius & emendatius Henricus Canisius edidit, huius omnino non meminit, sed id modo istic legitur. *Henricus Dux Baioariæ obijt, & filius eius, ex Gisela Conradi Regis Burgundiæ filia, itidem Henricus Imperator postea futurus, ducatum interim obtinuit.*

Duces Bauariæ IV. nomine Henrici.

Henricus prior vel senior, Ottonis M. frater &c. Chron li 4. Sax lib 4. c. 27.

Henrici Aucupis F.

Tom 1. antiq lect.

VI.

MEINWERCVS Regius Capellanus.

INOLITVM vitiosa consuetudine scriptor vitæ S. Ottonis Babenbergensis Episcopi non dissimulauit, venisse in seram quoq; ætatem; vt cum Ecclesiarum Inuestituræ penes Cęsares essent, quoties Episcopus aliquis decessisset è vita, Ecclesia, cui præfuisset, pedum,

Apud Surium Tom. 4.

Capellanorum, Palatinorum & nobiliũ ambitio. & annulum ad Imperatorem transmitteret, ab eius aula petens sibi dari Episcopũ. Hinc multos nobiles, & præstantes viros, cognatos & filios Principum, Imperatoris aulam sequutos, Capellanorũ ei ministerium exhibentes, spe alicuius Episcopatus obtinẽdi. Quod πολίτευμα, vt ne ad Meinvvercũ & consimiles ei transeat, & ne Iudicijs præiudicia fiant, cauendum est certè; nam, cum arma Martia- *Ministeria moderatio.* les à Musarum castris alienissimi homines tractarẽt hoc tempore, vt religio ac litteræ ab ijs essent longè, viros Palatio enutriri sacra- *Adi S. Burchardi vitam de Francone Epis. VVormatiensi S. Annonis Colon & aliorum passim.* rum, ciuiliumq; rerum callentes, publica res suadebat. His domestica, & Palatinam militiam, his Cancellorum decus, & Principum arcana, & Responsorum sapientiam, deniq; admissionum, & inductionum officia, vtpote quibuscum à pueris religio & disciplina in Monasteriis, & Collegiorum Cœnobiis adoleuisset, Principes tutissimè credebant. Atq; in hoc genere liceat commemorare non *Capellani qui dignitates spreuerunt.* paucos, qui oblata sacerdotia fortius repudiarint, quam alii ambiisse visi sunt, vt exemplis Sanctorum Hereberti Coloniensis, Godehardi Hildeneshemensis, Ottonis Babebergensis Episcoporum, & aliorum plurimis docere, sit facile.

VIII. IX.

Incendium PATHERBRONNÆ.

Tempus & annus incendij. INCENDIVM Patherbronnense ad annum Christi DCCCCXCIX referendum esse, tribus è locis manifeste colligitur. nam primò, omnes notæ numerales, quas autor Millenario affixit, cadunt in annum antecedentem. Hinc, quando Ottonem ipso anno in Slauiam, siue Poloniam profectum scribit, ab eodem anno, quẽ diximus, non recedit. Deniq; anno ineunte millesimo, profitetur *Rhetardus Epis. Romæ instaurat priuilegia Ecclesiæ suæ.* Rhetardum Episcopum Romæ impetrasse restaurationem priuilegiorum, quæ flammæ vis aboleuerat, ipsis Kalendis Ianuarii. Indictione XIV. quæ scilicet superioris anni in Mense Septembri inchoata currebat. Et, quia Incendium hoc Indictioni tribuit XIII. anni tamen DCCCCXCIX. cui affixa alioqui est Indictio XII. prorsus statuendum, cladem illam anno desinenti, & Autumno assignandam, postquam nimirum Indictio XIII. currere cœpit.

Imp. *Otto S. Adelbertum Martyrem Gnesnæ colit.*

Petrus Damianus in Romualdo & hic. Ottonis iter OTTONIS iter in Slauiam, hoc nomine tunc Poloniam notabãt, describit in Chronico suo Ditmarus, memorabilem ab eo religionis cultum S. Athelberto impensum laudans. Hieme autem susceptum

susceptum hoc iter reditus ostendit. Nam Palmarum solennia Magdeburgi, Paschalia Quidelinburgi, celebrauit. Hinc cum Archidiacono Romanæ Sedis, Aquisgrani frequenti procerum senatu loquutus in Italiam abijt. Ceterum Ottonis acta Polonica, ex recentioribus diligenter exequitur Martinus Cromerus, qui anno Christi nongentesimo nonagesimo septimo, XXIII. Aprilis S. Athelbertum alias appellatum Voicechum à gente barbara Prussorum, cum veneranda mysteria perageret, prope oppidum sinus Venedici siue Sarmatici, quod Tisshausum Germani postea dixêre, martyrio affectum memorat. Gnesna digresso, Rarimum, siue Gaudentium, quem in loco fratris habebat successisse vult, quem Synodi decreto, cuius hic mentio, laudatum interpreteris, in hac nouæ diœcesis erectione, cuius dubium tamen ius facit Baronius.

in Poloniā.

Lib 9 de reb. Polon.

S. Adalberti martyrium in Prussia.

Gaudentius success. sor.

A Prucis martyrizatus.

HAc scriptura in ijs, quos tam Prussos, & Prutenos appellamus, vsi sunt veteres. Marianus Scotus. Abbas Vrspergensis. Semlandiam Adamus celebrat illorum Insulam, Ruzis & Polonis finitimam. Hanc, inquit, *inhabitant Sembi vel Pruci, homines humanissimi, qui obuiam tendunt ad auxiliandum ijs, qui in mari periclitantur, vel à piratis infestantur. Apud illos illustris Boemorum Episcopus Adalbertus martyrio est coronatus. Vsque hodie profecto inter illos, cum omnia communia sint nostris, solus accessus prohibetur lucorum, & fontium, quos autumant Christianorum pollui accessu.*

Adam lib 4 in Dania descript.

Semlandia Prussorum insula

Incolæ humani

Christianos fontibus & lucis arcēt.

X. & XI.

OTTHONIS III. MORS ET HENRICI SANCTI SVCCESSIO.

MORTEM Othonis, probatiores in annum MII. reijciunt, inter quos Ditmarum, Marianum, & Lambertum sequens, vt apparet Baronius: nam apud Paternum defunctus in Ianuario, sepultus est Aquisgrani, Paschæ tempore. Hinc partium varia studia crebrique conuentus tota Germania super Electione noui Principis, de quibus præ aliis Ditmarus Chronici libro quarto, & initio quinti; traditque Marianus M. Henricum tandem inauguratum die Dominica VII. Idus Iunii, vt obseruauit Ægidius Bucherius Societatis nostræ diligens temporum inuestigator.

Annum mortis.

S. Henricus quando cœperit regnare

Ad Tom 1. Gestor Leod Episc.

*Thuringia.

EKKIHARDVS MARCHIO,* PALITHI INTERFECTVS.

Lib. 6 & 7. Benedicti Papæ VIII. aduentus in Saxoniã lib. 5 Chrõ. Abbatia Palithi. Ekkihardus regnũ affectans. A S. Bernvvardo Hildeshemij susceptus. & A Rethario Paderbornæ. Interficitur a Sigefrido Comite. Palithi al. Poleda Curtis Regia. Chron Epi. Mind.

PAlithi & Palthi Ditmaro memoratus in Saxonia locus, in quo Benedictus VIII. Roma pulsus, postea Regem Henricum conuenit. Illustrem fuisse Abbatiã inibi conditã oportunè Ditmarus in illa narratione meminit, qua præsentem de Ekkihardi Marchionis interitu historiam non ita obuiam illustrat. In qua sane non pauca sunt, quæ huic nostro instituto seruiunt. Nam Ekkihardus ceu non obscurè regnum haberet, cum Bernvvardo Antistite Hildeneshemium ingressus, ibi ceu Rex susceptus, & honorificè cultus est. Deinde ad Pathebrunnã pergens clausas inuenit portas, at *iussu tandem venerabilis Præsulis Retharij*, loquor cum Ditmaro, *intromissus, primo Ecclesiam orationis causa intrat; postque ad domum, vti Episcopus cænabat veniens, benignè exceptus est.* Hinc, vbi Rethario consilia sua displicere cognouit, obseruatus à Coniuratorum manu apud Palithi à Sigefrido Northemij Comite hasta prostratus XI. Kalend. Maij oppetijt, *parentante ei Alffkero eiusdem loci Abbate.* Adelboldus tamen in gestis rebus S. Henrici, Poledam hunc locum appellauit; & curtem Regiam, in qua Ekehardus Marchio Thoringiæ strenuè dimicans, interfectus est. Extat & Priuilegium Engilberto Mindensi Episcopo ab Henrico IV. datum Polide anno MLIX.

XII.

S. CVNEGVNDIS PATHERBRVNNÆ CORONATA.

Merseburgi S Henricus Rex approbatus à Saxonibus. Rather. Epis Patherborn. Gruona S. Kunegundis Regi occurrit. Paderbornæ seditio in Regiæ Coronatione.

ID gestum anno MII. quo Saxoniæ totius proceres apud Merseburgum, datis dextris Henricum Regem collaudarunt, in quibus Adelboldo teste, fuit etiam Ratherius Patherbornensis Episcopus. Hinc oppido Gruonæ in finibus Hildeneshemensis ditionis Regis vxor occurrit, quæ Regis comitatu procerumque deducta Patherbornam. Quæ autem in ipsa Reginæ consecratione, ceu sereno tempestas interuenerit, coortis in arma mutua Bauaris & Saxonibus, Adelboldus, quem dixi in actis Henrici Imp. prolixius exequitur.

XV. DO-

XV.

Donationes quæ Paterbrunnensi Ecclesiæ respectu incendij obuenerunt.

EAs cumplurimas deinceps Scriptor enumerabit. Liberalem hanc pietatem lib. vi. Chron. commendat Ditmarus. *In Patherbrunno Monasterium, & omnis eius apparatus flamma nostræ iniquitatis vltrix consumens multorum corda fidelium commouit, quæ amor diuinæ remunerationis adhac renouanda communiter accendit.*

XVI.

Sumpta Chirotheca.

AD ritum Inuestituræ priscæ, per añuli & baculi traditionem malo more à Regibus in Sacerdotiorum distributione quam pridem vsurpatum, accedat & vsus Chirothecæ non sine imminutione prisci moris, à pio Rege sumptus, *Inuestitura Episcopalis ritus.*

XX.

Ansfridus venerabilis Traiectensis Episcopus.

HVivs præclara memoria extat in Chronicis Antistitum eius Ecclesiæ. Genus & patrimonij fundus in Comitatu ponitur Bratuspancium, & Teisterbantiæ apud Tielam Wahali flumini adiacens Gelriæ oppidum. Imperasse quoque dicitur lætissimæ pascuis Insulæ, * quæ ab oppido Bomela nomen habet. Quod hic à nobis annotatum, vt hinc verus Teisterbandiæ situs, cuius hic crebra mentio, certius exploretur. Quanquam & Teisterbanti Comitatus illustris extet memoria in sortitione liberorum Ludouici Pii, cum eos hercifcundi regni controuersia tenuit. *In magno Chron. Belg. Teisterbantia.* ** Bomela-Sverda.* *Apud Nithardum & Aimoinum.*

XXI.

HELMWARDESHVSEN, vel Helmvvershusen.

PADERBORNENSIS Inspectionis, & dioecesis ordinis S. Benedicti clarum Monasterium, quod in Meinwerci & aliorum Episcoporum potestate fuit. Hinc Imperialibus annumeratum versus Orientem in finibus dioecesis prope [illegible] à Visurgi flumine & [illegible]- *Abbatia Helmvvartshusen.*

ritorio Brunsuicensi, à quo iam captiuum tenetur. Translatę huc olim Brunone Treuerorum Archiepiscopo S. Autoris à Thietmaro Abbate, ac aliorum SS. præstantes reliquiæ.

SS. Treuerensium Reliquiæ.

XXII.

Lubentius Bremensis Archiepiscopus.

DE ipso & successore Vnvvano prolixè Adamus & edita Bremēsium Archiepiscoporum historia. Etiam Ditmarus, qui Liuizonem appellat, pium eius discessum lib. VI. Chron. enarrat; additque illo anno, quo obijt, Henricum regem Paschale festum *cū Meinvverco sibi admodum familiari in Patebrun digna veneratione peregisse.* fuit autem annus is nostræ salutis MXIII. Inde & elucescit, quemadmodum, faciente Meinvverco, Vnvvanus ad Bremensem Cathedram peruenerit, *quem* Adamus *de Choro Padarburnensi assumptum* ait; *ortumq́; eadem cum Meinvverco Immedingorum nobilissima stirpe*, qui cum parem generi & magnitudini animi sedem nactus esset, tantam munificentiam gentibus Hyperboreis ad fidem Christianam flectendis exhibuerit, vt ex Thesauro Ecclesiæ suæ diu sollicitèque collecto ferocissimos Aquilonis reges *hilaritate munerum suorum, ad omnia, quæ voluit benignos, obedientesque habuerit.* Abeant ergo ætatis huius iniquissimi reprehensores, Zoili; & sugillare desinant Pontificum auaritiam, cum Principes maiores Dominosque suos tanquam ære & libra ab Ecclesia coemptos, & nouo adoptionis genere non per armorum, vel hastæ traditionem, vel per comæ, aut capillorum incisionem, sed munerum largitione, ceu diuûm hominumque efficaci blandimento, meminerint edomitos, & sub Christi tandem iugum missos.

Vnvvanus Brem. Archiepiscopus. Annal. Baron. ad an. 1012 Liuizonis, ad seq. Lubentij mors tanquam diuersorū ponitur. S. Henricus Pascha cū Meinvverco celebrat. Vnvvanus è Padebornensi clero. Lib. 2. Eccles. histor. c. 33. Immedingorum stirpe natus. Adam c. 35. Vnvvanus munificentia reges flectit. In Calumniam Haret. auaritiam sacerdotibus obijcientium. Septentrionalium cōuersio.

XXIV.

THeodoricus *Monasteriensis Suitgeri Successor.* Ditmarus li. 7. Chrō. vnde hæc tota narratio. *Huius successor*, inquit, *Thiedricus matertera meimet filius.*

XXV. & seq.

Proximo anno.

VTITVR Prochronismo. Nam expeditio hæc Italica in autumno eiusdem anni MXIII. suscepta. Sequenti Henricus in vrbe creatus est Imperator; & Meinvvercus ibi præsens priuilegium, & Sanctorum exuuias à Benedicto VIII. retulit.

Henrici sancti in Italiam iter coronatio, &c. Meinvverci iter.

XXX.

XXX.

Cluniacum Henricus Imp. cum Meinvverco adijt.

AD verbum huc nonnulla transcripta ex cap. XXVI. vitæ S. Hẽrici à R. P. Gretzero nostro cum Diuis Bambergensibus edita. Quam vero Coronam auream, ex S. Odilonis vita Baronius repetit Odiloni missam hic animaduertis ab ipso Imperatore inter diuina Mysteria Cluniacensi Congregationi oblatam. Sed quod ex Krantzio ibidem refertur, de Monachis Cluniaco ab Henrico Imperatore Patherbronnam abductis, id duplici mendo vitiosum. Primo, quia Meinvverco Episcopo vetus Scriptor, quem Krãtzius sequitur, Monachorum deductionem attribuit, non Imperatori Henrico. Iterum, quia ex vita S. Cunegundis quæ illic de monasterio condito, templisque narrantur, Paderbornę haud rectè accommodata sunt; cum eorum nihil in hac Meinvverci opera conueniat, sed earum Ecclesiarum tituli hodieque Bambergæ extent, Patherbornensium omnino dissimiles.

Ad an. 1014. Corona aurea Cluniaci ab Henrico oblata. Ad an 1015. Baron. Crantz. Metrop. lib. 4 c 4. Monachi à Meinvverco non ab Henrico deducti Cluniaco.

XXXI.

ANNO MXV. XVII. Kalend. Octobris dedicata noua Basilica Patherbronnensis à Meinvverco exstructa. Eodem anno bellum contra Boleslaum Poloniæ ducem gestum, obstitit, quo minus Imperator dedicationi interesset, cum iam ante apud Immaleshausen Henricus, cum Antistite Meinvverco solennem Pentecosten exegisset teste Dietmaro; qui & Othelrici Prouisoris siue Ducis Bohemiæ, eiusque defectionis meminit. Sed hac hieme, item Henricum scribit Ditmarus *Natalem Domini in Pathebrun festiuis peregisse gaudijs*, vt quod Dedicationi non tribuerat, natalitijs Christi ferijs compensaret.

Dedicatio noui Templi Paderborn. Polonica expeditio. Imp cum Meinvverco in Immalishausen Pentecosten celebrat. Lib 7. Chron. Imp natalem Domini Paderborna colit.

XXXIV.

Vplage vrbe munitissima & multa nefaria dictu.

DITMARVS Chron. lib. 7. Balderici Comitis flagitiosa dedecora, quæ patricidium hoc insequuta, prosequi videtur; narratq; militaribus Sacramentis obnoxium fuisse Heriberto Coloniensi Archiepiscopo, Vxorem, tacito nomine, alteram dicit ei Herodiadem fuisse. Eius fraude VVigmannum Comitem item perijsse; cuius

Paldericus Comes an Vitricus Meinvverci. Vxor altera Herodias.

Vpplan vel Vplage vrbs euersa.

cuius vltor Bernardus Saxoniæ dux, Baldericum vrbi Vpplan quæ hic Vplage obsedit. *Sed ad Cæsaris aduentum Vrbs Vpplan*, ait Ditmarus, *omnino destruitur*.

XXXVII.

Grando & fulmina.

CHRONICO Lamberti ad annum MXVI. Grando magna fuit, & multi fulmine exusti sunt. Meminit eiusdem Ditmarus.

ECCLESIA S. VITI IN ELTENE.

NOBILE monasterium id notari hic putamus, quod regione Cliuensi haud procul Embrica ciuitate in editi montis iugo ab illustris prosapiæ Abbatissa teneri solet.

ECCLESIA VICINA RENE CONSTRVCTA in honore S. Cuneræ.

S. Cunera. Rhenense oppidum.

DE S. Cunera & oppido Rhenensi, consule Molanum in Indiculo Sanctorum Belgij. Celebris memoriæ apud eius tractus populos martyrium est Huneræ LXXI. millium Virginum Sodalitio.

XL.

INTERITVS VITRICI ET MAtris.

VIDE num dira imprecatio à Ditmaro, hic vsurpata, in tragicum hunc exitum aptè cadat. *Omnis maledictio quam sibi B. Iob imprecatus est, huic talem promerenti, eueniat*.

XLI.

Poppo Treuirensis & Danorum.

NARRATIO huius incisi de Popponis Treuirensis Archiepiscopi celeberrimi successione, ex Gestorum quæ vocant Treuirensium libro ad verbum transcripta.

S. Simeon Monachus.

Simeonis Monachi Siculi, vita extat apud Surium. De eo & Poppone Treuirensi, quem non vno loco Ditmarus extollit, vt & de vulgato errore, qui hunc sanctum facit, & cum Poppone Slesvvicensi Episcopo confundit, nos alibi ex instituto. Iam vnum id repeto, Popponem Danorum Apostolum in Adami historia celebrari; vbi & hæc impunè tractati ferri, & ignium victoriæ illustris narratio disertè ab illo perscribitur lib. II. histor. c. XXXV. Et quia ab Adaldago Bremensi Archiepiscopo ordinatus Slesvvici, non vt in Dania

Poppo Treuerens. Archiepiscopus diuersus à Poppone Danorum Apostolo.

Dania sua Krantzius scribit Arusij Episcopus, ad Ericum Daniæ Regem legatus, à Cæsare, & Archiepiscopo missus est, liquido constat, ætate longè quidem fuisse ante Popponem Trenericũ, cum Adaldagus ante Christi annum DCCCCXXXVIII. humana reliquerit.

XLIII.

Ipso quoque anno.

EXprimendus cum Ditmaro MXVII. Quod autem ad Merseburgensis Ecclesiæ restitutionem, illam quidem Henricus ad annum M.V. inchoarat; hoc autem anno, præsente Meinvverco, & alijs Episcopis Magdeburgi eidem institit largitioni; quam reuersus ab expeditione etiam cumulauit, Pentecosten inde Werthine ad Roram, Abbate Heithenrico, religiosè peregit. Inde copijs iam in vnum cõtractis, & feruente belli apparatu Imperatricẽ Cunigundam ad se Patherbronnam venire iussit.

Ditmarus lib. 7. Chrõ. Merseburgensis Ecclesia restitutio facta ab Henrico Imp. Meinvvercus adest. VVerthine. vel VVerdena Monast. ad Roram vbi S. Ludgerus. S. Cunigundis Padebornam accedit.

Corbeia, dicta noua.

AD discrimen veteris, haud longe Ambianis ad ripam Somonæ fluuij, vnde hæc deducta, de qua cum alijs sæpè Krantzius Metropolis lib. 1. c. 24. & in Saxonia lib. 2. c. 25. Adi tamen vitam S. Adelhardi Tom 1. Surij ad 2. Ianuarij. Legebam in peruetusto M. S. Chronico ad annum DCCCXXII. *Inchoatio Monasterij nouæ Corbeiæ, per S. Adelhardum antiquæ Corbeiæ in Francia Abbatem.* Septimo Tom. Suriano ad XV. Iunij ex Scriptore coætaneo S. Viti translatio describitur, quæ fauente Hilduino Parisiensi Abbate, à Warino facta Præsule Corbeiensi, anno Christi DCCCXXXVI. cuius & Sigebertus, in anno præcedente meminit. Non premo versus, etsi nec antiquos & male tornatos vtiliter tamen descriptos ex crypta Corbeiensis Ecclesiæ ob singulare argumentum boni ominis; cuius & witichindus Corbeiensis in Ottonis historia meminit, translati nimirum à Francis in Germanos Imperij.

Corbeia vetus Abbatia apud Ambianos. Origo nouæ in Saxonia. S. Viti in eam translatio. Translati imperij omine.

Felix VVestphalia gaudet de pignore nata
Viti dotata, quæ dat sibi Francia grata.
Abbas VVarinus regali semine primus
Francorum natus, Viti venerabile corpus
Transtulit à Francis Corbeiam ceu paret in istis.
Ex tunc translatum est à te Francia, sacrum
Imperium Domini, de quo gaudent Alemanni.

SS Viti, Iustini, Mercurij pignora.

Neque Lectorem ignorare velim trium ibidem Martyrum illustrium extare conditoria, Viti, Iustini, Mercurij, quorum beati cineres hærent altari principi; in medio Vitus Ecclesiæ patronus: Iustinus ad cornu Euangelij; ad Epistolæ Mercurij. Et quia hic inciso

Geroldus M. Caroli consanguineus.

XLVII. Scriptor vitæ Meinvverci Geroldi meminit Caroli magni consanguinei, cuius vel oratorium, vel monumentum ibi relictum sit, adscribam Epigramma illustris viri, quod in saxo cryptæ Ecclesiæ Corbeiensis post summam aram ad parietem dexteriorem oblitescens, mecum communicauit idem qui superiores versus, ex eadem crypta eruerat R. P. Ioannes Roberti tunc Patherbornensis Collegij Rector.

Inclitus est istic positus leuita Geroldus
Quondam regali clarus in obsequio.
Sed seruire Deo malens hic quicquid habebat,
Secum præsenti contulit Ecclesiæ.
Cuius doctrinis gaudet, donisque refulget.
Pro quo Christe ingem confer ei requiem, &c.

Abbate VVal deposito.

Lib. 7. fol. 8. d. VValonis abdicatio.

REM gestam metachronismo & histerologia turbat. Hæc enim VValonis abdicatio refertur à Ditmaro ad annũ Christi MXV. quem audire interest. *In vigilia Pentecostes Imperator ad Immaleshusen venit; illic cum Antistite Meinvverco hanc sanctam festiuè ducens solennitatem. Illic VVal Corbeiensis Abbas * prius ab cura suspensus deponitur: & vnus ex Larissemensi monasterio Druchtmer sine fratrum consensu prædictorum assignatur. Quo ad sedem suam in hac venienti hebdomada omnis Congregatio, exceptis VIIII. flens abijt, vt Ludulphus* (Corbeiæ) *Abbas prædixit, & locum hunc pene vacuum non sponte reliquit.*

** pius. Druchtmeri substitutio ex Larissa. Ludulphus Corbeiæ Abbas.*

XLV.

Carnibus cognatum adipem Ecclesia monachis indulsit.

DE lardo & sagimine Canonistę, & qui de Officio scribunt. Henricus noster, ob penuriam olei, sagimen adhibere, vbi mos id suscepit, ait non esse damnandum lib. 7. de Indulg. c. 13. Ostiensis in summa de obser. Ieiun. morem hunc Monachis Cluniacensibus tribuit, ex quorum familia Patherbronnenses. Quod verò morem hunc ab Ecclesia Synodo quapiam adprobatum scribit, haud facilè iam explico. Laudari solet Caput Presbyter, *in que vini & * sagimi-*

Sagimen pro oleo in necessitate. Cluniacenses vsurparunt. C. Presbyter explicatur.

** sanguinis*

nis, ouorum, & casei vsus pænitenti indulgetur. Id Caput, quia Glossa meminit, ex Gangrensi Concilio depromptum, forte hanc ob causam vsus sagiminis eadem hinc opera censetur stabiliri. Adi nostrum Serarium ad 142. Epistolarum S. Bonifacij. & Azorium Instit. Tom. 1. lib. 7. c. 21. q. 8. qui hinc Cistercienses eximit, quorum in hoc genere lepida quædam euenta commemorat Cæsarius lib. 6. de simplicitate cap. 3. & 4.

XLVIII.

S. Alexij Cappella.

HANC prope Abdinghoffensis noui Monasterij septa posuit Meinvvercus; & eidem Monasterio eius regimen tradidisse scribitur. Verum cum mœnia vrbis, & portæ non loco, quo solent iam visantur, dilatato scilicet pomærio ciuitatis, Sacellum hoc excidisse putant.

Superesse non videtur mutato pomario ciuitatis.

S. Bartholomæi oratorium.

ID Collegio Societatis templum fuit assignatum, cum vicino domicilio, antequam eas in sedes, quas iam colit, immigraret. Seruit iam D. Virgini annunciatæ Sodalitio. Nec Græcanici operis specimẽ aliud præ se fert, quam quod fornice laqueatum, ternis vtrinque columnis sustẽtetur, longitudine colligens XLVII. latitudine XXX. pedes. At vicinum sanctę Dei Genitricis Sacellum Geroldi, vetustate collapsum est.

Græcanici operis.

Geroldi sacellum S. Dei Genitricis excidit.

S. Galli Ecclesia exstructa. Populo de Sudburgnon.

ALIAS Burgnon. Pagus vrbi ad meridiem obiacet, quæ cœli plaga Septentrionalibus *Suid* appellatur. Monstratur ibi haud longè ab templo, quod in veteris locum successit, area, quæ à S. Gallo incolis dicitur *Gallkirche*, vbi VVolffgangus, quisquis ille beatæ memoriæ lapideam Ecclesiam exstruxerat. Noua, quæ deinde constructa patrocinium habet S. Michaelis Archangeli.

Ecclesiæ veteris vestigium in voce Gallkirche.

XLIX. & L.

In Heruordia Basilicam S. Mariæ.

Saxon. lib. 1. c. 24. Da Chyt. Saxon lib. 3 in VVestphal.

HVIVS Basilicæ originem Krantzius ad VVidekindi Saxonum Principis munificentiam transfert. Nam Angariorum veterũ sedes, quæ versus orientem ad Visurgin pertinent, cũ is Caroli permissu insideret: aiunt, prope Heruordiam vico Engern templum

Angariorum sedes

SS Viti, Iustini, Mercurij pignora.

Neque Lectorem ignorare velim trium ibidem Martyrum illustrium extare conditoria, Viti, Iustini, Mercurij, quorum beati cineres hærent altari principi; in medio Vitus Ecclesiæ patronus: Iustinus ad cornu Euangelij; ad Epistolæ Mercurij. Et quia hic inciso XLVII. Scriptor vitæ Meinvverci Geroldi meminit Caroli magni consanguinei, cuius vel oratorium, vel monumentum ibi relictum sit, adscribam Epigramma illustris viri, quod in saxo cryptæ Ecclesiæ Corbeiensis post summam aram ad parietem dexteriorem oblitescens, mecum communicauit idem qui superiores versus, ex eadem crypta eruerat R. P. Ioannes Roberti tunc Patherbornensis Collegij Rector.

Geroldus M Caroli consanguineus.

Inclitus est istic positus leuita Geroldus
Quondam regali clarus in obsequio.
Sed seruire Deo malens hic quicquid habebat,
Secum præsenti contulit Ecclesiæ.
Cuius doctrinis gaudet, donisque refulget.
Pro quo Christe iugem confer ei requiem, &c.

Abbate VValdeposito.

Lib. 7. fol. 8. d. VValonis abdicatio.

REm gestam metachronismo & histerologia turbat. Hæc enim VValonis abdicatio refertur à Ditmaro ad annū Christi MXV. quem audire interest. *In vigilia Pentecostes Imperator ad Immaleshusen venit; illic cum Antistite Meinvverco hanc sanctam festiuè ducens solemnitatem. Illic VVal Corbeiensis Abbas * prius ab cura suspensus deponitur: & vnus ex Larissemensi monasterio Druchtmer sine fratrum consensu prædictorum assignatur. Quo ad sedem suam in hac venienti hebdomada omnis Congregatio, exceptis VIIII. flens abijt, vt Ludulphus* (Corbeiæ) *Abbas prædixit, & locum hunc pene vacuum non sponte reliquit.*

** pius. Druchtmeri substitutio ex Larissa: Ludulphus Corbeiæ Abbas.*

XLV.

Carnibus cognatum adipem Ecclesia monachis indulsit.

DE lardo & sagimine Canonistę, & qui de Officio scribunt. Henricus noster, ob penuriam olei, sagimen adhibere, vbi mos id suscepit, ait non esse damnandum lib. 7. de Indulg. c. 13. Ostiensis in summa de obser. Ieiun. morem hunc Monachis Cluniacensibus tribuit, ex quorum familia Patherbronnenses. Quod verò morem hunc ab Ecclesia Synodo quapiam adprobatum scribit, haud facilè iam explico. Laudari solet Caput Presbyter, *in quo vini & * sagiminis, &c.*

*Sagimen pro oleo in necessitate: Cluniacenses vsurparunt. C. Presbyter explicatur. * sanguinis*

nis, ouorum, & casei vsus pœnitenti indulgetur. Id Caput, quia Glossa meminit, ex Gangrensi Concilio depromptum, forte hanc ob causam vsus sagiminis eadem hinc opera censetur stabiliri. Adi nostrum Serarium ad 142. Epistolarum S. Bonifacij. & Azorium Instit. Tom. 1. lib. 7. c. 21. q. 8. qui hinc Cistercienses eximit, quorum in hoc genere lepida quædam euenta commemorat Cæsarius lib. 6. de simplicitate cap. 3. & 4.

XLVIII.

S. Alexij Cappella.

HANC prope Abdinghoffensis noui Monasterij septa posuit Meinvvercus; & eidem Monasterio eius regimen tradidisse scribitur. Verum cum mœnia vrbis, & portæ non loco, quo solent iam visantur, dilatato scilicet pomærio ciuitatis, Sacellum hoc excidisse putant.

Superesse non videtur mutato pomario ciuitatis.

S. Bartholomæi oratorium.

ID Collegio Societatis templum fuit assignatum, cum vicino domicilio, antequam eas in sedes, quas iam colit, immigraret. Seruit iam D. Virgini annunciatæ Sodalitio. Nec Græcanici operis specimē aliud præ se fert, quam quod fornice laqueatum, ternis vtrinque columnis sustētetur, longitudine colligens XLVII. latitudine XXX. pedes. At vicinum sanctę Dei Genitricis Sacellum Geroldi, vetustate collapsum est.

Græcanici operis.

Geroldi sacellum S. Dei Genitricis excidit.

S. Galli Ecclesia exstructa. Populo de Sudburgnon.

ALIAS Burgnon. Pagus vrbi ad meridiem obiacet, quæ cœli plaga Septentrionalibus *Suid* appellatur. Monstratur ibi haud longè ab templo, quod in veteris locum successit, area, quæ à S. Gallo incolis dicitur *Gallkirche*, vbi VVolffgangus, quisquis ille beatæ memoriæ lapideam Ecclesiam exstruxerat. Noua, quæ deinde constructa patrocinium habet S. Michaelis Archangeli.

Ecclesiæ veteris vestigium in voce Gallkirche.

XLIX. & L.

In Heruordia Basilicam S. Mariæ.

HVIVS Basilicæ originem Krantzius ad VVidekindi Saxonum Principis munificentiam transfert. Nam Angariorum veterū sedes, quæ versus orientem ad Visurgin pertinent, cū is Caroli permissu insideret: aiunt, prope Heruordiam vico Engern templum

Saxon. lib. 2. c. 24. Da Chyt. Saxon lib. 3 in VVestphal.

Angariorum sedes.

VVidekindi Collegium in Engern. Heruord. translatum.

VVidekindus tandem sepultus Paderborna.

Angria vel Angaria.

Basilica S. Crucis structura ad Meinvvercum referenda.

cum Collegio condidisse, vbi hodieque monumentum istius Ducis, extet. Hinc Krātzius putat vectigalia in Sanctimonialium Heruordiæ Parthenonem transcripta, *Dominabus*, vt ipse loquitur, *ibidem imperitantibus seruitura*, additque, *VVidekindum sepultum primo in huius Collegij templo ab se fundati: inde à liberis Padeburnam esse translatum*. Ego, vt de VVitechindi memoria rem integram esse patiar, & apud Angarios, siue Angriam sedisse concedam, cuius nunc tractus Heruordia, Comitatus Lippiensis, & Mindensis Episcope censentur, non facilè tamen huius nouæ Basilicæ S. Crucis primordia, quæ hic tam præclarè traduntur, & velut à capite arcessuntur, ijs posthabuerim, quæ Krantzius memoriæ tradidit. Et licet maiorum religio huic loco ob hæresis iniuriam quampridem detracta, manet tamen huius miraculi & loci memoria vulgo, *Ad Visionem*, nuncupata.

Vngariorum vastatione, & Thietmari inuasione.

Vngarorum in Germaniam incursiones.

In VVestphaliam.

Chron. li. 7.

Meinvvercus à Thietmaro dispoliatus.

IAM inde à Luduici III. & Conradi I. imperio assuefacti Vngari ingenti flammarum, & populationum clade peruadere interiorem Germaniam. Lambertus ad annum Christi DCCCCVI. *vastasse* scribit *Saxoniam*. Idem ad annum DCCCCXVI. Regionis supplementum. Cumque Fuldam vsque in Hassiam, & Thuringiā penetrarint, procliuis, nemine obstante, in VVestphaliam ijs fuit aditus. Hostiliter etiam in Patherbronnense solum incubuisse Thietmarum; sæpe nobis laudatus Ditmarus nobilis Mersebirgensis Ecclesiæ Episcopus, & suæ ætatis Scriptor insignis, haud tacuit. *Meinvvercus Præsul à Thietmaro nepote meo Bernardi Ducis fratre, dispoliatus est*.

LII.

In Patherbornensi Ecclesia publica floruerunt studia.

IN hac palæstra S. Altmannus, cuius nuper a CL. V. Sebastiano Tengnagel vita in lucem edita, militauit. Qui Passauiensem cathedram aliquando meriturus, in Ecclesia Paderbrunnensi non solum Canonicus, sed Scholarcha, Saxonicum clerum ipse Saxo litterarum studijs exercitum habuit; vt, antiquus Scriptor loquitur, ad regimen scholarum delectus, & multis annis adstrictus, donec tandem ex Præposito Aquisgranensi in Palatio Henrici III. inter ministeria sacra florere cœpit.

LIV.

LIV.

S. Longinus.

HVnc ad XVI. Martij adſcribunt nonnulla Martyrologia. In Paderbornenſi Eccleſia, ſunt qui eius memoriam peragi putant poſtridie feſti Lanceæ, id eſt, ſabbato poſt Dominicam in Albis.

LVI.

Nouiomagum perrexit.

X*VII. Kalend. Aprilis magna fuit in Niumagen Synodus, & nepos meus Otto, & vxor eius Irmengerd conſanguinitate proxima iniuſte diu cõiuncti ob inobedientiam contrariæ vocationis excommunicati ſunt.* Ita ad huncannum Ditmarus. Habet autem hic illuſtrium Antiſtitum nomina, qui eidem Synodo interfuere; meminitque Krantzius in Meinvverco, multa ibidem *de reformatione collapſa per omnia membra religionis,* fuiſſe conſtituta.

Synodus Nouiomagenſis in qua Excommunicati contrahentes illicite matrimon. Metrop. lib. 4 c 4. Diſciplina Eccleſiaſt. conſtituta.

LVII.

Bernardus Dux Saxoniæ rebellis, & Schalkaburg.

ADam lib. II. c. XXXIII. accuratè rem hanc perſequitur. Bernardum ſcilicet, Ducem *ortum ex humili degenerem à paterna religione, hac rebellione terruiſſe, & turbaſſe omnes Saxoniæ eccleſias. Tyrannide ſua gentem VVinulorum ſeu VVandalorum coëgiſſe ad Paganiſmi neceßitatem.* Sed in primis *Vnvvanum oppugnaſſe, & Bremenſem Eccleſiam, tum quia ditior, tum quia ab Imperatoris tutela remotior. Hinc iugem diſcordiæ flammam inter ipſius & Archiepiſcopi familiares ſæuiſſe, illis impugnantibus regem & Eccleſiam, his pro Eccleſiæ ſalute fortiter dimicantibus.* Exitus hic iurgii, vt Vnvvani Meinvverci aliorumque procerum conſilio rebellis Dux flexus tandem apud Schalkinburg Cæſari Henrico ſupplex daret manus. Ita conuenienter huic noſtræ narrationi Adam.

VVinuli & VVandali ob tyrannidem Ducis ad paganiſmum reuerſi. Krantz. lib. 4 Metrop c 1. Bremenſis Eccleſia vexatio. VnVVani & Meinvverci ſtudio Bernard. dux mitigatus.

LIX.

Abbatia Sceldice.

INterpretantur eſſe nobilium virginum Collegium hodie apud cognominem vicum Schilſe, duodecim circiter millibus ab Heruordia diſſitum; olim quinque templis, nunc vno tantum Parochiali inſtructum, infectumque Lutheriana tabe.

LXIX.

Cofunga vel Gauffunga.

Chron lib. 7 Gauffingẽsi Monasterio S. Cunegundis se Deo consecrauit

MEndosè passim Ditmaro Capunga, Surio, & Trithemio Confugium: Sanctimonialium Monasterium apud Cassellas in Hassia, nobile Imperij membrum, & Cunegũdi Augustæ, Ditmaro teste, dilectum; in quo & monasticam inchoauit, & post cõiugis Henrici mortem, se Deo consecrauit; Sed de his & similibus locis illud Seueri Imperatoris vsurpes iam licet. *Omnia fui & nihil.* Meminit huius loci R.P. Gretserus in notis ad Diuos Bambergenses.

Gauffingen diœcesis & iuris Patherbornensis.

Porro sequenti numero 86. titulus eius accuratè describitur, & clarè satis indicatur pertinuisse ad Meinvverci inspectionem ac diœcesin Patherbronnensem.

LXX.

Monasterium Hassungen S. Heimeradi.

S. Heimeradi memoria.

NECTE hæc cum B. Heimeradi actis ex Inciso XVIII. & LXI. Trithemius in Chron. Hirsaug. ad annum MLXXIII. *Clara & celebris valde hisce temporibus, per Germaniam & Gallias erat memoria S. Sebaldi in Nurenberg; & S Heimeradi in Hassungen, & magno populorum concursu quotidie frequentabantur propter opitulationes, quæ diuinitus illic languentibus sæpenumero conferebantur. Quorum vltimus videlicet Heimeradus Presbyter fuit sanctissimæ vitæ; qui obijt anno Domini MXIX. Indict. II. IV Kalend. Iulij, super cuius tumulum Sifridus Archiepiscopus Moguntinus Monasterium nostri ordinis construxit, cuius Patronus est S. Heimeradus, qui multis ibidem miraculis coruscauit.* Ita Trithemius. Sed hic Ariboni istius Monasterij incunabula adscribuntur. Colophonem operis Sigefrido primo dari bene interpretatur noster Serarius in Aribone. Vita B. Heimradi extat M.S. in Collegio Soc. Iesu Padebornensi.

Monasterium Hassũgẽ ab Aribone & Sifrido Mogunt. Archiep.

LXXIV.

Arnulphus Haluerstadensis.

Arnulphi Episc. Haluerstad. elogium, & acta. Possessiones Ecclesiæ adiectæ.

CHRON. M. S. Saxon. ad annum Christi MXXIII. *Arnulfus Haluerstadensis Episcopus Christi fidelis famulus; sapientia diuina preditus, scientia humana facundus, cunctis perpetim seclis lugendus cæli collocatur palatio. Is acquisiuit S. Stephano, diuina fauente clementia, mille & ducentos mansos; multaque alia in molendinis, in areis, pratis, syluis, in fossis salinarijs: In pallijs, in missalibus indumentis ad omnes ordines pertinen-*

tinentibus admodum auxit. Tabulam altaris supremi auro puro, & gemmis decorauit. Thuribulum aureum, & thuris receptaculum aureum; & calicem magnum aureum, cum patena, & varia ornatuum genera S. Stephano contulit. *Ornamenta templi.*

LXXVI.

Synodus Salingenstadiensis.

HVIVS, etsi vno dempto, Capitula omnia in Meinvverci essent acta inclusa, duo tamen solum retinere placuit; tum, quia cetera dudum euulgata sunt; tum quia Meinvverci scriptor duo priora potissimum interpretatur, aut etiam reijcit, in plerisque non sententiæ tantum autoris Micrologi, quem in obseruationibus Ecclesiasticorum rituum sapere supra vulgus, iam pridem docti notarunt, sed verbis etiam illius inhærens. Lege de Ieiunio Vernali, Æstiuo, Autumnali, & Hiberno obseruationes Micrologi. *Ex Synodo hac duo retenta capitula.* *Autor Micrologi.* *A cap. 24. vsque ad 28.*

LXXVIII. LXXIX. LXXXII.

Meinvverci quædam facta discutiuntur.

MEINWERCVS Henrico Imp. post balneum, ex Mustelarum pellibus, pro regia dignitate amictum præbiturus, agnorum vulgarium, quos plures mactauerat vellera subiecit, & pecoris iacturam ab Imperatore reposcit. *I. Meinvverci dubia facta quædam interpretatione adiuta. Vellera agnorum.*

Henricus generosi nectaris siue cōfecti liquoris pateram Meinvverco honoris causa mittit; eamque, quia magni pretii, referri ministro iubet. At Episcopus, cum sicera poculum ratus donari, ne redhiberi possit, calicem ex eo conflari, reique diuinæ ilico addici, imperat. *II. Patera retenta.*

Denique expetitum ob elegantiam operis templo parietibus vestiendis aulæum siue pallium, cum spe votoque tardius impetrat, occupauit Henricum Meinvvercus, illud clam eripiens, Domino tamen non ægrè de re sua concedente. *III. Pallium ablatum seu aulæū.*

Quæri à curiosis hic video, an officium hoc à Meinvverco obseruatum, quo dicitur *inter bonos bene agier,* nullusque simulationi vel dissimulationi locus relinquitur. Qui Henrici Imper. & Meinvverci coniunctionem vitæ, morum, & sanguinis intuetur, multa in vtriusque factis inueniat, quæ ad exactam communis officii regulam, reuocari nequeant, etsi eorum nulla pars interim officio vacet. Etenim Meinvverco cum inopem

Meinvuercus exhausto liberalitatis suæ fonte ad Henricum Imp confugit sibi obnoxium. Henrici sancti munificentia in Ecclesias. Meinvuerci lepos. Gratia apud Imp Henricum.

inopem Ecclesiam, & copijs omnibus destitutam Henricus obtulisset, eamque ceu beato, & diuiti sponsam collocasset, vbi domesticę benignitatis fontem Meinvvercus exhausit, velut ex pacto conuento Imperatoris arcam sibi excutiendam putauit, qui consuetudine liberalitatis, non exercitatus modo fuit ad bene de multis promerendum, sed opes inferre templis, Ecclesiarum augere censum, multiplicare vectigalia, pecuniæ suæ, & fundorum fructum longè putauit esse maximum. Fuit adhæc in Meinvverco, quod ex varijs vitæ partibus eius colligitur, multus lepos, iocique genus actionibus adhibuit vrbanum, nec illiberale, vt ea erant tempora; quod vitæ Scriptor minimè assecutus est. Sed apud consanguineũ Principem, ea quoque floruisse constat gratia, & autoritate, vt nulla res fere clausa ei fuerit, quam non licentia Episcopi, vel insita Cæsari benignitas aperiret. Cuius quidem rei attentior consideratio, facilè Meinvvercum ostendit, nihil contra æquitatem contendisse, longeque remotum eius animum fuisse ab iniuria vel malitia.

De

Gulis Matherinis, vel Marturinis, Pellibusue pretiosis.

Pelles olim è Prussia petita. Marturinæ pretium. Pellium luxus.

MArtem Scythicam siue Mustelam, quæ vulgo Zobel & Marter, pellium præbere delitias, monitionis non indiget. Meinvvercum agninis significat miscuisse pelliculas Mustelarum iugulis detractas; atque ita testatum negotiatores, Martes regali pallio non defuisse. Ceterum de pellium ambitione & exotico luxu, qui latè olim patuit, non est, quod memorem. Consule Adamum in Bremensi historia, lib. I V. vbi de *Prussis, eos pellibus, olim* scribit *abundasse peregrinis, quarum odor nostro orbi letiferum superbiæ venenum propinarit. Illos quidem*, ait *vt stercora hæc ad nostram forte habuisse damnationem, qui per fas, nefasque ad vestem anhelamus marturinam, quasi ad summam beatitudinem.* Vide continuationem historiæ Helmoldi in Henrico Leone, & S. Bernardum in Declamatione reprehendentem in Clericis *dependentes à collo rubricatas murium pelles.*

LXXX.

Titemelle.

HVius vocis varia scriptio Thietmalle, & Thiotmalle apud Eginardum

nardum in vita Caroli. Estque is locus, in quo Carolus cum Saxonum gente confligens acie, illustrem victoriam reportauit. Meminit in Saxonia Krantzius, *Monti vicino impositum sacellum, quod propter cœleste præsidium eo loci missum memoria magni miraculi fuerit consecratum*; dicique vulgo *Montem sancti Adiutorij*. Sed in veteri quoque Theudisca Thietmalle locum Augustum, & heroicum sonat.

Victoria Caroli in campus. Lib. 2 c. 8.

Mons Adiutorij Locus Augustus.

LXXXVI.

* *Ota Abbatissa Confungensis.*

HÆc vitæ S. Kunegundis cap. XII. dicitur sorore sanctæ Imperatricis prognata; & à teneris ad omnem pietatis fructum educta; post huic præposita Parthenoni, vbi remisso velut arcu solui in deteriora cœpit, in maxillam eius S. Cunegundis dextram inferens, & digitorum vestigia relinquens, eam ad meliorem frugem reuocauit. Appellatur istic Vta; ab alijs, haud scio quam bene Iuditha.

** Vta. Iuditha.*

S. Cunegundis imprimit vestigia digitorum in maxillam Ota Abbatissa.

LXXXIX.

S. Henrici obitus.

HENRICI sancti ætatis curricula, vt bene temporibus suis distinxit, ad amussim Abbatis Vrspergensis Chronologiæ respondens, qui præclara de S. Henrico memoriæ tradidit.

Aetas S. Henrici. Chronico Franco-Saxon.

Iter S. Henrici ante mortem.

ET quia in perueteri Chronico MS. Hodeporicon Cæsaris, quod eodem hoc anno decurrit, accuratè descriptum inueni, ad tam gloriosi Principis vitam illustrandam, illud silentio premendum non putaui. *Anno Domini MXXIII. Imperator natalem Domini Bauenberch peregit. Ibi turba conuenerat pastoribus destituta, quia omnes suspensi manebant cuius prouidentia curæ imperiali potestate committerentur. Igitur cum his, quos summos habitos cognouit, voto destinationis decreto, substituit Hunfridum in vice Geronis Magdeburgensis Archiepiscopi, assumptum de choro VVirceburgensi. Eadem die Brandagus Vuldensis Abbas Arnulphi antistitis successor constituitur.*

Bauenberg legatio Magdeburg. cleri pro Archiepiscopo.

Hunfridus à VVirceburgo declaratur successor Geronis.

Brandagus ex Fuldensi Abbate succedit Halberstadij Arnulpho.

Cæsar diuersis doloribus vexatus, eodem loco crebra infirmitate diuturnas protraxit moras; resumptisque demum viribus, citato cursu Parthenopolim ire proposuit. Tandem post longam deliberationem laboriosi itineris diem Palmarum in loco, qui dicitur * *Alstede festiuè celebrauit.*

Imperator æger cogitat Magdeburgum.

Palmarum diem agit Alstede.

** Curtis ea fuit regia.*

Merseburgi Cœnam Domini Magdeburgi cum Cunigunde celebrat Pascha. Donis ab Archiepisc. varijs afficitur Haluerstadium adit. & Goslariā Grona succumbit morbo, & moritur. Bauebergensi Castello infertur. Hildegarda Poetria.

Die verò Reconciliationis, exigente infirmitatis grauedine, remota à se qua conuenerat multitudine, paucis comitantibus Merseburg, Cœnam Dominicam peregit. In sancto vero Sabbato contracto totius senatus conuentu, Contectali sua Cunigunda comitante, Parthenopolim venit; vbi cum grandi honore susceptus est. Dominica quoque Resurrectionis gaudia, celebri honore, transegit. Deinde ab Antistite eiusdem loci, auri sericorumque varietate donatus, Haluerstade adijt. Inde nihilominus Goslariam profectus est; vbi diebus decem peractis, ad locum quendam Grona dictum properat; ibique forti ægritudine depressus, & amara mortis poculo debriatus, vitalem emisit spiritum. Dehinc flebili querimonia, secundum quod ipse decreuerat Bauerbergensi Castello defertur; & cum mærore terra matri commendatur. Ita ibi.

Quæ autem Hildegarda sit illa Poëtria, quæ Epitaphium Sancto condidit, dignum est, vt eruditi amplius inquirant.

XCIII.

Conrardus Rex Patherbrunnæ.

Conrardus Salicus. Minde. Patherbrunna. Hildenesheim.

CHron. M S. à me iam laudatum. *Annus Domini MXXV. Conrardi I. Conrardus Rex primum suæ felicitatis annum in Natali Domini Minde initiauit. Et Epiphaniā Patherbrunnensi ciuitate more regio peregit. Inde post Epiphaniam Hildenesheim venit; quæ eadem fere* in vita S. Godehardi.

XCVII.

Henricus Boiariæ Dux S. Cunigundæ frater.

Imbripolis. VVerle.

DE eius morte, & successione filij Conradi Imp. eandem sententiam & verba Chronicon M.S. habet, hoc tantum euarians, quod Imbripolin appellauit, quæ hic VVerle.

C.

Misecõnis irruptio, ad annum MXXX.

Conrard. Natalem celebrat Padebornæ. Miseco Polonus assumit Regnum.

CHron. M.S. *Imperator Natalem Domini Patherbrunnæ celebrauit VI. Calend. Februarij, Meseco Dux Polanorum, qui contra Romanum Imperium, regale sibi nomen vsurpauit, comperto obitu Thietmari Mar-*

chionis

chionis, assumptis satellitibus diaboli, exercitum Paganorum in sanctam duxit Ecclesiam. nam inter Albiam, & Salam centum villas incendijs cædibusque vastauit. nouem millia & sexaginta quinque virorum ac mulierum Christianorum miserabiliter captiuauit. Reuerendissimum quoque Brandeburgensem Episcopum Liuzonem, vt vile mancipium cepit, nec sacris pepercit altaribus; sed omnia cæde sanguineque polluit. Matronas etiam nobiles armata manu sibi vindicauit.

Marchiam infestas & clade afficit. Christianos abducit captiuos, & inter illos Liuzonem Brandeburg. Episcopum.

C. X. & XI.

Monasterium nouum in Occidentali parte Patherbrunnensis Suburbij.

M*onasterij Abdinghoffensis*, * quod præclarum iam mœnibus inclusum, Abbatis titulum habet perpolitionem attingit, & nouæ Basilicæ dedicationem; quæ nobiles edit patronos, scilicet Apostolorum Principes, Petrum & Paulum. In ara principe, quæ celso eminet loco, corpus Felicis Martyris asseruat, qui sub * Numeriano passus XVI. Martij anniuersarium habet. & Aduentionis memoriam Aquileia Patherbronnam * III. Octobris. Ei associatum tradunt S. Autoris pignus, qui celebris inter antiquissimos Treuirensis Ecclesiæ Episcopos. Hæc autem dedicatio in annum incidit MXXXI. vt ex Aribonis Maguntini Archiepiscopi morte, & successione Bardonis colligere non difficile est; & apertè notatur, numero CXV.

** al. Abdinghouen. Dedicatio templi Abdinghoffensis. S. Felix. * non Diocletiano, vt Scriptor Meinvverci num. 96. * V. Non. Octobris num. 109. S. Autor Treuir. Episcopus aduehitur ex Helmvvardeshusen, vel Brunsvvico.*

Aribo Archiepiscopus Moguntinus.

MS Chron. *Aribo piæ memoriæ Moguntinus Archiepiscopus, celebrante Cæsare festum Natalis Domini, vt dictum est in Patherbrunna, in sancto die, inter Missarum solennia, publico sermone habito, licentiam ab Imperatore, & fratribus Romam pergendi rogauit, simul à Clero & populo indulgentiam sibi à Deo impetrari postulans. Sicque post * Purificationem Beatissimæ Dei Genitricis Mariæ iter assumens Romam adijt; inde verò post aliquot dies digrediens * Idus Aprilis i-*

*Aribonis valedictio Paderbornæ. Iter Romanum. anno 1031. * V. Id.*

Mors. *ter vniuersæ carnis ingressus est, ordinationis suæ* anno XI. Hæc ijsdem pene verbis vita S. Godehardi. C. X.

CXVIII.

Hiltivvardeshusen.

DIuersum hoc ab Helmvvardeshusen, vt in actis S. Bernvvardi obseruamus, Virginum Monasterium extitit apud Visurgim, propè Münda oppido Brunsvvicensi, cuius monumentum ab Erico Duce Catholico, statua miraculosa B. Virginis Foroliuium in Italiam translata, magnoque cultu in templo Societatis ibidem seposita, *necnon reliquiæ præstantes, & caput Elizabethæ Matris Ioannis Baptistæ à filio Ericinoto Fuldensi Collegio dono datæ.*

Hiltivvardeshusen. Statua B. Virg miraculosa, translata Foroliuium. Caput S. Elizabethæ.

CXXI.

CHron. MS. Anno MXXXIII. *Imperator Natalem Domini Patherbrunnæ. Pascha Niumagen feriauit.* quod posterius refero ad sequentem annum; cuius & vitæ contextus meminit.

Ibidem Anno MXXXV. *Imperator Pascha Patherbronnæ; Ascensionem Seliganstadt; Pentecostem autem Bauenberg celebrauit.*

Patherborna frequētatur à Conrardo Salico.

CXXII.

Bustorpianæ Collegialis Ecclesiæ origo.

DE hac ad me Reuerendus P. Nicolaus Toussanus. Bustorp, olim Buschdorff pagus nemore cinctus, extra veterem ciuitatē ad Solis ortum spectabatur; in quo exstruxit Meinvvercus templū id ipsum, de quo quærit R. V. Stat eâdem, vt interpretor mole, solidâ admodum; neque chorus caret specie sepulchri. Est etiamnum Canonicorum Collegium, & Parochia, cui Patroni SS. Petrus, & Andreas. Ipsa quoq; templi exterior conformatio, sepulcri similitudinem exprimit, graui antiquitate visendam. Iam intra mœnia hæc visuntur, laxato scilicet ciuitatis orbe.

Templum Bustorpianum sepulchri Dominici figurā referens.

CXXIV.

Simila Meinvverci.

S. Godehardi de Meinvverci transitu reuelationem, & alia, quæ hic ad calcem vitæ narrantur Krantzius lib. 4. Metrop. c. 7. refert ad Elogium S. Godehardi, vbi quid sibi Simila velit, ignorare

Krantzij sententia de simila Meinvverci.

se fatetur. Conijcit tamen, *forte fuisse detrimento quod Meinvvercus fratribus suis Simila dederit in pane, & Godehardus iccirco religione hac permotus, sibi ab illo pane indixerit abstinentiam.* Potius Meinvvercũ valetudinis caussa solitum esitare similam dixerim, nec huius tamẽ beneficio, vt S. Godehardus more suo iocabatur, euasisse conditionem mortalium. At S. Godehardum abstinuisse cum vti soleret, vt illud breue reliquum vitæ durius exigeret, aut pane secundario, se magis roboraret. Sed res in coniectura est.

Gloria prima Deo, Matrique secunda Mariæ.

INDEX MEMORABILIVM IN VITAM B. M. MEINWERCI.

A.

B.

Benardus

 iubet

VITA

VITA